

**MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
PREVENTIVA ALS CARRERS BAIXADA DE LA SEU
NÚM. 2 (ANTICS JUTJATS) I GALCERÀN ANDREU NÚM
6-8 (ANTIGA CREU ROJA) DE MANRESA.**

Obra de la nova Seu de la Generalitat de Catalunya a la Catalunya Central
Projecte d'enderrocs i ajudes a l'arqueologia

Promotor:

Infraestructures de la Generalitat, SAU

Arquitectes:

UTE B-CDB Arquitectura-
RFARQ·Ferreira·Crubellati·Maksinovic

Arqueòlegs:

Raül Martínez Toledano i
Dioscorides Marín Castro

Documentalista:

Rebeca Rodríguez Tortosa

Índex

1.0.-Fitxa tècnica.....	pàg.4
2.0.-Introducció.....	pàg.5
3.0.-Marc Geogràfic i Geològic	pàgs.6-11
4.0.-Antecedents històrics dels dos edificis segons la documentació escrita.....	pàgs.11-23
5.0.-Antecedents arqueològics.....	pàgs.23-24
6.0.-Metodologia i projecte d'intervenció arqueològica.....	pàgs.24-26
7.0.- Descripció dels treballs realitzats.....	pàgs.27-119
7.1.- Baixada de la Seu, num. 2 (Antics Jutjats).....	pàgs.27-79
7.1.1- Elements arquitectònics, històrics i artístics evidents....	pàgs.27-36
L'edifici principal dels "Jutjats Vells".....	pàgs.29-33
L'anomenada "Sala Gòtica".....	pàgs.33-35
L'il·lustre col·legi de procuradors..pàgs.....	pàgs.35-36
7.1.2.- Resultats Arqueològics.....	pàgs.36-77
Cales Parietals.....	pàgs.37-54
Cala 1.....	pàgs.37-40
Cala 2.....	pàgs.40-42
Cala 3.....	pàgs.42-47
Cala 4.....	pàgs.47-49
Cala 5.....	pàg.50
Cala 6.....	pàgs.51-52
Cala 7.....	pàgs.52-54
Sondejors.....	pàgs.54-79
Sondeig 1.....	pàgs.54-59
Sondeig 2.....	pàgs.59-62
Sondeig 3.....	pàgs.62-74

Sondeig 4.....	pàgs.74-79
7.2.- C/ Galcerán Andreu, num. 6-8 (Antiga Creu Roja).....	pàgs.79-117
7.2.1- Elements arquitectònics, històrics i artístics evidents.....	pàgs.79-88
7. 2. 2.- Resultats Arqueològics.....	pàgs.89-117
Cales Parietals.....	pàgs.89-101
Cala 1.....	pàgs.89-91
Cala 2.....	pàgs.92-94
Cala 3.....	pàgs.94-97
Cala 4.....	pàgs.97-99
Cala 5.....	pàgs.99-101
Sondejos.....	pàgs.102-117
Sondeig 1.....	pàgs.102-105
Sondeig 2.....	pàgs.105-110
Sondeig 3.....	pàgs.110-117
7.3.-Condicions de seguretat i higiene.....	pàgs.118-119
8.0.- Interpretació i conclusions.....	pàgs.120-122
9.0.- Bibliografia.....	pàgs.123-125
ANNEXES.....	pàgs.126-197
Annex 1- Repertori Estratigràfic.....	pàgs.126-152
Annex 2- Documentació gràfica.....	pàgs.153-174
• Documentació fotogràfica.....	pàgs.153-160
• Documentació planimètrica.....	pàgs.161-173
• Dibuix de materials.....	pàg.174
Annex 3- Inventari de materials.....	pàgs.175-178
Annex 4 - Transcripció de les fonts documentals.....	pàgs.179-197

1.0.- Fitxa tècnica

Intervenció: Obra de la nova Seu de la Generalitat de Catalunya a la Catalunya Central.

Municipi: Manresa

Comarca: Bages

Tipus de Jaciment: Urbà

Cronologia: Època Moderna

Propietat: Generalitat de Catalunya

Coordenades UTM 31N/ETRS89: 4619633.14 m N - 402474.01 m E // 4619664.73 m N - 402489.69 m E

Tipus d'intervenció: Preventiva terrestre.

Número d'expedient: Arq002-1011-2020 (R/N 747 K121 N-404 2020/1-31163)

Promotor: Infraestructures de la Generalitat, SAU

Motivació: Obra de la nova Seu de la Generalitat de Catalunya a la Catalunya Central

Direcció de la intervenció arqueològica: Dioscorides Marín Castro i Raül Martínez Toledano

Planimetria: Dioscorides Marín Castro i Raül Martínez Toledano

Dates: 03/12/2020 – 14/01/2021

2.0.- Introducció

La present memòria és una síntesi dels treballs realitzats en el marc de la recerca històrico-arqueològica necessària per tal de dur a terme el projecte de construcció de la nova seu de la Generalitat a la Catalunya Central a Manresa.

Els esmentats treballs afectaran als edificis de Baixada de la Seu núm. 2 (antics jutjats) i de Galcerán Andreu núm. 6-8 (antiga Creu Roja), situats en el casc antic de la capital de la comarca del Bages.

Per altre banda, s'ha de ressaltar que els dos immobles estan actualment sense ús, i que l'estat dels dos és divergent: En el cas dels antics jutjats és força bo, mentre que en el cas de l'antiga creu roja l'immoble està en estat ruïnós. En el cas d'aquest segon, l'estudi arqueològic és urgent, doncs l'enderroc total o parcial del mateix ens privaria de tenir l'alçat de certes estructures històriques que actualment s'hi conserven. Tanmateix, mentre s'enderroqui, és evident que farà falta fer un seguiment arqueològic dels treballs.

Augurem, tanmateix, a la vista dels resultats que es presentaran en la present memòria, que les intervencions que s'hi realitzaran a posteriori seran respectuoses amb els elements històrics, artístics i patrimonials que es conserven en els dos immobles, atès que el contingut dels mateixos ajudarà a una comprensió inicial de l'evolució diacrònica de les edificacions, així com dels béns patrimonials que serà interessant protegir.

3.0.-Marc Geogràfic i Geològic

El marc geogràfic de la intervenció que es proposa en el present informe es situa en els edificis corresponents al Carrer Baixada de la Seu número 2¹ (Jutjats de Primera Instància) i al carrer Galcerán Andreu números 6-8 (Antiga Creu Roja)², en ple centre històric de la ciutat de Manresa.

Ambdós es troben a les coordenades 41° 43' 20 N // 1° 49' 37 E i 41° 43' 22 // 1° 49' 39 E, respectivament. L'alçada es troba a uns 236,97 m.s.n.m. aproximadament. La seva situació es troba al nord-est de la Seu manresana.



Fig.1.-Imatge satel·lital de l'emplaçament dels dos edificis que constitueixen l'objecte d'estudi. En blau trobem Baixada de la Seu 2 i en vermell Galcerán andreu 6-8.

¹ Referència cadastral 2698803DG0129G0001WL, Illa/Polígon 26988, Parcel·la 3, Titularitat pública.

² Referència cadastral 2698806DG0129G0001YL, construït en 1803.



Fig.2.- Situació de l'edifici de Baixada de la Seu, 2 i de Galcerán Andreu 6-8 al centre històric de Manresa i en relació a altres elements arquitectònics de interès històric. Elaboració: Sub-direcció general de Coordinació Territorial i Projectes Integrals Direcció de serveis Departament de Vicepresidència Economia i Hisenda. Escala 1:25000.



Fig.3.- Façana de l'edifici situat a Baixada de la Seu núm.2



Fig.4.-Façana del carrer Galcerán Andreu núm. 6 (Antiga creu roja)

La ubicació cèntrica de les dues edificacions, a pocs metres d'altres edificis històrics, fan que la importància arqueològica dels dos edificis estiguin fora de tot dubte. Tanmateix aquesta ha estat reflectida en premsa³, on diverses veus autoritzades han expressat la necessitat de realitzar sondejos als mateixos abans de l'enderroc, de cara a organitzar una possible excavació en extensió.

Segons el mapa geològic de Espanya a escala 1:50.000⁴ els edificis estan assentats sobre *“areniscas amarillas o grises, conglomerados y limolitas”*

³ CAMPS, G “Manresa podria trobar el seu nucli original fent una bona excavació darrere els jutjats” A: *Regió 7*, Manresa, 2017 [URL=<https://www.regio7.cat/manresa/2017/01/10/manresa-podria-trobar-nucli-original/394084.html>]

⁴ PEÓN, A; ALONSO, A.; ROSELL, J.; TRILLA, J.; OBRADOR, A.; RAMÍREZ DEL POZO, J.; *Mapa y memoria explicativa de la hoja nº 363 (Manresa) del Mapa Geológico de España a escala 1:50.000*, Madrid: IGME, 1975.

(símbol T s 22-21^{Ab-Ac}) dels períodes Bartonian-Priabonà Inferior de l'Eocè⁵. Aquesta caracterització geològica és coherent amb la ubicació dels dos edificis sobre el Puigcardener. Aquesta informació resulta cabdal a l'hora de preveure quines característiques tenen els nivells geològics en cas d'exhaurir l'estratigrafia arqueològica.

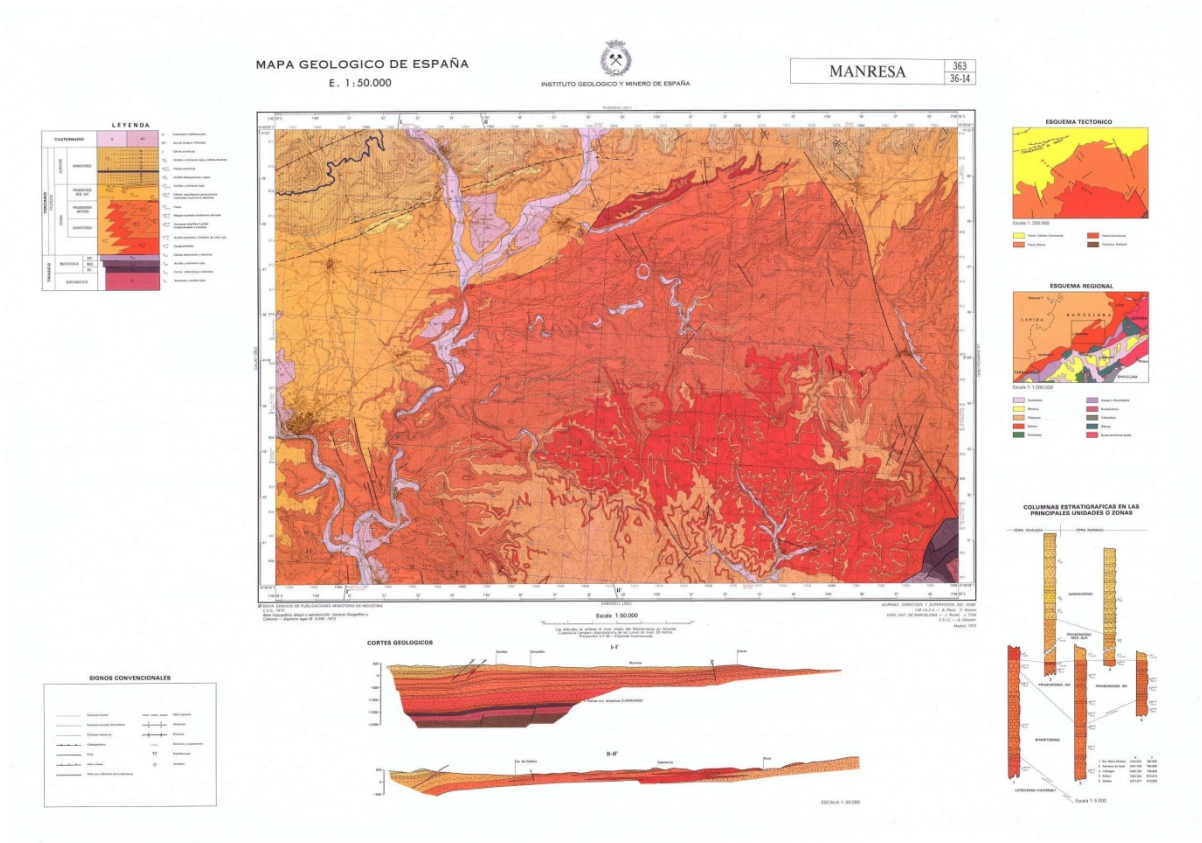


Fig.5.- Mapa geològic utilitzat

⁵ Textualment: “Superficialmente contornean la unidad anterior. Hacia el borde puede representar un cambio lateral de los términos más altos (Formación Montserrat). Hacia el centro de la cuenca se superpondrían la unidad anterior (Formación Pontils).

Los primeros niveles datados corresponden al nivel Birriatziense, quedando integrados en la cartografía del conjunto T s 22-21^{Ab-Ac}. En la zona de Igualada y en Sampedor (sondeo), los primeros estudios marinos corresponden al Ilerdiense. Se establecen así unas condiciones de sedimentación, que, aún con fluctuaciones ambientales, llevarán al depósito de facies grises que durarán hasta el Priabonense Inferior. El conjunto marino constituirá la Formación Santa María (FERRER, 1967).

Los sedimentos aflorantes en esta Hoja quedan representados por (En el valle del Llobregat, a caballo con la Hoja de Sabadell, se han medido 700 m):

-T s 22-21^{Ab-Ac} Areniscas con cemento esparítico, rocas carbonatadas impuras, generalmente esparíticas, y a veces con gran contenido de fósiles (bioesparitas). Margas grises y ocasionalmente conglomerados. Esta facies tiene un mayor desarrollo hacia el E. (ambiente costero). [...]

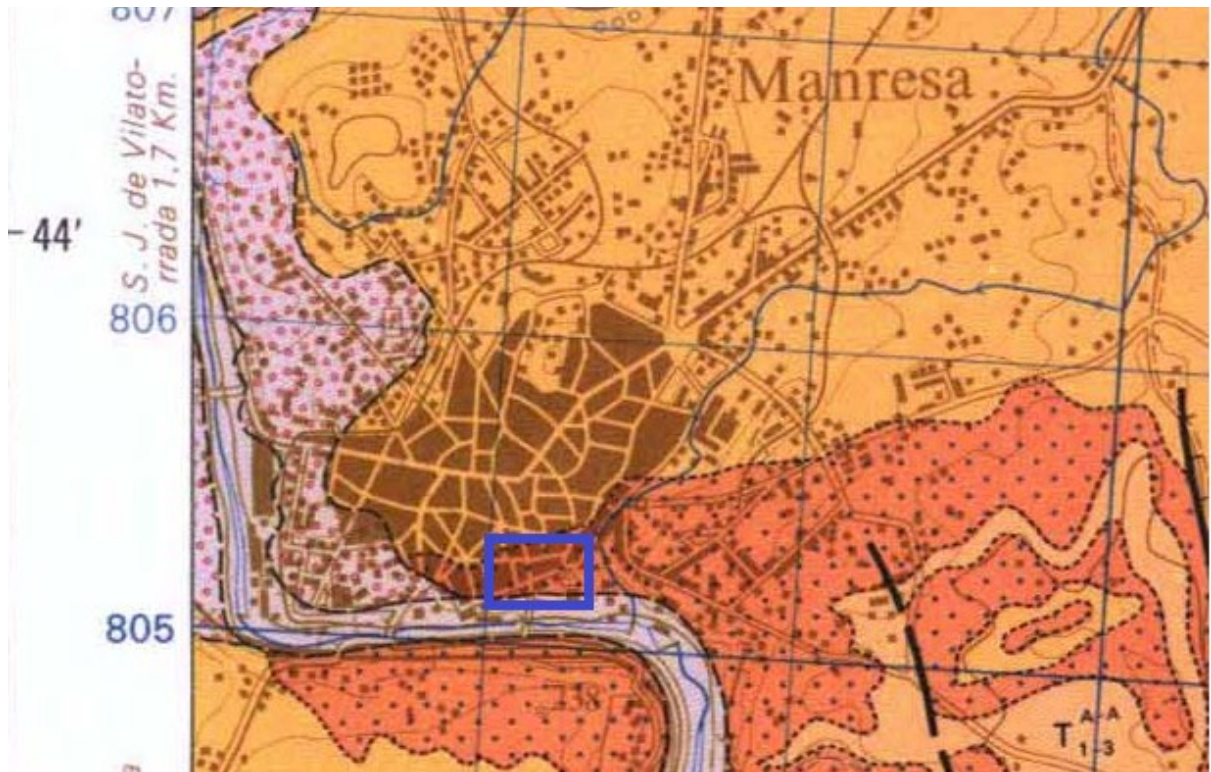


Fig.6.- Detall de la zona d'interès històric-arqueològica de la carta geològica emprada.

4.0.- Antecedents històrics dels dos edificis segons la documentació escrita

El marc històric de l'edifici dels jutjats de Baixada de la Seu núm.2 de Manresa s'ha d'entendre en el context històric del segle XII i principis del XIII, quan s'havien anat gestant les anomenades "Universitates", unes organitzacions o corporacions veïnals emparades per la monarquia. Els orígens d'aquestes es troben en les antigues Assemblees locals, que estaven formades pel cap de família. El reconeixement per part d'un poder superior, podria ésser degut a dos factors: Per una banda, el manteniment de la pau i les treves, i per l'altre, la recaptació fiscal. Això donava als principals magistrats o prohoms unes atribucions i no unes altres.

L'evolució i el creixement institucional començarà a ser un fet, i d'aquells rudimentaris "concilis" medievals es passarà a uns òrgans de gestió i poder que a partir de l'època moderna començaran a tenir cos i a exercir una major influència sobre el propi municipi i els nuclis circumdants

A Manresa, a l'igual que les altres ciutats principals de Catalunya, hi hauria un consell compost per habitants naturals de la ciutat. Al segle XIII es reunien a l'antiga església de Sant Miquel per tractar els assumptes de la municipalitat. Al segle XIV es feien les sessions en aquesta església i en el Convent de l'Carmen; unes vegades al refectori i altres al claustre major. L'any 1351, els consellers compren a Francesc Jaffa un hort i un pati davant del cementiri de la Seu, en el lloc que ocupaven fins fa pocs anys les oficines del jutjat municipal, continuant les reunions de Consell en el convent del Carmen fins que definitivament en 1469 comencen les sessions municipals a la casa de Francesc Dalçamora, doctor en dret situat a la banda de l'hort i de pati que havien comprat els consellers. Aquí comença la primera Casa de la Ciutat, ja que el consell municipal es reunia: *"in quadram camera domus honorabili Francisci Dalçamora"*. Dita casa va ser adquirida pels Consellers al morir el seu propietari, establint en aquesta les Oficines Municipals.

La sessió del 15 de Juny de 1500 es va realitzar a l'aula de la que es diu de la ciutat al costat de l'església de Santa Maria: *"in aula domus que dicitur civitatis juxta ecclesiam beate Marie"*.

Manresa havia començat en aquella època una etapa de creixement; les arts, la indústria i el comerç havien atret a gran quantitat de ciutadans, pel que era necessari aixecar els edificis que albergarien les institucions públiques. Els gremis estaven en la seva major part en desenvolupament i per tant eren majors els compromisos que tenia el municipi envers els seus ciutadans.

La Casa de la Ciutat instal·lada davant de la Seu era de petites dimensions al començar el segle XVII, època de les grans empreses comercials i moment en què s'impulsen les obres de construcció d'edificis que donessin servei a la població i per aquesta raó els consellers de Manresa no havien d'estar inactius, gelosos com eren de cercar la prosperitat comuna.

Al mes de maig de 1637, havien entrat a governar l'administració pública de la ciutat els consellers: Rafael Escorsell, Francesc Soler, Joan Llucià i Joan Arall, els quals van acordar engrandir la Casa Municipal de la Ciutat. Però veient que l'edifici estava en males condicions i que seria considerable la despesa per reparar-ho, van deliberar de quina manera podien aixecar un edifici de nova planta en el mateix lloc. Per això es va començar a buscar un arquitecte hàbil per fer els plànols i que sabés que a Barcelona hi havia un frare entès en el tema, el qual havia fet diverses obres. El dia 12 de maig de el mateix d'aquest mateix any el Dr. Maurici Sbert, ciutadà de Barcelona i fill de Manresa és l'encarregat de posar-se en contacte amb l'arquitecte perquè en faci la traça d'aquesta Casa.

La persona triada per a aquesta tasca serà el caputxí P.Fra Andreu de Tarragona, que en aquells moments estava duent a terme l'obra del monestir de Santa Eulàlia, i havent parlat de l'assumpte amb el P. Guardià, va respondre que: *“la religio procura de abstraure los religiosos della, de cosas profanes; ab tot donará licència al P.Andreu per anar a servir a vostres merces, pero que per son descarrec en la Provincia sera be que vostres merces ley demanen ab una carta que en tenirla procurará desocuparlo per uns quans dies, los que seran menester per fer la traça y instruir als mestres en ella”*. La carta serà la següent:

“Al pare Bernardino de Manlleu, Vicari provincial y Guardiá de Sta. Eulalia. Havem resolt comensar la fabrica de la casa del consell desta ciutat que dies fa tenim pensat fabricar y antes de comensarla desitjam fer un modelo de manera que la planta demana lo qual veyem seguint nostres successors y per asso necessitam de un subjecte que tinga traça y cabal experiencia en arquitectura.

Tenim relacio que lo P.Fra Andreu de Tarragona dexa Santa religio qui te les mans en la fabrica de aquex monestir seria molt al proposit. Havem determinat suplicar a V.P com ab esta suplicam nos fasse merce donarli licencia de venir fins assi y detenirse los dies seran menester per guiar la traça y modelo encaminant la obra lo que li aparexera necessari para que apres la pugam continuar sens perill de errarla lo que reputarem a merce particular la qual de V.P. nos prometem. A qui lo SR. nos guarde los anys de nostre desig. Manresa y Maig 22 de 1637. Los Consellers”.

El P. Andreu va venir a Manresa acompanyat del manresà Dr. Sbert, a primers de mes de juny, sent obsequiats pels consellers "de la manera que es mereixien", no tenim a l'arxiu municipal les actes on vindrien les negociacions, ni tampoc la resolució donada sobre el traçat i la planta de la casa de la ciutat que va idear el pare andreu, però entenem que els consellers tindrien entre mans altres compromisos, ja que el doctor Sbert amb les ànsies de veure realitzada l'obra havia escrit algunes lletres als consellers instant la resposta que no li va arribar Haast el 15 d'abril de 1638 gairebé un any any després d'haver començat les diligències. En aquesta resposta diuen els consellers, entre altres coses que *“el trazado que hizo el padre capuchino es demasiado grandioso y costoso y el consejo ha resuelto dar remate a la fábrica del silo de nieve y que se negocie lo cual requiere tiempo y gasto, y la fábrica de la casa de la ciudad será cosa de la consejería, que proveerá materiales y todo lo que sea necesario”*.

Els nous consellers van entrar a l'administració a primers del mes de maig de 1638, el 13 de juny, desitjant emprendre l'obra ideada pels seus successors, van escriure al P.Provincial dels pares Caputxins el següent:

“ Al P. Provincial des Caputxins-Barcelona- La traça que lo P. Andreu de Tarragona feu es tan superior que per a posarla en execucio seria necessari comprar altre citi y axi havem resolt retrinxarla y lo modelo della ferlo asi ab confiansa molt certa V.P nos farà merce donar lloch que dit P.Andreu puga venir per aquest effecte y comensar de posar la obra ha tall que ab lo orde deixarà purgam confiar de que los mestres restaraninstruits de manera que la obra farà ab la perfecció com e axi ho suplicam a V.P ab confiança molt certa nons negará esta merce alienant dificultats en cas se lin offerissen perque tenim la casa uberta y ab notable indecencia que apenas podem tenir consell y Deu aV.P. nos guarde-Manresa y Juny 13 de 1638-Los Consallers”.

La resposta que obtindran serà la següent:

“Con otra escrivo a V.M. la resolución del predicador para la quaresma del anyo 1639. Aora con esta respondo a la que me escriben en orden al P.Fra Andres de que vaya para hacer nueva traça de la casa dessa ciudad y aviendo respondido ya a esta manda otra vez digo señores; que no es posible esse religioso vaya por aora a la execución desse intento porque como he dicho P. es fabricero de la probincia se parte iuego con los Padres definidores a Tarragona por la nueva erección de la iglesia de aquel convento que hasta aora no he podido servirme del en espacio de un año siendo obligación suyas y mia acudir a esso por orden y determinación del Capitulo y instando los Sres. de aquella ciudad que se dé principio en la obra. Lo que yo puedo hazer en sebicio de V.M. es llevarle en mi companya quando vaya hai y darles alguna traza para essa fabrica pero habra de ser muy de passo, por la necesidad que tiene la religión del y pues los señores desde ciudad de Barcelona an passado por esto (no embargante la instancia que hazian para las obras del hospital general que se quemo) espero que V.M lo tendrán por bien con la mesma conformidad como se lo suplico y Dios guarde a V.M Barcelona y junio 19 de 1638, Gerónimo de Sarria, Prov. de los Capuchinos”.

No sabem si es va fer esperar massa la visita de l'arquitecte per llimar les dificultats que es trobaren en el traçat de la Casa de la Ciutat, ni tampoc podem assegurar que s'iniciés aviat l'obra, encara que de la carta enviada al pare provincial, es dedueix que els consellers tenien pressa perquè els consellers deien "tenien la casa oberta i amb indecència, que amb prou feines podem tenir consell". La veritat és que fins al cap de molts anys no es va començar l'obra.

Sembla que el 2 de juliol de 1661 hi ha diverses quantitats de diners que es van lliurar als operaris per a despeses de pedra i altres materials: *“a la obra de Casa la ciutat davant la Seu”*. L'any 1671 es van trobar igualment altres paguis de materials; i per fi, en el de 1685 hi ha la següent nota: *“ A francisco Grau 50*

libras per tot lo que son pare y el han trevallant de escultura en la casa nova de la present ciutat”.

El que podem assegurar és que:

-El projecte de l'edifici concebut en 1638 no es desenvoluparà fins trenta anys després. A conseqüència, potser, de la guerra dels Segadors (1640-1652), durant la qual Manresa va patir molt.

-Fins l'any 1661, a causa de la penúria en què està immers tot el municipi no es pot activar l'obra i va ser feta en diverses èpoques.

-Al 1671 es va construir la portalada i el primer pis, segons la data de l'escut heràldic que es veu sobre el portal.

-Al 1685 es van acabar les escultures de la façana, treballades pels escultors Joan i Francesco Grau, pare i fill.

L'historiador i cronista manresà, Magí Canyellas va escriure a la seva obra [“Descripció de la grandesa i antiquitats de la ciutat de Manresa”](#) el següent:

“Grans adornos y sumptuosas obras pot fer la ciutat de Manresa a no aplicar a ellas altre que lo arrendament de les flecas continuant lo bon principi ha donat a ellas puis havent no mes de 300 lliures de arrendament de ditas flecas en lo any 16.. dellibera lo Consell general que dit arrendament fos aplicar en fer la casa de la ciutat serca de la iglesia major de la qual delliberació se assignaren personas per dit efecte las quals lo endemà comensaren a principiar solament dende la porta del pastim fins a la porta de las Botigas o estudis de la present ciutat. Los quals tres enfronts se alsaren fins al remate de una algerra que hi ha dalt ahont estant esculpits en la matexa pedra sis figuras de Emperadors y posant total las parets en una matexa igualtat”.

“Los honorables Consellers siguiendo las huellas de los que en 1662 habían demostrado su devoción a la virgen hicieron promesa y juramento solemne de defender la Inmaculada Concepció, varen dedicar a la Verge una capella que es construí en la Nova Casa de la Ciutat, començant als 15 de gener de 1685 en que eren Consellers els molt ilustres Srs. Jaume Riu, doctor en medicina; Pere Màrtir Susanya, cirurgia; Bernart Miralda, calceter, i Andreu Oms, sastre. L'altar de dita capella el feren daurar i estucar per Josep Riborda, pintor, per preu de 30 lliures 10 sous, i cortá el total de obres de mestre de casa, altar, ornaments i demás coses necessàries, la quantitat de 180 lliures, 12 sous, 4 diners, segons consta en lálbará que fou presentant pel Conseller, Bernat Miralda, comissionat per aixó en el Concell general que es tingué als 25 mateix, essent celebrant el P.Fr. Ángel Mora, Prior dels Carmelites de Manresa, assitint

hi els ilustres Consellers amb grand nombre de Jurats del Concell general i altres persones significades de la població”.

La Casa de la Ciutat, davant la Seu, estava composta de planta baixa i primer pis al qual hi havia l'Aula del Consell o Consistori, el Rebedor, els Estudis, la Sala d'armes i el Racionalat que era una dependència destinada a Arxiu Municipal, *“en la qual, diu el Codex Canyellas, están disposats ab la deguda ordenansa un grandissim armari y ell molts diferets calaixos y quiscuns dells relotat del que en dit calaix hi ha, ahont la Ciutat de Manresa te los Privilegis y escripturas per al bon regiment y govern de la Republica, molt ben reconsits y guardats”.* A la planta baixa hi havia les fleques i el pastim on els Consellers feien treballar el pa de bona qualitat i econòmic pel servei dels ciutadans⁶.

L'edifici es va concloure l'any 1671, tal i com s'indica en l'escut que decora la façana. Aquest edifici públic de caràcter monumental que estilísticament correspon a un renaixement tardà en evolució a un barroc inicial. Format per un cos principal de planta quadrangular i dos cossos afegits, creant una façana de gran harmonia i equilibri, degut a l'ordenació simètrica de finestres i balcons.

Els cossos laterals que flanquegen la porta o cos principal consten, en la planta baixa de 4 finestres, dues a cada costat, amb ampit amb motllura i d'estil senzill. En el segon pis, 4 balcons, dos a cada costat i independents, les finestres del qual estan emmarcats per motlures senzilles.

El cos central és el que destaca; està format pel gran portal d'entrada adovellat de mig punt, emmarcats per dues columnes encoixinades i rematades en capitell jònic que ressalten respecte del cos, també encoixinat.

En la clau de l'arc de la porta, trobem l'escut de la ciutat de Manresa i els àngels que acompanyen a cada costat de l'escut d'armes amb l'acció de sustentació i en la part superior un àngel que també sembla que el subjecta des d'amunt amb les seves mans de les volutes i el cos del qual forma part de la decoració de l'arquitrau junt amb unes senzilles mènsules.

A la segona planta d'aquest cos central destaca un balcó continu amb fornícula central i dos finestrons que la flanquegen. Els finestrons, emmarcats per motlures senzilles i llises, i rematades en cada una d'elles amb un cap de perfil, tocades amb bonet, on es representa a un home sense barba i en l'altre a un home barbat. A ambdós costats dels caps, ornamentació de volutes.

⁶ Als edificis destinats a aquests menesters, podia o no haver fixer on guardar escriptures, privilegis i altres documents. Guardats amb diverses claus que estarien en poder de la justícia, notari, alcalde, regidor, escrivà o semblant. El mobiliari sol ser senzill, és habitual una imatge o retaule religiós, cosa freqüent en aquella època. Cal tenir en compte que els diferents juraments que es feien a l'hora de prendre possessió dels oficis del Consell i suplicar a l'Altíssim a l'hora de prendre decisions importants.

El cap ha estat considerat com la part més noble del cos humà, pel que té associats significats de valor, superioritat, raó, etc.

En el centre la fornícula, l'interior de la qual porta en la part superior una petxina. La forma tallada que té la petxina invertida seria per tal de ressaltar a la figura que en ella hi hauria.

La façana està coronada per una cornisa amb motllurada recta. La façana, es creu que està inspirada en la del Palau de la Generalitat de Catalunya per la disposició de les finestres i fornícula central. Els escultors que treballaven als tallers elaboraven les seves figures i relleus basats en les riques estampes que els grans tallers de gravadors europeus van realitzar des de la segona meitat del segle XVI. Les làmines de Cornelis Cort eren famoses en els nostres tallers d'escriptura i pintura des de finals del s. XVI i durant tot el segle XVII. Francesc Grau és un dels escultors que van confiar en ells. Per això, hi ha ecos a Catalunya de l'escultura i pintura de les escoles del sis-cents europeu, especialment romana. Veiem reminiscències en aquesta façana, per exemple, en l'encoixinat que presenta el cos central; Sebastiano Serilio en el seu Tractat d'Arquitectura considera que els encoixinats es van fer servir des d'antic en la construcció de vil·les i en palaus per aparentar fermesa. Aquest tractat es va publicar per parts des de 1537 i el seu gran èxit va fer que es traduís a diversos idiomes i que fos conegut pels nostres artistes. En el segle XVII, la utilització d'aquest tipus de decoració va assolir el seu màxim grau d'inspiració i imaginació, convertint-se en un element constructiu i decoratiu molt important, essent emprat fins l'època Neoclàssica.

L'autoria de la façana és de Joan i Francesc Grau (pare i fill), escultors de renom i prestigi en tota la Comarca de Bages a la primera meitat del segle XVII. Treballen en diversos retaules i sepulcres per tot Catalunya; un dels treballs més importants és quan van començar a treballar per a la família dels Ducs de Cardona. Així, inicien una sèrie d'obres al monestir de Santa Maria de Poblet. Els Grau van elaborar les tombes dels Cardona; escuts heràldics per a la casa de la Cort de Prades i per l'arxiu de Falset; el sepulcre del Prohom vinculador, juntament amb la tomba de Joan Ramon Folc de Cardona, situada a l'església de Sant Vicenç de Cardona; la pavimentació i la construcció d'una volta al presbiteri, els altars laterals de al presbiteri i els penjolls de l'altar major; i finalment, les tombes d'Alfons el Magnànim i de l'Infant Enric.

A Manresa van tenir tots dos diversos encàrrecs:

L'any 1664 completa el retaule de l'Roser per a l'església dels dominics de Manresa, dos anys més tard els veiem juntament amb els mestres Santiago i Miquel Masalvà, iniciant la decoració exterior de l'església jesuïta de la Santa Cova. Poc temps després els Grau contracten obres a l'interior de l'església de

la Santa Cova de Manresa. En destaca la construcció d'un retaule d'alabastre amb Sant Ignasi escrivint els exercicis. Cal esmentar que durant aquest any també formaven part de la comitiva que supervisava la façana de el Consell de Manresa.

A les darreries del segle XVII, la ciutat es veia animada amb l'esperança de tenir Bisbe propi, o com a mínim, amb la probabilitat de que el Bisbe de Vic, titulat Bisbe de Vic i Manresa, faria residència sis mesos de l'any a cada una de dites ciutats, creant un Vicari general a Manresa independent del de Vic. A Josep Termes, mestre de cases, pagat 725 lliures barcelonines *“Per fabricar los quartels en la casa de ciutat prop la iglesia”*.

Per això els Consellers, van determinar traslladar el Consistori a les cases de la Plaça Major i arreglar l'edifici de davant de la Seu en Palau decent i capaç per oferir-lo al Sr. Bisbe, assignant una subvenció. Però la pretensió de Manresa no va tenir efecte a causa de les guerres que es succeïren, i de l'oposició que hi varen fer alguns diocesans; i així, l'edifici mig construït es va utilitzar a inicis del segle XVIII com a presons i casernes.

Quan en 1746 es van construir les actuals Cases Consistorials i es porta a aquestes el Consell Municipal, l'edifici de Baixada de la Seu es quedà per albergar la presó pública i més tard les casernes d' infanteria i de cavalleria.

Al 1834 l'Ajuntament va demanar permís al govern per tal de restaurar les casernes i erigir un teatre que va funcionar fins a 1855: *“Un edificio llamado los cuarteles en la subida de la Seo de esta ciudad destinado para cárcel pública, teatro, cuartel para infantería y cuadras para caballería”*.

Al 1858 l'Ajuntament va promoure un expedient per a la restauració de les presons de partit, amb una inversió: *“de ocho mil duros que han de adelantar los pueblos para obra”*.

Després de la lectura d'una comunicació de la *“Comisión Especial para la restauración de las prisiones de esta ciudad y de su partido”* amb data de 31 de Gener de 1858, *“manifestando que reunida dicha comisión el día 28 de enero, con el fin de discutir y deliberar respecto de los medios con los que y con menos sacrificios se pueda llevar a cabo el proyecto de restauración de estas prisiones, las mejoras de las que son necesarias y en atención a los planos del arquitecto Antoni Rovira y Trias, aprobado por la Academia de Bellas Artes, se acordó:*

“Que el Ayuntamiento de esta ciudad, además de la cesión que hace del espacioso terreno que ocupa el antiguo edificio, contribuirá con la cantidad de 2.000 duros, también contribuirán los otros pueblos del partido...”

“Que, discutido el caso, se acuerda: que aprueban y consienten en la cesión del edificio del antiguo teatro para la restauración de las cárceles de la manera y forma propuesto por la comisión”.

En 1885, es programen unes altres obres amb la finalitat d' eixamplar la sala de vistes de l' Audiència, per tal de que pugui ser aprofitada pels testimonis i el públic que a ella acudeix, així com per donar independència al despatx del president i a la sala on es delibera.

Una de les propostes per aconseguir el que s'ha esmentat és adquirir un local per a dedicar exclusivament a aquesta funció, ja que com diuen i reiteren els documents, l'espai és reduït i no compleix uns requisits bàsics. Finalment, per una qüestió econòmica no es pot dur a terme el pla d'adquirir un nou espai.

L' Ajuntament disposava en aquells moments, *“junto a la cárcel y Audiencia”*, un espai que anteriorment havia estat utilitzat per casernes i cavallerisses i que en aquests moments estava en desús. A partir d'ara serà destinat per ampliar l'edifici i donar un millor servei.

En definitiva, el que es buscava era donar amplitud a un espai que s'havia quedat petit feia temps i que no reunia unes òptimes condicions de comoditat, salubritat i higiene, tant per als presos com per als funcionaris. La incorporació d'aquests espais suposaria dotar d'amplitud, ventilació, aïllament o intimitat a aquest lloc.

En 1887, a més dels anteriors problemes citats, s'afegeix el de la seguretat de l'edifici:

“La facilidad con que se intentan y logran las fugas en las Cárceles y las quejas constantes que llegan a esta Dirección general acerca de la falta de condiciones de seguridad de los edificios en que aquellas están construidas, exigen que se dedique con preferente atención a este servicio, pues alarmándose la opinión pública por la falta de seguridad de los criminales hace recaer todas las responsabilidades sobre el personal encargado del establecimiento...”

I al 1888:

“El edificio era suficientemente capaz y en general reunía las condiciones, cuando solo estaba destinado a cárcel de partido; Pero desde que además de eso, ha de servir como cárcel de audiencia y como prisión correccional, es sumamente deficiente...”

“El edificio, que data de 1860, se construyó sólo para cárcel de partido y que después se les ha quitado espacio destinado a nuevos servicios, por que hay que dar informe de la necesidad del aumento de local y la conveniente distribución del terreno para dar al conjunto forma más apropiada y adecuada para que todas sus dependencias respondan a los servicios que se señalan para establecimientos de esta índole”.

A l'últim trimestre del 1888 s'està estudiant dur a terme les obres de la Presó de Manresa amb caràcter urgent, primer per la necessitat de guanyar espai i salubritat i també per la normativa vigent en aquests assumptes:

“El arquitecto del municipio partiendo de lo legislado hasta hoy en la materia y fijándose especialmente en el Programa para la construcción de las prisiones de Provincia, aprobado por Real Decreto de Febrero de 1860 y en la Ley de 8 de Julio de 1876 referente al programa para construcción de la cárcel modelo de Madrid, demuestra de una manera notoria la deficiencias de la extensión superficial del solar y la de la capacidad cúbica de las estancias de los presos, con relación a la población del establecimiento, encontrando que, a esta corresponden solamente 11 metros superficiales y 12'88 metros cúbicos y siendo así que a tenor de lo que está establecido en los mencionados programas deberían corresponderles 31 metros cuadrados y 30 metros cúbicos”.

Conclusions:

Durant gairebé tot el segle XIX l'Antic edifici de el Consell de la Ciutat i Presó i Audiència en el XIX va patir modificacions. A partir del XVIII va sorgint, arran de les teories il·lustrades, un procés d'humanització en el tractament dels presos. No obstant això, les presons van continuar sent espais d'amuntegament i fosc, on era pràcticament inviable classificar, reconduir i protegir els individus. Al llarg del segle XIX, es van dur a terme nombroses reformes penitenciàries que pretenien millorar la situació de precarietat i descontrol. Amb l'aparició de l'Estat Liberal, van començar els canvis socials, polítics i jurídics.

Paral·lelament, l'arquitectura carcerària va anar evolucionant de forma gradual. El disseny de l'edifici va anar canviant segons les necessitats de cada moment. Espanya es trobava molt endarrerida amb la resta de les potències europees en matèria penitenciària. L'Estat no aconseguia establir un sistema penitenciari homogeni a causa de les dificultats econòmiques i ideològiques. El veritable problema residia a portar a la pràctica totes les idees que s'havien anat recopilant des de les primeres reformes penitenciàries.

És de presumir que sempre, en la mesura del possible, es buscava una construcció assequible econòmicament. A la presó de Manresa, com en

d'altres, per exemple la de Mataró, l'espai semicircular era l'utilitzat per als reus i un altre rectangular dividit en oficines i sales per a guàrdies, locutoris, etc. Amb les subdivisions s'aconseguia certa homogeneïtat al seu interior. Al tractar-se d'una presó per poca població, en el moment en què es va començar a massificar, va deixar de ser un edifici eficaç, d'aquí les successives reformes que hem trobat en la documentació; quedant demostrat la manca de mitjans i estratègies per desenvolupar un sistema penitenciari estable. La manca de pressupostos va fer que molts d'aquests edificis fossin reutilitzats o adaptats per fer les funcions de presó. Malgrat que alguns punts van coincidir amb les ordenances i plànols, generalment no es complien les expectatives establertes.

El 6 de Febrer de 1860, Posada Herrera va aprovar el "*Programa para la construcción de las cárceles de provincia y para la reforma de los edificios existentes destinados a esta clase de establecimientos*". Amb això es pretenia solucionar la situació anterior mitjançant la configuració d'un nou espai penitenciari. Aquest programa parla principalment dels centres peninsulars. Els presidis van ser classificats en set grups, els quals al seu torn van ser inclosos en tres grans tipus més generals: els dipòsits municipals de cada districte, les presons de cap de partit o capital d'Audiència i els establiments correccionals de província (presidis correccionals). Es caracteritzen per tenir sistemes mixtos en la seva organització i forma de construcció. A el mateix temps, els presos s'organitzaven de forma més controlada i cada model intentava prevenir el contacte entre categories tot i que es va mantenir el sistema de quadres. . El programa de 1860 va ser el primer document legal espanyol que advertia de la necessitat d'un tipus de confinament basat en la tancada individual per als dipòsits municipals i en reus pendents de causa.

Galceran Andreu:

Durant el segle XVI, segons les fonts de l'època encara hi havia un castell amb la seva fortalesa, la Canónica, el Palau del rei i diversos carrerons de cases habitades pels cavallers i persones notables, anomenant-se aquell recinte la ciutat.

Al projectar-se l'actual Seu que substituï l'antiga església de Santa Maria, es remogué tot aquell recinte per fer lloc a la magna obra que s'anava a construir, i les cases dels cavallers i persones notables es traslladaren dins de la ciutat nova, circumdada de fortes muralles, formant-se districtes que s'anomenaven quartos de Sant Miquel, Çes Piques, Sobrerroca i Çes Cudines amb sos arrebals.

Les cases nobles i acomodades tenien a l'entrada un departament per a les cavalleries i els dipòsits de vi i grans anomenat cellers; al pis hi havia les cambres, les sales, la cuina i el menjador. Les cases dels industrials i comerciants tenien a l'entrada la botiga, i les dels pagesos eren ocupades, als baixos, per les eines de l'ofici i el celler.

La família Peguera és una d'aquelles famílies manresanes que han contribuït a l'esplendor i creixement de la ciutat, i que tindran la seva casa senyorial precisament en el avui en dia anomenat carrer de Galcerán Andreu número 6. Sabem que un d'aquests manresans il·lustres va néixer aquí en 1540, el jurista Lluís de Peguera, especialista en dret penal y processal⁷.

Un altre il·lustre de la ciutat és Leonci Soler i March, nascut en el mateix immoble del mateix carrer al desembre de 1858. Leonci Soler va ser advocat, arxiver, erudit, bibliòfil i polític; Descendent i punt comú de quatre famílies de hisendat molt arrelats al Bages: els Soler, els Mollet, els March i els Solernou⁸.

⁷ Lluís de Peguera, nascut a Manresa en 1540, al carrer de Galcerán Andreu 6. Jurista i especialista en dret penal i processal. Doctor en lleis, oient de la Reial Audiència de Catalunya, i assessor del Virrei a Catalunya. Els Peguera pertanyien a una antiga nissaga de donzells de l'Antiga Catalunya, que es va expandir en diverses ramificacions, una d'elles era la dels senyors d'Olost, una altre relacionada amb els Foix i Torrelles, una altre la dels senyors de Castelladrall i Valdeperes. Podem remuntar-nos a l'any 1113, amb Ramon de Peguera que participa amb el rei en les empreses contra els moros. La ramificació que ens interessa, a la que pertany el jurista estava representada a finals del segle XV per Bernat de Peguera de Corberà, veguer i batlle de Manresa i pare de Lluís de Peguera. Lluís de Peguera exercí càrrecs d'assessor jurídic del capità general de Catalunya, i més tard, d'oient de la seva Reial Audiència, adquirint prestigi. Peguera participà de la cultura del *ius commune*, moviment europeu de renovació jurídica que edificarà un sistema jurisprudencial basat en el dret romà Justinianà, el canònic i el feudal llombard.

⁸ A finals del segle XVII, la família Soler havia aconseguit una bona posició econòmica, social i cultural, quan es troben documents dels Soler més antics és en els anys 1675 i 1683, fent referència a Joan Baptista Soler, adober que es va casar amb Margarita Violmara, filla també d'un adober i que la seva residència principal se situava en el Carrer Galceran Andreu; Precisament Leonci Soler i March va llogar aquesta casa a la Creu Roja.

Els Soler apareixen primer com polveros i adobers i en etapes següents com velers, fabricants de cotó i també dedicats a el comerç. A més, estaran relacionats amb la producció i comercialització de vins i aiguardents. Al segle XVI la indústria de la pell, en la qual encaixa l'ofici de curtidor, era de les més importants de Manresa, essent desplaçada al XVIII per altres indústries com la seda, velers i més tard, la de teixits de cotó. Igualment, la de l'ofici de polveros és una activitat destacable a la capital de Bages des de finals de segle XVII i durant els segles XVIII i XIX. I finalment, serà considerablement important la fabricació, comercialització i l'exportació de vins i aiguardents.

Els March que es documenten en aquesta casa figuren com candellers, artistes i botiguers de cera. A mitjan el segle XVIII figuren com a fabricants i comerciants de robes. Ignacio March i Coma apareix a

Al febrer de 1911 la Creu Roja de Manresa canvia de seu a causa de l'enderroc forçós del local que fins a aquesta data ocupava. Provisionalment s'estableix en una dependència de l'antic convent de Sant Domènec, cedida per l'Ajuntament. Però aquell lloc resultava insuficient, de manera que es va decidir acceptar una oferta de Leonci Soler i March, que per un mòdic preu va arrendar una casa de la seva propietat al Carrer Galceran Andreu. Soler i March es comprometia també a realitzar obres per a instal·lar el local de la institució.

A partir d'ara la Creu Roja de Manresa disposava d'un ampli edifici. Era un casal de planta senyorial, adjacent a l'edifici dels Jutjats, en el qual com hem comentat, havia nascut el 1540 el jurista Lluís de Peguera i anys més tard el soci protector, Leonci Soler i March. Més endavant la institució adquirirà l'edifici.

5.0.-Antecedents arqueològics

Com hem pogut observar en els apartats anteriors, aquesta intervenció arqueològica preventiva es duu a terme a una zona de gran interès patrimonial per la seva posició al centre històric de la ciutat de Manresa: el Puig Cardener. Ens trobem amb una illa d'edificis extensa conformada pel complex dels Antics Jutjats i l'antiga Creu Roja amb altres edificis adjacents que per la seva banda sud està al front de la façana nord de la Seu de Manresa, al nord fa cantonada amb el carrer del Balç i a l'est té contacte amb la muralla d'en Jaffa del s. XII que dona a la cinglera de la Via de Sant Ignasi. No obstant això, no tenim cap notícia relacionada amb cap intervenció arqueològica a l'illa on es troben ambdós edificis.

Les primeres intervencions arqueològiques de les quals tenim coneixement al Puig Cardener estan relacionades amb les reformes de l'entorn de la Seu de Manresa al 1915 i posteriorment el 1986 (Daurà, A. i Sánchez, E., 1986). De la

principis del segle XIX esmentat com a advocat i hisendat; encara que segueix vinculat amb el negoci de la seda i altres assumptes relacionats amb la indústria i especialment el comerç.

Leonci Soler i March va cursar estudis en el Col·legi de Sant Ignasi, regentat pels jesuïtes de Manresa. La gran majoria de l'alumnat formaven part de l'elit de la societat catalana. Després va estudiar dret a la universitat de Barcelona, essent així la tercera generació de la seva família a cursar estudis de dret. En 1882, el trobem a Madrid on es va matricular a l'Escola Superior de Diplomàtica de Madrid per arxiver i bibliotecari, per això Leonci va ser nomenat arxiver municipal de Manresa.

El 1899 va obtenir un escó de diputat al Congrés dels Diputats.

Fonts: Per a l'element història dels productors: Ferrer i Alòs, Llorenç. Genealogia de la família Soler i March. Aspectes socio-Econòmic. A "Miscel·lània d'Estudis bagencs". 1982, núm. 2, pàg. 31-52

intervenció més antiga del 1915 tenim notícia de la troballa de diverses tombes de *tegulae* de doble vessant relacionades amb una necròpoli o cementiri tardo-antic durant les reformes dels voltants de la Seu. Posteriorment, al 1986, la realització d'un sondeig degut la construcció de l'escalinata actual que dona accés al Portal principal de la Seu, es van documentar vuit tombes antropomorfes, dues de les quals estaven tapades amb lloses i tenien caixes de secció triangular que els autors situen vers als segles VI-VII d'ne. També es va documentar un mur i estructura absidal de carreus rectangulars que els autors assenyalen de factura romana o tardo-antiga i l'identificaren amb l'església de Sant Martí, la basílica visigòtica que ocuparia el lloc de l'actual Seu.

Seguint amb altres intervencions arqueològiques pròpies del Puig Cardener, s'ha de mencionar el C. Del Balç. Es tracta d'un espai actualment museïtzat degut a la bona preservació dels paviments, façanes i estructures arquitectòniques del nucli de la Manresa del s. XIV (Valdenebro, R., 2010; Morera, J., 2009). La seva ubicació, a la base d'una de les cingleres del Puig Cardener, va ocasionar que amb el creixement urbà que va experimentar Manresa als ss. XIX i XX, quedés engolit per l'urbanisme contemporani com un carrer al interior dels baixos dels edificis. Al 2007 la reorganització urbanística ocasionada pel PIRNA (Pla Integral de Revitalització del Nucli Antic de Manresa) va permetre documentar i finalment museïtzar un dels carrers més emblemàtics de la Manresa de la Baixa edat Mitjana. Els treballs arqueològics i de restauració encara avui dia segueixen en curs.

Per últim, no menys important son les successives intervencions arqueològiques que s'han dut a terme als diferents traçats de la muralla medieval de Manresa (Valdenebro, R., 2009). S'han de destacar les intervencions al C. Del Joc de la Pilota i C. Arbonès (Archón, O. i Morera, J., 2011). Ambdues intervencions també van ser motivades pel PIRNA. Pel que fa a la primera, l'excavació d'una sèrie de sondejos d'urgència degut a l'arranjament del C. Joc de la Pilota, va fer possible la descoberta del traçat de la muralla del nucli antic del s. XII-XIII. En segon lloc, la intervenció d'un solar entre els nº 29 a 43 del C. Arbonès per l'edificació dels nous Jutjats de Manresa, va possibilitar la descoberta de 80 m longitudinals de muralla medieval (ss. XII-XIV) a la qual se li adossaven diferents àmbits que mostraven fases constructives i d'ocupació des del s. XII al s. XVII.

6.0.-Metodologia i projecte d'intervenció arqueològica

La intervenció arqueològica preventiva als dos edificis està centrada en poder localitzar probables diferents fases constructives, així com la possible potència

arqueològica conservada intramurs o extramurs, de cara a poder aclarir quins son els elements més crítics a preservar i documentar davant la possibilitat de reforma i/o enderroc dels edificis.

La metodologia emprada a tal efecte, i degut al fet de que estem intervenint en edificis que actualment es troben dempeus, està centrada en la realització de diferents **cales parietals i sondejos arqueològics de petita escala**.

El mètode de registre que s'empra per la la present intervenció arqueològica modifica lleugerament el proposat per E.C. Harris (HARRIS, 1979) i per A. Carandini (CARANDINI, 1997). Es tracta del registre objectiu de les estructures (murs, estructures de combustió, paviments, tombes...), estrats (estructures positives de terra, amb o sense material arqueològic) i interestrats (estructures negatives tipus retall) que s'exhumen. Per fer-ho es realitza una numeració correlativa sota la denominació d'Unitats Estratigràfiques (UE) que individualitzen els uns dels altres. Cada UE s'enregistra en una fitxa en la que s'indica: la seva definició, ubicació, situació en les plantes i seccions, i posició física respecte a la resta d'estructures i d'unitats estratigràfiques amb què es relaciona.

L'organització i registre sobre el terreny és de tres tipus:

- Registre estratigràfic, amb Unitats Estratigràfiques (UE)
- Registre gràfic, amb el qual queden registrades les estructures, estrats i interestrats mitjançant fotografia, topografia i dibuix arqueològic.
- Registre de materials mobles, que implica el seu rentat, siglat, classificació tipològica i inventari.

Sector Carrer de la Baixada de la Seu, 2 (Jutjats de Primera Instància)

1- Realització de 6 cales parietals, el tamany del qual es deixa a discreció dels arqueòlegs, segons l'interès patrimonial del lloc on s'efectuïn, situades en els murs de càrrega i/o parets mestres, a les mitgeres de la casa o arran de la façana interna de l'edifici. Registre i documentació de les diverses fases històrico-constructives. Planimetria de situació de les cales. Realització de 4 sondatges, la mida dels quals es deixa a discreció dels arqueòlegs, a l'interior de la finca que relacionin les cales parietals amb les restes que es puguin localitzar durant la realització dels sondatges en el subsòl (també es situaran arran dels murs de càrrega i/o parets mestres, a les mitgeres de la casa o arran de la façana interna de l'edifici). Aquests sondatges no tenen, necessàriament, com a finalitat arribar al terreny geològic. Registre i documentació dels diversos nivells arqueològics. Planimetria de situació dels sondatges.

2- Estudi documental de l'edifici consistent en la consulta al Registre de la Propietat, Arxiu Comarcal i Arxius Municipals sobre la finca. Registre fotogràfic de tota la finca, planta per planta, exteriors i de tots els elements patrimonials significatius.

3- Redacció de l'Estudi Històrico-Arqueològic on es detallaran tots els resultats de les cales i sondatges arqueològics. Ha de contenir aquests resultats, atès que ha de servir com a memòria d'aquesta intervenció (cales parietals i sondatges) anterior a l'enderroc de l'edifici.

Sector carrer de Galceran Andreu, 6-8 (Antiga Creu Roja)

1- Realització de 5 cales parietals, el tamany del qual es deixa a discreció dels arqueòlegs, segons l'interès patrimonial del lloc on s'efectua, situades en els murs de càrrega i/o parets mestres, a les mitgeres de la casa o arran de la façana interna de l'edifici . Registre i documentació de les diverses fases històrico-constructives. Planimetria de situació de les cales. Realització de 3 sondatges, el tamany del qual es deixa a discreció dels arqueòlegs, segons l'interès patrimonial del lloc on s'efectua, a l'interior de la finca que relacionin les cales parietals amb les restes que es puguin localitzar durant la realització dels sondatges en el subsòl (també es situaran arran dels murs de càrrega i/o parets mestres, a les mitgeres de la casa o arran de la façana interna de l'edifici). Aquests sondatges no tenen, necessàriament, com a finalitat arribar al terreny geològic. Registre i documentació dels diversos nivells arqueològics. Planimetria de situació dels sondatges. Un d'aquests sondatges (prioritàriament el sondatge 3) arribarà al sòl geològic, per a comprovar la seqüència estratigràfica a excavar, la potència arqueològica a excavar i la tipologia de restes a excavar, per a futures intervencions que es produeixin fruit del Projecte constructiu, preveure i avançar-nos a futures intervencions en el subsòl i així poder-les avaluar arqueològicament d'una manera més sòlida. A aquest sondatge, el tamany del qual es deixa a discreció dels arqueòlegs, segons l'interès patrimonial del lloc on s'efectuï, li pressuposem una fondària d'entre 1,30m i 1,75m.

2- Estudi documental de l'edifici consistent en la consulta al Registre de la Propietat, Arxiu Comarcal i Arxius Municipals sobre la finca. Registre fotogràfic de tota la finca, planta per planta, exteriors i de tots els elements patrimonials significatius.

3- Redacció de l'Estudi Històrico-Arqueològic on es detallen tots els resultats de les cales i sondatges arqueològics. Ha de contenir aquests resultats, atès que ha de servir com a memòria d'aquesta intervenció (cales parietals i sondatges) anterior a l'enderroc de l'edifici.

7.0.- Descripció dels treballs realitzats

7.1.-Edifici de C/ Baixada de la Seu, num. 2 (Jutjats Antics).

7.1.1- Elements arquitectònics, històrics i artístics evidents.

Partint de l'estat actual dels edificis s'han pogut observar les principals característiques arquitectòniques dels dos edificis en qüestió. En el cas de l'edifici dels jutjats vells (Baixada de la Seu, núm.2) es tracta d'un edifici amb una façana principal d'estil Barroc-Classicista, amb un cos principal de planta quadrangular i amb dos cossos afegits (Figura 7):

- 1) La planta principal que està adjunta a la façana i que conté una sala panòptica des de la que es distribueixen diferents àmbits en 3 plantes reals.
- 2) L'anomenada "sala gòtica"⁹ situada a l'est del cos principal, que conté diversos elements d'interès històric, entre d'altres, arcs i murs exteriors de carreus amb pedra.
- 3) La sala de l'edifici del II·lustre col·legi de procuradors, adjunta al nord de l'esmentat cos principal.

⁹ Volem subratllar que en cap cas s'està indicant una datació, senzillament fem servir la nomenclatura amb la qual es coneix.

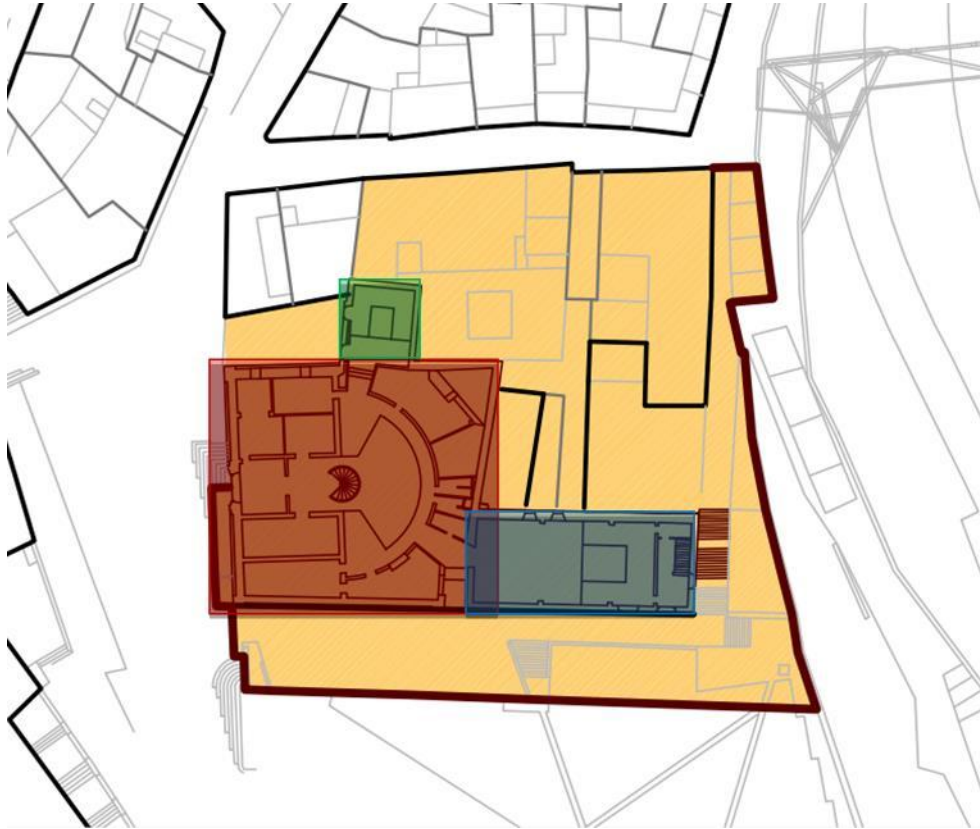


Fig. 7.- Edifici Principal dels Jutjats Vells (en vermell), Sala Gòtica (en blau) i Il·lustre Col·legi de Procuradors (en verd). Elaboració de la imatge: Subdirecció general de Coordinació Territorial i Projectes Integrals Direcció de serveis Departament de Vicepresidència Economia i Hisenda.

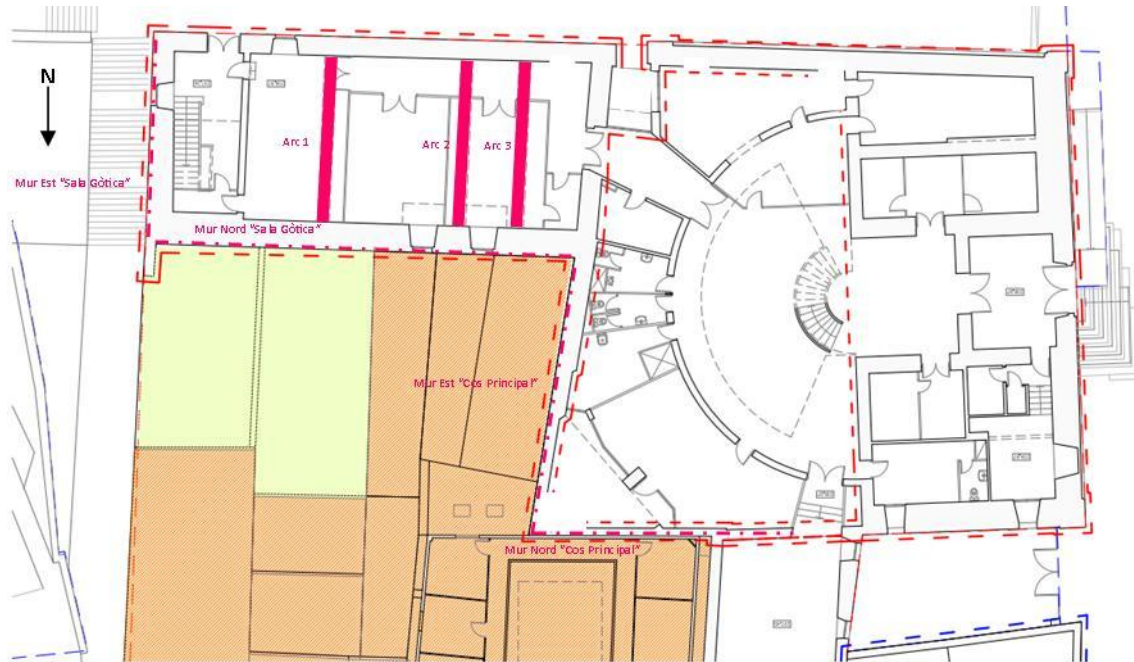


Fig. 8.- Principals elements arquitectònics, històrics i artístics dels Jutjats Vells de Manresa (en rosat).

L'Edifici Principal dels "Jutjats Vells"

Arrel de les reformes efectuades l'any 1979 pels arquitectes Pere Llimona Torras i Manuel Ruiz Vallès l'edifici va patir afectacions de gran calat. En principi es van restaurar les façanes, es va rehabilitar la sala gòtica i es va construir amb formigó armat l'escala de cargol monumental que es troba a la sala panòptica (completament reformada) situada al cos principal.

Tenint en compte les reformes de l'any 1979 la intervenció arqueològica es fa inviable a l'interior de l'edifici principal i de la sala panòptica. Per tal de verificar l'existència d'estratigrafia arqueològica seria necessari un projecte d'obres de gran calat, amb maquinària pesada. No obstant això, existeixen elements arquitectònics anteriors a la reforma de 1979:

- 1) El vestíbul classicista amb claraboia emplomada presumiblement corresponent a una de les reformes del segle XIX (Figures 8, 9, 10 i 11).



Fig. 9.-Fotografia del vestíbul classicista del segon pis i de la claraboia situada al centre del mateix



Fig.10.- Detall del mateix vestíbul en relació a la mitjera que el separa de la sala Panòptica.



Fig.11.- Detall de les decoracions de les parets del vestíbul classicista.



Fig.12.-Detall de les decoracions del sostre del vestíbul classicista.

- 2) Tanmateix són evidents en el cos principal, murs anteriors a les reformes de 1979, en les vessants nord i nord-est de l'edifici.



Fig.13.-Detall del mur a la vessant nord est, que es relaciona amb la sala gòtica.



Fig.14.-Detall del mur a la vessant nord del cos principal de l'edifici.

L'anomenada "Sala Gòtica"

Respecte la sala gòtica, es conserven:

- 1) Tres fileres d'arcs reposats en els murs nord i sud en disposició irregular, que semblen indicar fases anteriors a la reforma del 1979 (Figura 15).



Fig.15.- Fotografia dels arcs de la “sala gòtica”.¹⁰

- 2) El mur nord l'edifici amb carreus de pedra. Des de l'exterior sembla no estar afectat per la reforma de 1979 (Figura 16).



Fig.16.-Imatge del mur nord de la “sala gòtica”

¹⁰ J. S. “La recuperació de l'edifici dels antics Jutjats com a palau del consell” A: El Pou de la Gallina, Manresa, 2019
[URL <http://www.elpou.cat/noticia/3466/recuperacio/edifici/dels/antics/jutjats/palau/consell>]

- 3) El mur est de l'anomenada "sala gòtica", també amb la mateixa tècnica constructiva que l'anterior. Des de l'exterior, tampoc sembla afectat per la reforma de 1979 (Figura 17).



Fig.17.-Imatge de la vessant est de l'anomenada "sala gòtica"

"L'Il·lustre col·legi de procuradors"

Per últim, en relació als elements conservats, ens referim a la sala del Il·lustre col·legi de procuradors. L'únic element que cal remarcar és el mur exterior, que no sembla estar afectat per la reforma de 1979 i manté la mateixa tècnica constructiva que la façana de l'edifici principal amb grans blocs de pedra. La

resta de l'edifici es troba molt alterat, conservant pocs elements intactes de la estructura original.

Respecte el mur Oest (la façana visible des del carrer de Baixada de la Seu), tot i que per sobre podria tenir parts del parament original, al costat de la porta hi ha un evident retall contemporani reblert a partir de maons i revestit de formigó, amb una finestra. Mesura més de dos metres d'alt i d'ample, i dóna la sensació d'haver estat utilitzat durant les reformes de 1979 per tal d'efectuar els treballs (Figura 18).



Fig. 18.- Imatge de la porta

7.1.2.- Resultats Arqueològics

Vistos els principals elements arquitectònics d'ambdós edificis, vam pensar que seria convenient intervenir a les següents localitzacions:

- En el cas de l'edifici de Baixada de la Seu núm 2 (Jutjats Antics) (Figura 19):

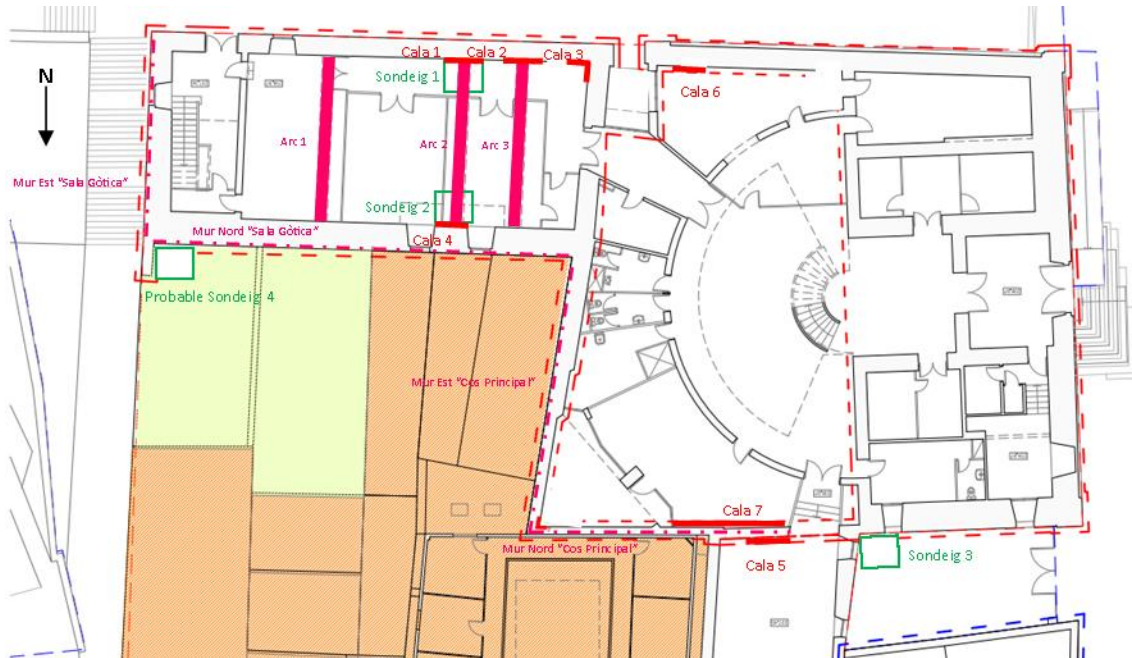


Fig.19.-Planimetria de l'edifici de Baixada de la Seu núm.2, amb els principals elements arquitectònics i històrics, així com amb les cales parietals i sondejos realitzats i amb les cales parietals i sondejos que es pretenen realitzar.

Cales parietals:

Cala 1

Vàrem pensar que el millor de tot seria fer una cala parietal a sota el segon arc (arc 2, Fig.19) i un sondeig a la base de la mateixa. Els objectius d'aquestes dues intervencions complementàries eren saber com funcionaven els arcs respecte el mur sud de la sala gòtica, intentar veure l'antiguitat dels mateixos i comprovar si s'havien conservat estratificacions arqueològiques.



Fig.20.- Arc número 2 del qual volíem saber-ne el funcionament mitjançant la cala parietal 1 i el sondeig 1.

En el cas de la cala parietal (Cala 1, Fig. 21) es va procedir a extreure la paret que funcionava des de la reforma de 1979. Es tractava d'un envà lligat amb formigó i totxanes (UE 1001, UE 1002 i UE 1003).



Fig.21.- Fotografia inicial de la cala parietal 1



Fig. 22.- Fotografia inicial de la cala parietal 1 respecte l'arc 2.



Fig. 23.-Fotografia de la capa de formigó i totxanes que componen l'envà que funciona a partir de la reforma de 1979.



Fig.24.-Arqueòleg picant l'envà que funcionava des de 1979.

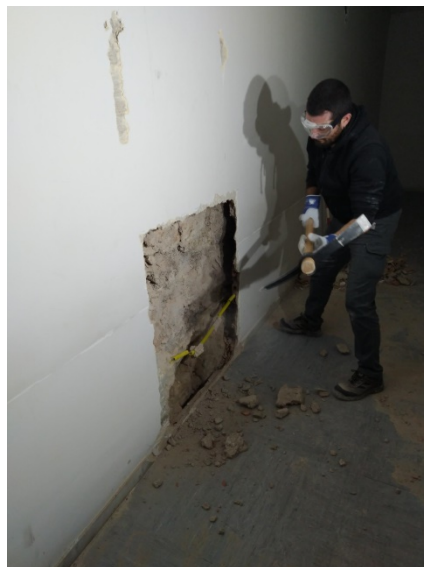


Fig. 25.-Arqueòleg deixant a vista el mur actual que funciona amb l'arc.

Cala 2

Veient l'adscripció temporal que ens havien donat la cala parietal 1 i el sondeig 1, vam procedir a realitzar la cala parietal 2, que la situaríem a la base de l'arc 3 (Fig. 19), per tal de veure com es relacionava amb el mur sud que adscrivíem a la reforma de 1979. Es tracta d'una cala de 1m x 1m a mitja alçada del sòl actual per tal de poder comprovar com reposava l'arc al mur sud, ja que no ho havíem pogut comprovar amb la cala parietal 1.

Es va procedir a retirar l'envà (UE 1001, 1002, 1003). Un cop retirat, es va poder comprovar com l'arc 3 no reposava en el mur original de pedra, si no que estava reposant al mur de maons (UE 1012) (Figura 27). Aquest fet demostra que el mur sud de la sala gòtica és en la seva gran part un mur contemporani al qual se li van afegir parts del mur anterior que pensem va ser destruït total o parcialment durant la reforma de 1979.



Fig.26.-Fotografia on es mostra l'arc amb la paret actual (un cop retirat l'envà), i els elements de suport que s'hi van posar a l'any 1979.



Fig.27.- Foto final de la Cala parietal 2 on s'observa la continuació de l'arc al sostre.



Fig.28.- Fotografia final de la Cala Parietal 2 on s'observa com no té la base original de suport, i queda penjat sobre un mur compost de maó i formigó contemporani.



Fig.29.- Detall de la base de l'arc en relació al formigó contemporani.

Cala 3

Per tal d'acabar de confirmar l'antiguitat del mur, així com per veure com es relacionava amb el mur de tancament de la sala gòtica amb l'edifici principal, es va procedir a realitzar la Cala Parietal 3.



Fig.30.- Fotografia inicial de la Cala parietal 3.



Fig.31.-Imatge d'un arqueòleg treballant a la Cala parietal 3 amb martell elèctric.

Un cop es va retirar l'envà (UE 1001, UE 1002, UE 1003), van aparèixer la mateixa paret de totxanes en el mur Sud (UE 1012), així com una paret de maó contemporani (UE 1015) amb un baixant de ciment que se li adossa. Aquest mur de maons és atribuïble a les darreres reformes de l'edifici de l'any 1979, és més, l'espai deixat entre l'envà i el mur de maons, UE 1015, permet observar que només una part de l'alçat del mur conserva paraments originals que corresponen als paraments de la segona planta.



Fig.32.-Fotografia final de la Cala parietal 3 enfocada en el mur Sud.



Fig.33.-Fotografia final de la Cala parietal 3 enfocada en el mur de tancament de la “sala gòtica”.



Fig.34.-Fotografia de l'interior de la Cala parietal 3, enfocada al mur de tancament de la "sala gòtica".

Cala 4

Per tal de veure com es relacionaven els arcs de la "sala gòtica" amb el mur nord, i determinar-ne l'antiguitat, vam decidir situar la cala 4 al mur nord, just on finalitza l'arc 2.



Fig.35.-Fotografia inicial de la Cala parietal 4.

Un cop es va retirar l'envà contemporani (UE 1016, UE 1017, UE 1018), van aparèixer l'arc i el seu basament integrat (UE 1021) a una estructura muraria de factura amb carreus (UE 1020) de pedra que, és evident, correspon a fases més antigues de l'edificació, la datació del qual s'acabarà de confirmar mitjançant un sondeig arqueològic (Sondeig 4).



Fig.36.-Fotografia final de la Cala parietal 4.



Fig.37.-Fotografia final de la Cala parietal 4 on s'observa la base de l'arc integrada en l'estructura del mur antic.

Cala 5

Així mateix, s'ha efectuat la cinquena cala parietal (1 m. x 1m.) al mur sud de la sala de procuradors, que dóna al cos principal de l'edifici. Darrere l'arrebossat de ciment (UE 1022) va aparèixer un mur de formigó armat (UE 1023). Aquestes estructures només poden ésser atribuïbles a la reforma de 1979.



Fig.38.-Fotografia inicial de la Cala parietal 5.



Fig.39.-Fotografia final de la Cala parietal 5

Cala 6

La sisena cala parietal es va fer a la cantonada sud-est del mur sud del cos principal de l'edifici de Baixada de la seu n°2. Aquesta cala tenia per objectiu verificar l'antiguitat del mur sud, que a jutjar per les cales efectuades a la sala gòtica, semblava que era atribuïble a la reforma de 1979.



Fig.40.-Fotografia inicial de la Cala parietal 6

En efecte, un cop es va retirar l'envà contemporani (UE 1035) es va realitzar una cala d' 1 m. x 1 m. i es va poder observar un mur de maons factura contemporània (UE 1036).



Fig.41.- Fotografia final de la cala 6.

Cala 7

A requeriment de l'estudi d'arquitectura i de la tècnica de patrimoni de l'ajuntament de Manresa, i vista la impossibilitat de realitzar un sondeig al pati interior nord-est del cos principal de l'edifici de Baixada de la Seu nº 2 (perquè no es van oferir mitjans per accedir-hi), es va procedir a realitzar aquesta cala parietal. Es va realitzar a fi i efecte de verificar l'antiguitat del mur entre la vessant est de la sala de procuradors i el pati (que quedarà afectat per la futura obra).



Fig.42.- Fotografia inicial de la Cala 7.

Un cop es va retirar l'envà contemporani (UE 1037), va aparèixer un mur contemporani (UE 1038) conformat per diferents materials constructius (maó, pedra i formigó). És possible datar el mur a l'interior de l'edifici associada a la reforma de 1979, no obstant, no hem pogut confirmar l'antiguitat del tram que es troba al pati.



Fig.43.- Fotografia final de la Cala 7.

Sondejos :

Sondeig 1 (Annex 2, Full Núm 01)

Un cop extret l'envà que s'adossava al mur sud vàrem decidir iniciar el Sondeig 1 (Fig. 42) per determinar l'antiguitat del mur sud.

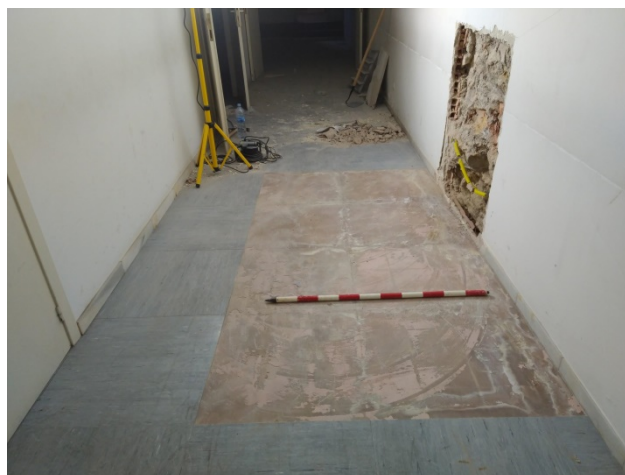


Fig. 44.- Foto inicial del sondeig 1 respecte la cala parietal 1.

Es va retirar la coberta de vinil del paviment actual i es van iniciar els treballs d'excavació. Un cop retirada, es van aixecar les rajoles lligades amb formigó que funcionaven de paviment (UE 1006 i 1007), i a sota es varen trobar fileres de totxanes lligades amb formigó (UE 1008) que reposen sobre un paviment de formigó (UE 1009) que es lliurava a la paret. Paral·lelament es va poder documentar millor la cala parietal 1.



Fig. 45.-Foto de la cala parietal 1 en relació al paviment de formigó.
S'observa formigó en la mateixa paret, el que indica o una reforma recent o el fet de que el mur sud pugui haver estat afectat per la reforma de l'any 1979.

Es van retirar les totxanes que estaven lligades amb ciment i es va documentar el paviment de formigó (UE 1009).



Fig.46.-Fotografia del paviment respecte la cala 1.

Un cop documentat, es va procedir a retirar el paviment mitjançant instruments mecànics. Cal destacar que degut al gruix i la consistència del mateix, va ser una feina que va exigir molts esforços. La seva composició, a partir de formigó lligat amb còdols, li donaven molta consistència i duresa.

Quan va ser extret en la seva totalitat, sobre una superfície de 1 m. x 0'7 m. , va aparèixer un nivell d'anivellació compost per sorra fina, amb còdols rodats i graves (UE 1010), i una filera de maons arrebossats amb morter (UE 1011) sota la base de l'arc 2 de pedra (UE 1005) a la cala parietal 1.



Fig.47.-Foto inicial del sol d'anivellació sorrenc (UE 1010) del sondeig 1, on s'aprecia la filera de maons arrebossats amb morter (UE 1011) a sota de la base de pedra (UE 1005) de l'arc 2 a la cala parietal 1.

Es va procedir a excavar la UE 1010, tot i sortir material ceràmic, vidrades monocromades i diferents fragments de vidres, al límit amb la següent Unitat Estratigràfica es va trobar una bossa de plàstic, el que confirmava que tots els nivells anteriors i aquest mateix eren d'època contemporània, i el material ceràmic era aportat i no arqueològic.



Fig.48.-Arqueòleg excavant la UE 1010.



Fig.49.-Imatge del final de la UE 1010 amb la bossa de plàstic



Fig.50.- Foto inicial de la UE 1013

Tot seguit a sota de la UE 1010 apareixia la UE 1013, que es tractava d'un nivell d'argiles vermelles compactades. Sortien a 59 cm. de l'actual paviment i lliurava al mur de maons (UE 1012). Tot rebaixant el nivell d'argiles, va aparèixer un mur de formigó (UE 1014) a sota del mur de maons (UE 1012). El mur de formigó va acabar de confirmar la pertinença d'aquesta estructura a l'època contemporània, essent el més probable adscriure-la a la reforma de l'edifici de 1979.



Fig.51.- Foto de la UE 1013 en relació a la pavimentació de l'edifici, que confirma que es tracta de terres aportades per a sostenir la mateixa.



Fig.52.- Foto de la Cala parietal 1 on s'observa la UE 1012 en relació a la UE 1014.

Sondeig 2

La següent tasca realitzada fou el començament del Sondeig 2, ubicat al paviment adossat a la Cala Parietal 4. Els treballs es van iniciar retirant, mitjançant mitjans mecànics, la coberta que servia de plataforma del paviment actual.



Fig.53.-Arqueòleg retirant la coberta de sobre el paviment actual.



Fig.54.-Foto inicial del Sondeig 2

Es va procedir a iniciar l'excavació del Sondeig mitjançant mitjans mecànics, però la presència de fibrociment va impedir, pels evidents riscos per a la salut dels arqueòlegs, de continuar amb els treballs. Recomanem encaridament que es descontamini l'edifici d'aquest perillós material de construcció.



Fig.55.- Fibrociment trobat durant el Sondeig 2.

Sondeig 3 (Annex 2, Fulls Núm. 02-06)

Degut a la seva importància en el context del projecte arquitectònic que s'ha de dur a terme, es va decidir que el següent sondeig (sondeig 3) es realitzaria a l'entrada de l'edifici l'il·lustre col·legi de procuradors.



Fig.56.- Visió general de la façana de l'edifici de l'il·lustre col·legi de procuradors, conjuntament amb els edificis amb que es relaciona.

Es va decidir realitzar el sondeig a la cantonada sud del mur exterior, perquè d'aquesta manera, es podrien observar les relacions físiques que manté amb el mur nord del cos principal de l'edifici de Baixada de la Seu, i molt probablement, oferir-ne datacions.



Fig.57.- Fotografia inicial del Sondeig 3 en relació al mur de la façana de l'edifici de l'il·lustre col·legi de procuradors.



Fig.58.-Fotografia inicial del sondeig 3, en relació al mur nord del cos principal de l'edifici de Baixada de la Seu nº2.

Per tal de retirar el paviment actual, format a base de lloses de pedra (UE1024) i formigó (UE 1025), es va llogar un martell elèctric de més potència que es va utilitzar en aquest cas. Tot i això, els treballs van resultar força feixucs. Es van esmerçar 2 dies per tal de treure la base formigó.



Fig.59.-Arqueòleg retirant el paviment actual (UE 1024).



Fig.60.- Fotografia de la UE 1025.

Un cop es van haver enretirat les UE 1024 i 1025, va descobrir-se un nivell format per sorres, pedres i argiles que correspon a l'anivellament del paviment contemporani.



Fig.61.- Fotografia de la UE 1026.

Un cop retirat el nivell d'anivellament (UE 1026), van aparèixer dos estrats d'argila de coloració marró-Ocre (UE 1028 i 1029), retallats per una rasa (UE 1027) efectuada en època contemporània per tal d'instal·lar una presa de terra reblert per l'estrat UE 1026.



Fig.62.-Fotografia de les UE 1028, 1029, 1027 i 1026.



Fig.63.-Fotografia de les UE 1028, 1029, 1027 i 1026, en relació al mur nord del cos principal de l'edifici de Baixada de la Seu.

Es va procedir a buidar l'estrat UE 1026 que reblia la rasa. Tot seguit va aparèixer al límit inferior un nou estrat argilós i compactat de color vermell i amb margues i material arqueològic (UE 1030). Tanmateix, s'observa una gran potència a les UE 1028 i 1029.



Fig.64.- Imatge de la rasa buidada i de la UE 1030 aflorant.



Fig.65.-Imatge de detall de la UE 1030 on s'observa la presència de material arqueològic.



Fig.66.-Imatge del tall de la vessant nord-oest dels sondeig on s'observa, clarament, el rebliment (UE 1026) de la rasa (UE 1027) de la presa de terra.

Un cop buidada la rasa, es va fer evident que la façana de l'edifici de l'il·lustre col·legi de procuradors s'adossa al mur nord del cos principal de l'edifici de Baixada de la Seu nº2, el que implica que és posterior al mateix. Aquesta façana, no té fonamentació, es construeix recolzant-se a al cos principal de l'edifici dels "antics jutjats".



Fig.-67.- Fotografia de la vessant sud-est del sondeig on s'observa com la façana de l'il·lustre col·legi de procuradors s'adossa al mur nord del cos principal de l'edifici dels "antics jutjats".



Fig.68.- Fotografia de detall on s'observen les relacions estratigràfiques i físiques anteriorment mencionades.

Seguidament, a l'observar l'estrat UE 1029, es va constatar la presència de la rasa de fonamentació del mur nord del cos principal de l'edifici de Baixada de la Seu nº 2 (UE 1032), reblerta per un estrat molt similar a la UE 1029, una mica més sorrenc i disgregat (UE 1031). El rebliment presentava la presència de material arqueològic.

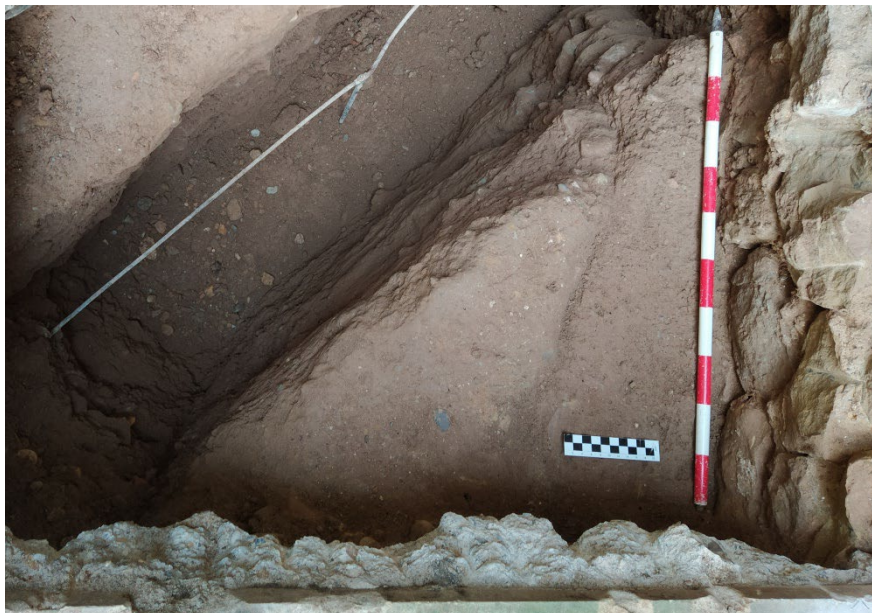


Fig.-69.-Fotografia inicial de les UE 1031 i UE 1032.

Un cop es va buidar la rasa, va aparèixer la banqueta del mur nord de l'edifici del cos principal dels "antics jutjats", fet que conjuntament amb el material trobat i els documents estudiats, ens permet afirmar que es tracta del mur fundacional del s. XVII. El retall de la rasa de fonamentació del mur nord a la UE 1029 implica que aquesta es va formar en un moment anterior a la construcció de l'edifici de Baixada de la Seu nº 2.



Fig.70.- Fotografia on s'observen les UE 1032 i la seva relació amb la banqueta del mur i el mur mateix.



Fig.71.- Fotografia on s'observen la banqueta de fonamentació del mur en relació al mateix.

Tots els nivells arqueològics (UE 1028, 1029 i 1030) d'aquest sondeig que no s'han excavat, són anteriors a l'edificació de l'edifici de Baixada de la Seu nº 2 a la segona meitat del segle XVII, pel que la seva excavació ens donaria informació arqueològica anterior a aquest moment. En cas de que el projecte arquitectònic afectés aquesta estratigrafia, es recomana la seva excavació.

Sondeig 4 (Annex 2, Fulls Núm. 07-09)

Degut a que el mur nord de la sala Gòtica no s'havia pogut datar amb precisió perquè no es va poder avançar, per les raons esmentades en apartats anteriors, amb el Sondeig 2 es va decidir realitzar el Sondeig 4 a la part exterior del mateix.



Fig.-72.-Fotografia inicial del Sondeig 4.

Un cop desbrossada i netejada l'àrea d'excavació d'1,5 m x 1,5 m., es va procedir a retirar l'estrat UE 1039, d'una potència considerable, i que estava compostat per residus d'època contemporània.



Fig.73.-Fotografia on s'observa la potència de la UE 1039, i on s'observen els inicis de les UE 1040, 1041, 1042.

Exhaurida la UE 1039, van aflorar un estrat d'anivellament d'argiles vermelles amb material modern (UE 1042), i un retall (UE 1041), reblert per un estrat d'argiles marrons amb material modern (UE 1040). En concret, a la UE 1040 va aparèixer un fragment de plat de pisa Blava catalana amb l'orla amb decoració de volutes contraposades i roda de carreta (TELESE COMPTE, 1991: 106¹¹ ; CERDÀ I MELLADO 2002: 107¹², 243) datable entre els anys 1600-1650.

¹¹ Textualment: "Volutes contraposades i roda de carreta:

-Orla formada per l'alternança de volutes de desenvolupament oposat entre sí, i un element circular per dos trets perpendiculars que s'assembla a una roda de carro.

-Temàtica que s'origina de la combinació de volutes entre sí. La roda de carreta podria ser un motiu derivat del rombe creuat, motiu decoratiu clàssic en les arts aplicades i freqüent en la pisa catalana i aragonesa del s. CVI, i sobretot, del XVII.

Cronologia precisada per jaciments diversos. 1600-1650."

¹² Textualment: "Sanefa de branquillons de volutes i roda de carreta

Semblant a l'anterior, però substitueix la "flor de quatre pètals" per la "roda de carreta", tot i que sembla que es tracta del mateix motiu dibuixat de manera més descurada. Hi ha dos variants, segons si el branquilló mira cap amunt o cap baix. [...]"



Fig.74.-Fotografia de la Ceràmica Blava catalana amb decoració de volutes contraposades i carretes. (ANNEX 2 SGM-1040-1)

Com que encara no s'havien trobat els nivells corresponents a la rasa de fonamentació del mur (UE 1046), s'ha de suposar una cronologia anterior en la construcció del mateix.



Fig.75.- Fotografia final amb el rebliment del retall exhaurit (UE 1040)

Un cop extret el rebliment es va procedir a l'excavació de la UE 1042, de força potència. Aquest estrat es lliurava al mur, cobria part de l'estrat geològic (UE 1048), una estructura de pedra indeterminada (UE 1047), la rasa de fonamentació del mur (UE 1043 i 1045), i la UE 1044. Cal recalcar que es va trobar una ceràmica de pisa blava catalana (ANNEX 3 SGM 1042-3) amb l'orla decorada amb Palma i branquillons (TELESE COMPTE, 1991: 107¹³) la cronologia de la qual ens indica un moment anterior als materials trobats a la UE 1040. No van aparèixer materials a la rasa de fonamentació, però com que estava coberta per aquest estrat, se li suposa una cronologia lleugerament anterior, i ens permet datar el mur en un moment indeterminat dels inicis del segle XVII.

Pel que fa a l'estructura de pedres, se'n desconeix la cronologia i la funcionalitat, i només una excavació en extensió podria determinar les dues coses.

¹³ Textualment: “-Orla formada per la successió d’elements constituïts per un motiu en forma de palma que s’inicia amb una voluta desplegada cap amunt i s’acaba amb una altre desplegada cap a baix. Del cos de palma es deriven de tres a cinc branquetes.

-temàtica que inclou les volutes ja tractades. Bàsicament però, és un motiu vegetal inspirat en les palmetes tan freqüents en les manufactures islàmiques i en les influenciades per elles.

-Cronologia precisada per jaciments diversos: 1600-1635.

-Zona de producció Barcelona: Barcelona.”



Fig.76.-Fotografia on s'observen les diferents UE que van aflorar un cop excavat l'estrat UE 1040.

7.2.- C/ Galcerán Andreu, num. 6-8 (Antiga Creu Roja).

7.2.1.- Elements arquitectònics, històrics i artístics evidents.

Passant a l'edifici de l'antiga Creu Roja de carrer Galceran Andreu, 6-8, existeixen nombrosos elements arquitectònics anteriors a l'edifici de 1803 i conservats, tots ells, a la planta baixa de l'edifici (Figura 19):



Fig. 77.- Principals elements arquitectònics, històrics i artístics de la planta baixa de l'edifici de l'antiga Creu Roja de Manresa (en rosat).

- 1) Façana antiga amb un arc de mitja volta i columnes de pedra, conservada al vestíbul.



Fig.78.-Vestíbul de l'edifici de Galcerán Andreu núm.6-8 amb arc de mig punt i columnes de pedra (probable antic portal).

2) Habitació amb volta de canó construïda a base de carreus de pedra.



Fig.79.-Habitació feta amb carreus de pedra i volta de canó.

- 3) Arcs Apuntats sobre els quals probablement es fonamenta l'edifici del segle XIX .



Fig.80.- Imatge d'un dels arcs apuntats de l'antic edifici de la Creu Roja.



Fig.81.-Imatge d'un dels arcs apuntats de Galcerán Andreu núm. 6-8.

- 4) Arcs de mitja volta, també formant part dels fonaments de l'edifici del segle XIX.



Fig. 82.- Imatge d'un arc de mitja volta d'una dels àmbits principals.



Fig. 83.-Imatge de l'arc de mitja volta, on se n'aprecia un altre tapiat a la paret.



Fig.84.-Imatge d'un arc de mig punt tapiat.



Fig.85.-Detall de la factura de pedra dels murs circumdants als arcs de mig punt.



Fig.86.-Imatge d'un altre dels arcs de mig punt que estan presents a l'edifici.



Fig.87.- Arc amb volta just a sobre de la porta amb llindes quadrangulars.

5) Porta interior de llindes quadrangulars de pedra (Figura 88).



Fig.88.- Imatge de la porta interior amb llindes quadrangulars de factura pètria.

6) Arc de Mig Punt construït a base de carreus de pedra també formant part dels fonaments de l'edifici del segle XIX.



Fig.89.-imatge de l'arc de mig punt.



Fig.90.-imatge de la forma en com està recolzat l'arc respecte la paret.



Fig.91.-Imatge de com es relaciona l'arc respecte la paret on trobem la porta amb llindes quadrangulars.

7) Possible volta apuntada.



Fig.92.-Possible volta apuntada just al passar pel vestíbul de l'edifici de l'antiga creu roja.

7.2.2- Resultats Arqueològics

En el cas de Galcerán Andreu núm. 6-8 (antiga Creu Roja) :

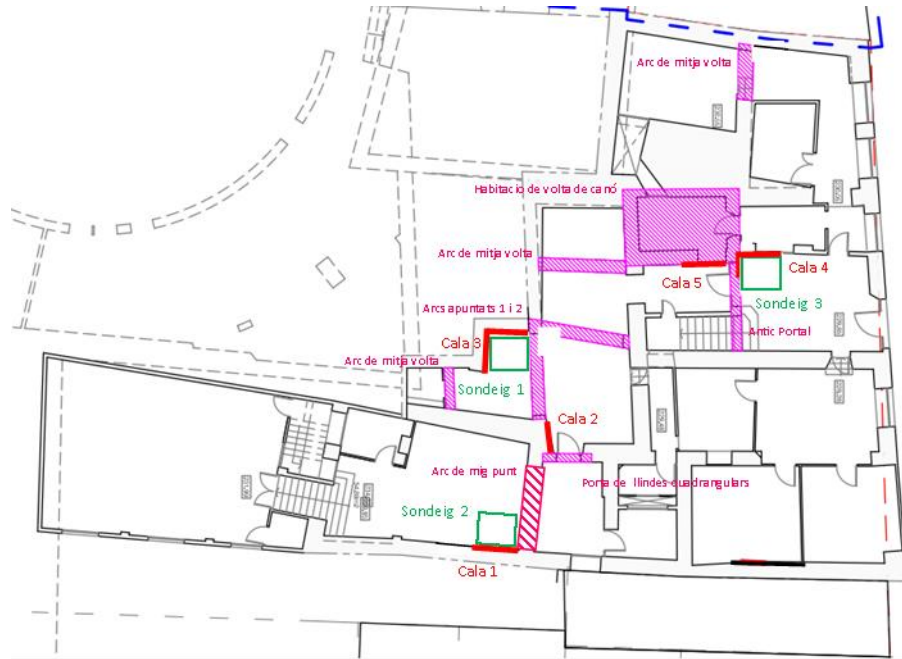


Fig.93.-Planimetria de l'edifici de Galcerán Andreu núm.6-8 (antiga creu roja) assenyalant els principals elements arquitectònics amb interès històric i arqueològic, així com les Cales parietals i Sondejos planificats al projecte d'intervenció arqueològica preventiva.

Cales parietals:

Cala 1

Es va realitzar la primera cala parietal (Cala parietal 1) al mur sud amb la cantonada de l'arc amb el que es relaciona.



Fig.94.-Fotografia inicial de la Cala parietal 1.

Un cop extret l'envà d'època contemporània compost d'un sòcol, una capa de guix i maons moderns (UE 2001, UE 2002, UE 2003), va aparèixer un mur construït de carreus de pedra grisa (UE 2004) al qual se li adossa l'arc de mig punt (UE 2005), que tot i que mantenen una factura similar i semblen de la mateixa època, assenyala un moment constructiu anterior a l'arc.



Fig.95.-Fotografia final de la Cala parietal 1.



Fig.96.-Fotografia final de la Cala parietal 1, amb especial èmfasi en les relacions físiques entre el mur i l'arc.

Cala 2

Un cop finalitzada la primera cala parietal, es va procedir a realitzar la segona (Cala parietal 2), en el mur que relaciona un dels arcs apuntats amb la porta amb llindes quadrangulares.



Fig.97.-Fotografia inicial de la Cala parietal 2.

Es van retirar l'enrajolat (UE 2006), que estava lligat amb varies capes de formigó lligat amb maons (UE 2007). Un cop extretes aquestes capes d'època contemporània i atribuïbles a les darreres reformes de l'edifici, van aparèixer diferents estructures muraries. Entre el mur que suporta la porta de llindes quadrangulares (UE 2010) i el mur que suporta l'arc (UE 2011), trobem un retall (UE 2013) reblert per una primera capa de material constructiu, morter de calç blanca i pedres irregulars (UE 2008), i un moment anterior que podria ser o bé rebliment, o bé una estructura

muraria composta per pedres de mida mitjana lligades amb terra (UE 2009).



Fig.98.- Fotografia final de la Cala parietal 2.



Fig.99.-Fotografia final de la Cala parietal 2 en relació amb l'arc (UE 2012).

Cala 3

La cala 3 es va realitzar al mur que arrenca de l'arc apuntat (UE 2020) i fa cantonada amb un altre mur. Aquesta cala era interessant per tal de veure les relacions físiques entre els arcs de l'àmbit.



Fig.100.-Fotografia inicial de la Cala parietal 3.

Tal com es pot apreciar, hi havia un enrajolat contemporani (UE 2014) i un envà de maons (UE 2015). Un cop es van enretirar, van aparèixer diferents estructures, entre elles:

-Un arc de pedra (UE 2019) de mig punt format per carreus grisos amb disposició regular. L'arc està tapiat per pedres irregulars lligades amb morter (UE 2017) .

-Un mur de carreus regulars de diferents colors marrons i grisos lligats amb morter de coloració grisa i marró (UE 2021).

-Una columna de pedra d'una sola filera tallades de forma regulars de coloració marró (UE 2022).



Fig.101.-Fotografia final Cala parietal 3.



Fig.102.- Fotografia final Cala parietal 3.

Cala 4

Un cop vàrem acabar el Sondeig 3 (veure en apartats posteriors), vam decidir realitzar la Cala parietal 4 (al vestíbul d'entrada de l'antic edifici de la creu roja), per tal de verificar l'alçat d'un mur al qual havíem atribuït una datació d'època moderna¹⁴. Aquest mur (UE 2042) es trobava cobert en la seva part alçada per acabats constructius d'època contemporània.

¹⁴ En apartats posteriors justificarem aquesta afirmació.



Fig.103.-Fotografia inicial de la Cala parietal 4.

Efectuada la cala, es va poder comprovar que l'alçat actual està construït sobre l'antic, però que es tracta d'una estructura contemporània aprofitant el mur antic preexistent. Trobem una paret de maons (UE 2063) retallada per un envà contemporani (UE 2062). Tant el mur preexistent (UE 2042) com el mur de maons contemporani (UE 2063), s'adossen a la base sobre la qual està construït l'arc del vestíbul (UE 2041).



Fig.104.-Fotografia final de la cala parietal 4.

Cala 5

Per tal de confirmar o desmentir l'antiguitat de la volta apuntada i la paret oest del passadís annex al vestíbul, vàrem decidir realitzar la cala parietal número 5, que connectava ambdós elements constructius.



Fig.105.-Fotografia inicial de la cala parietal número 5

Vam poder comprovar que la volta apuntada estava realitzada a partir de maons i material constructiu contemporani (UE 2065) i estava adossat a un farciment de formigó també de factura contemporània (UE 2064). Tanmateix van aparèixer les llindes d'una porta tapiada amb maons (UE 2065). La porta està relacionada amb la UE 2042.



Fig.106.- Fotografia final de la Cala parietal 5, amb especial èmfasi en la volta apuntada.



Fig.107.- Fotografia final de la Cala parietal 5 on s'observa la porta tapiada.

Sondejos:

Sondeig 1:

En el mateix lloc on es va realitzar la Cala parietal 3, es va decidir efectuar el sondeig 1. Aquest sondeig té unes dimensions de 1'86 m. x 1'54 m. El paviment actual (UE 2016) estava conformat per lloses gres lligades amb formigó (UE 2023).



Fig.108.-Fotografia inicial del Sondeig 1.



Fig.109.-Fotografia de la UE 2023.

Per tal de travessar l'estesa de formigó, es va recórrer a esmicolar-la amb el martell elèctric de major potència que vàrem llogar. Un cop retirat, va aparèixer un nivell d'anivellament (UE 2037) amb molta potència amb enderroc de grans blocs de pedra i material d'època contemporània (vidres, plàstics,...).



Fig.110.-Fotografia de la UE 2037.

Aquest darrer estrat descrit, cobria l'estrat geològic (UE 2039) format per lutites (probablement limolites) de color verdós i roca calcària¹⁵. Un cop es va trobar la roca mare, es va finalitzar el sondeig.



Fig.-111.-Fotografia final del Sondeig 1.

Totes les estructures documentades en alçat (veure Cala parietal 3) reposen sobre l'estrat geològic (UE 2039), malgrat que en el cas dels arcs (UE 2019 i 2020) sembla que s'hagi anivellat deliberadament. La manca d'estratigrafia associada a aquestes estructures només ens permet datar-les relativament, essent els elements més antics la columna i els arcs, i els més moderns la paret que es recolza a la columna (UE 2021) i el tapiat de l'arc (UE 2017).

¹⁵ Fet que és coherent amb allò descrit a l'apartat 3 de la present memòria.



Fig.-112.-Basament de l'arc (UE 2019) sobre l'estrat geològic.



Fig.-113.- Banqueta del mur (UE 2021) adossat a la columna i el seu basament (UE 2022), tots dos construïts sobre l'estrat geològic.

Sondeig 2:

Veient els resultats obtinguts en la Cala parietal 1, vàrem convenir escaient situar el sondeig 2 a la base de la mateixa. Aquest sondeig ens permetria datar

el mur est de l'edifici i veure les relacions físiques que mantenia amb l'arc de mig punt, així com la seva antiguitat.

El paviment actual (UE 2024) es lliura a l'arc de mig punt (UE 2025) i al mur (UE 2027) de pedra.



Fig.-114.-Fotografia inicial del Sondeig 2.

Un cop es va retirar el paviment contemporani vàrem trobar una capa de formigó (UE 2028) que es va retirar amb martell elèctric.



Fig.115.-Fotografia de la UE 2028.

Retirada la UE 2028 va aparèixer un estrat (UE 2029) d'anivellament format per enderroc, argila i sorra, pedres de mida variable i material constructiu contemporani (guix, teules,...), força disgregat.



Fig.116.-Fotografia de la UE 2029.

Retirada la UE 2029, va aparèixer un paviment de lloses de ceràmica (UE 2030) lligat amb morter (UE2032) retallat (per la mateixa UE 2029) i que es lliurava al mur, va aparèixer la banqueta del mur (UE 2033) -a la qual cobria com la UE 2034 a la que també cobria, i que es tractava d'un estrat argilós de coloració gris amb abundància de material ceràmic i fauna. Aquest estrat es lliura la banqueta del mur (UE 2033).



Fig.117.-Fotografia on apareixen les UE 2030, 2032, 2033 i 2034.

El material ceràmic que apareixia a la UE 2034 dóna cronologies associades al segle XVIII, sobretot als fragments de Pisa Blava Catalana adscrits a les series decoratives de faixes o cintes (BATLLORI 1974: 76¹⁶; LLORENS, 1977: 137), així com també de les series de la sanefa de la panotxa (BATLLORI 1974: 93-94¹⁷). En aquest sentit, la mancerina policromada o xicra que també va aflorar, ens manté en aquesta cronologia

¹⁶ Textualment: "DE FAIXES O CINTES- Aquest grup de plats comprèn la producció més extensa de la ceràmica catalana. A començaments del segle XVIII la influència de la policromia de gust italià perd força en els plats i en peces de forma; en canvi el monocrom de blau sobre blanc, imitació dels de Savona, tant en boga en aquella època, guanya adeptes. La producció extensíssima d'aquest grup de plats és la que més perdura a la nostra terra; es pot dir que comença i acaba amb el segle esmentat. [...]"

¹⁷ Textualment: "Concretament es troben GERRES amb la decoració similar a la dels plats. Així trobem bells exemplars policroms del segle XVII d'INFLUÈNCIA DEL RENAIXEMENT (4) que com els plats i els pots han estat atribuïts a diverses regions (pàg. 67): de blaves amb els dibuixos d'ORLES DIVERSES (5); de la DITADA (6); de ramejades també en blau, com les sanefes dels anomenats de TRANSICIÓ (7) d'últims del segle XVII i principis del XVIII. D'aquest darrer segle són les belles GERRES decorades igual que els plats dits de LA SEGARRA, de les quals existeix una bona representació a la farmàcia de l'antic Hospital de la Santa Creu, de Barcelona, amb la particularitat que porten al coll la sanefa de la PANOTXA, que correspon a l'altre subgrup de plats de la SEGARRA, de la BOTIFARRA (1), de FAIXES o CINTES (2), d'INFLUÈNCIA FRANCESA (3), etc. [...]"

associada a la primera meitat del segle XVIII, així com la resta de materials trobats.

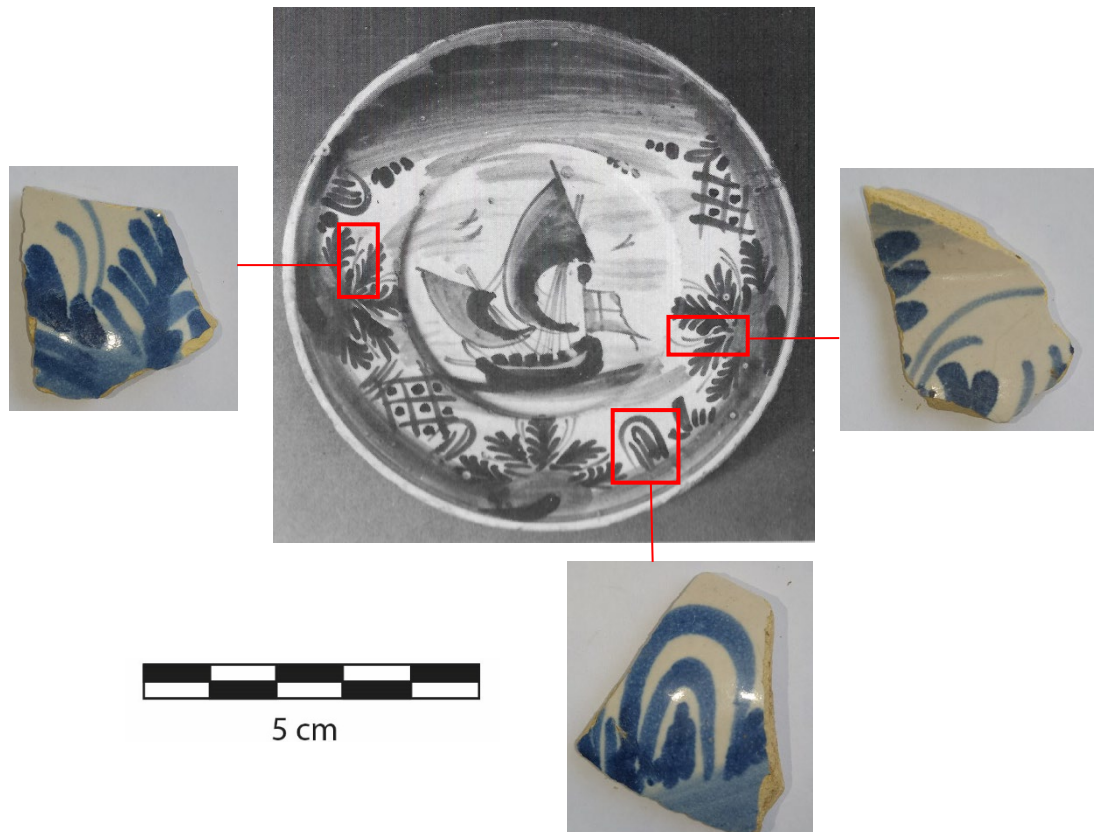


Fig.-118.-Infografia on es poden veure els diferents fragments amb els motius decoratius trobats de la sèrie de faixes o cintes (SGM 2034-1, SGM 2034-2 i SGM 2034-4) en comparació amb un plat de les mateixes característiques estilístiques. La seva adscripció crono-artística queda fora de qualsevol dubte.

Un cop retirada la UE 2034, es va constatar que es lliura a la UE 2033 i cobreix la rasa de la UE 2033 (UE 2035) i l'estrat següent d'argiles vermelles (UE 2036), retallat per la UE 2035. També vàrem trobar un retall (UE 2066) reblert per la UE 2034, que es podria interpretar com a possible

forat de pal. Un cop vàrem poder determinar l'antiguitat del mur a partir de la UE 2034, i vàrem poder veure que l'arc que se li recolza (d'un moment constructiu posterior) pot ésser d'època moderna (fet que no es confirmarà fins que s'acabi d'excavar), vàrem decidir finalitzar el sondeig.



Fig.119.-Fotografia final del Sondeig 2.

Sondeig 3:

El vestíbul de l'entrada de l'edifici de l'antiga Creu Roja, ens va semblar un lloc convenient per tal de realitzar el darrer sondeig. A primera vista, cridaven molt l'atenció els elements arquitectònics de pedra que estaven a l'entrada. Es van determinar les mides del mateix en 1'5 m. x 1'5 m.



Fig.120.-Fotografia inicial del Sondeig 1

Un cop retirada la coberta de gres que conforma el paviment contemporani (UE 2040) que es lliurava a la columna del "portal" (UE 2041) va aflorar un paviment de formigó (UE 2043) que es lliurava a les UE 2041 i 2042 (un mur de pedra que afloraria posteriorment, i que s'adossa a la UE 2041).



Fig.121.-Fotografia de la UE 2043.

Cobert per la UE 2043, ens vàrem trobar amb un estrat d'anivellament amb petites pedretes (UE 2044).



Fig.122.-Fotografia de la UE 2044.

Un cop retirada la UE 2044, va aflorar un nivell d'argiles força compactes de coloració marró (UE 2045).



Fig.123.-Fotografia de la UE 2045.

La UE 2045 cobria un tub de plom (UE 2046), una filera de totxanes de color groc (UE 2047) (segurament una estructura d'evacuació d'aigües residuals), i una altre estructura en forma de canal (UE 2048).



Fig.124.-Fotografia on es veuen les UE 2046, 2047 i 2048.

Es va procedir a l'extracció del rebliment gris (UE 2049) que cobria la canal (sense trobar-ne solera), i es va extreure la UE 2050, formada per pedretes petites i que reblia una de les rases de la UE 2047. Tanmateix va aflorar una morterada de color rosat (UE 2051). Un cop extreta la rasa (UE 2052) de fonamentació de la UE 2047 va aflorar un estrat format a base de morter que se situava a la base de la UE 2047 (UE 2054). Per altre banda al costat del mur va començar a aflorar el nivell geològic (UE 2061) –que era pràcticament igual al trobat en l'anterior sondeig-, així com la rasa de fonamentació (UE 2055) del mur (UE 2042). També aparegueren les rases de la columna (UE 2057).



Fig.125.-Fotografia on es veuen les diferents Unitats Estratigràfiques descrites.

Un cop buidat el rebliment (UE 2056) de la rasa (UE 2055) del mur (UE 2042), on es van trobar materials d'època moderna (segle XVII, aproximadament), es va procedir a buidar un retall (UE 2059) en forma circular que estava retallat per la UE 2055, i que per tant, era anterior a la formació pròpia del mur. També contenia material arqueològic. En concret, es va trobar un fragment de Pisa blava catalana (SGM 2056-2) amb la decoració de l'orla de la sèrie de la ditada (TELESE COMPTE, 1991:131¹⁸; CERDÀ i MELLADO, 2001: 101¹⁹), adscrites en cronologies dels voltants de 1620-1670.

¹⁸ Textualment: "DITADA

-Orla formada per la successió d'elements constituïts per un traç gruixut i curt, lleugerament corbat, perpendicular al sentit de la sanefa. Pel seu gruix i curvatura, sembla dibuixat amb el dit.

Temàtica possiblement derivada dels gallons, motius fets amb més gruixària per la part superior i menys per la part inferior. Els traços de la "ditada" representarien, doncs, una simplificació d'aquests, amb els que mantenen un gran paral·lelisme i la mateixa idea esquemàtica efectista.

-Cronologia precisada per múltiples troballes en sòl català, -algunes escasses- pertanyents al primer terç del XVII, i altres -la majoria- al segon terç. 1620-1670.

-Zona de producció: Barcelona, Reus i Lleida"

¹⁹ "Textualment: *Ditada*. Es tracta d'una de les decoracions clàssiques de la producció blava catalana del segle XVII" Telese la defineix [...] "

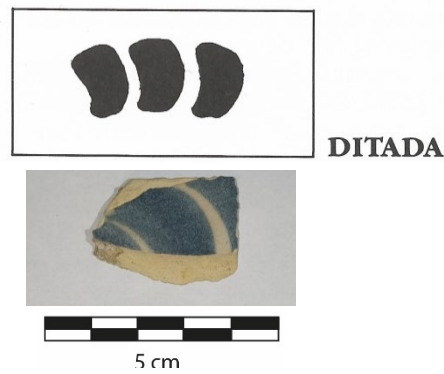


Fig.126.-Infografia amb el fragment SGM 2056-2 i la representació de la sèrie de la ditada, a la que pertany.

Tot això, ens assenyala, en principi, i sense perjudici de que els resultats puguin variar en una excavació en extensió, una fase constructiva de l'edifici associada al segle XVII.



Fig.127.-Fotografia on s'observa l'estructura retallada per la rasa.



Fig.128.- Fotografia final Sondeig 3.

5.3.-Condicions de seguretat i higiene:

Hem de lamentar la presència de fibrociment en dos dels sondejos efectuats a l'interior de l'edifici de baixada de la seu núm.2. Per tal de garantir la integritat física i la salut dels arqueòlegs que hi treballaven, vam suspendre la intervenció arqueològica a l'interior de l'edifici dels jutjats antics, i recomanem que no s'hi efectuï cap treball fins que no hi hagi una remoció total del fibrociment per part d'una empresa especialitzada. Aquest es troba present a sota del paviment dels jutjats antics.



Fig.129.- Fotografia d'un dels sondejos de l'interior de Jutjats Vells on va aparèixer el fibrociment.

Pel que fa a Galcerán Andreu, es va prendre la decisió de treballar amb màscares de gas degut a la presència de fongs incrustats als paraments de pedra. Així mateix, s'han observat nombroses restes d'animals morts (coloms, rates,...) i excrements d'animals, fets que incrementen les dubtoses condicions higièniques en el treball, així com posaven en risc la salut dels arqueòlegs que hi estaven intervenint.

Tanmateix, a la sala dels arcs abans esmentada, s'ha trobat una coberta d'uralita en descomposició, malgrat no sembla colpejada. Es va evitar treballar-hi als voltants, i recomanem a les visites que hi estiguin atentes.



Fig.130.-Fotografia del sostre d'uralita sense retirar de l'edifici de l'antiga creu roja.

8.0.- Interpretació i conclusions

Els edificis de Baixada de la Seu número 2 i de Galcerán Andreu núm.6-8 representen, sense cap mena de dubte, un gran fragment de la història manresana. La comprensió dels diversos usos i les diverses fases històriques que han protagonitzat són, per tant, imprescindibles si es vol posar en valor el patrimoni i la història locals.

Són absolutament necessàries, doncs, les investigacions documentals i la recerca arqueològica que s'hi estan duent a terme actualment. Tanmateix, el projecte d'obra que s'executi per a construir la nova seu de la Generalitat de Catalunya a Manresa, haurà de tenir en compte els resultats dels mateixos. Això no obstant, estem a la primera fase d'aquestes recerques (s'hauran d'efectuar seguiments arqueològics, sondejos i segurament excavacions en extensió).

El lloc on es construïren els edificis objecte d'estudi és conegut com el Puig Cardener, compostat per gresos i calcàries amb ciment esparític²⁰. Possiblement ocupat des d'època Ibèrica, encara que no tenim estructures visibles que es puguin datar en aquesta època, com tampoc d'època romana o de l'antiguitat tardana. Les fonts de l'edat mitjana parlen de que aquí es va assentar el castell del rei i de que aquest va ser el nucli principal de Manresa. És per aquest motiu que una excavació en extensió²¹ en aquest indret que ara estem iniciant a treballar -degut a la construcció de la nova seu de la Generalitat de Catalunya a la Catalunya central- pot donar informació valuosa sobre la història de Manresa i de Catalunya.

Com hem vist, s'han efectuat 12 cales parietals (7 a Baixada de la Seu núm. 2 –una més del previst-, i 5 a Galcerán Andreu núm.6-8), i 7 sondejos (3 a Baixada de la Seu núm.2 i 3 a Galcerán Andreu núm. 6-8), amb resultats divergents, però molt interessants a l'hora de determinar les diverses fases històrico-arqueològiques de les dues edificacions.

Per una banda, s'ha pogut determinar que el mur sud de la “sala gòtica” de Baixada de la Seu núm. 2 té escàs valor històric, car va ser reformat i segurament, parcial o totalment destruït durant les reformes de 1979²².

²⁰ Cal tenir-ho en compte a l'hora de determinar els estrats naturals, un cop s'exhaureixi l'estratigrafia arqueològica.

²¹ La historiadora local, Raquel Valdenebro, apuntava que “una excavació arqueològica més profunda podria treure a la llum la trama original de la ciutat”. Sempre tenint en compte que Manresa i especialment la zona circumdant del carrer Galcerán Andreu va patir l'incendi de 1713.

²² Alguns testimonis orals ens han tramés informació al respecte. Segons ells, el mur sud hauria estat destruït amb anterioritat a les obres de 1979.

Tanmateix, les cales practicades al cos principal ens han donat la mateixa informació. Això no obstant, s'ha pogut determinar el valor dels arcs com a element patrimonial antic, i del mur nord de la "sala gòtica", on s'han trobat els seus basaments. Així mateix, s'ha pogut datar el mur nord de la "sala gòtica" a partir dels estrats que es lliuren al mur abans de la rasa de fonamentació del mateix. Les cronologies dels materials documentats ens donen datacions de principis del segle XVII. La primera fase constructiva de l'edifici cal situar-la, doncs, en aquestes dates a l'espera d'acabar de confirmar-les si s'hi practica una excavació arqueològica en extensió.

El sondeig 3 que es va practicar a la cantonada sud-est del pati annex a l'edifici de l'il·lustre col·legi de procuradors ha demostrat una àmplia potència estratigràfica i arqueològica, que s'ha de tenir en compte. Tot i la profunditat del mateix, no s'ha arribat a nivells geològics, malgrat va permetre datar el mur nord del cos principal de l'edifici de Baixada de la Seu núm. 2 al segle XVII, així com constatar l'existència de nivells arqueològics preexistents al mateix. També va permetre entendre les relacions físiques entre la façana de l'edifici de l'il·lustre col·legi de procuradors i el mur nord del cos principal de l'edifici dels "antics jutjats", situant-la en un moment constructiu posterior.

Pel que fa al carrer Galcerán Andreu núm.6-8, els resultats de les cinc cales practicades demostren l'antiguitat dels murs on s'han realitzat, així com la complexitat de les reformes que s'hi van dur a terme, que juxtaposen diverses fases històriques. Tot i que s'han de documentar de forma més acurada, s'ha pogut documentar una primera fase de l'edifici durant l'excavació del Sondeig 3, adscrita al segle XVII. La segona fase, comprendria els estrats i estructures documentats durant l'excavació del sondeig 2, que ens ha situat en cronologies associades al segle XVIII. Sobre aquestes fases, s'assenta l'edifici actual, construït en 1803, i que va ser posteriorment reformat al segle XX. Els elements no-datats, com per exemple els arcs del sondeig 1, i els que s'han detectat en tot l'edifici, així com les llindes de les portes i portes detectades, quedarien en algun moment constructiu enquadrat dins o entre aquestes fases. Per exemple, l'arc del vestíbul es veu reformat a la base (on se li adossa el mur del segle XVII), i es veu una diferència constructiva evident que assenyalava una altra fase, tot i que sense material associat, no es pot precisar la cronologia. També passa el mateix amb l'arc del Sondeig 2, que s'adossa al mur del s.XVIII, i que es relaciona amb la paret on es troba la porta de llindes quadrangulars a la que també s'adossa.

Els tres sondejos practicats, en efecte, ens han fornint de moltíssima informació sobre els moments inicials de la construcció de l'edifici, així com de la composició dels nivells geològics. S'ha pogut constatar l'existència de murs que datats a l'edat moderna (segles XVII i XVIII). Això seria coherent amb la

documentació escrita consultada. Així mateix, l'aflorament de la roca mare és irregular, però no està a molta fondària (sondejos 1 i 3), i segurament fa pendent en direcció est. En el sondeig 2, emperò no ha aflorat encara.

Una excavació en extensió, doncs, i com hem comentat ajudarà a donar llum a tots els aspectes cronològics que encara no queden resolts sobre les fases constructives dels dos edificis, així com de les seves fases anteriors a partir de les intervencions practicades. Augurem, doncs, que es tindran tots aquests aspectes en compte a l'hora de planificar les següents intervencions.

9.0.- Bibliografia

ACHÓN O, MORERA, J., (2011) "El Solar de les finques 29-43 del carrer Arbonés de Manresa". Actes del IV congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna de Catalunya. Ed. Ajuntament de Tarragona i ACRAM. Tarragona. Pàg.367-378.

BATLLORI, A. Ceràmica catalana decorada, Barcelona: Vicens Vives, 1974.

CARANDINI, A. Historias en la tierra. Manual de excavación arqueológica. Barcelona: Crítica, 1997.

CASANOVAS, M.A. Breu història de la ceràmica catalana, Barcelona: Els llibres de la frontera, 2002.

CAYELLES, Magí, "Descripció de la grandesa i antiquitats de la ciutat de Manresa". 1679-85.

CAMPS, G. "Manresa podria trobar el seu nucli original fent una bona excavació darrere els jutjats" A: *Regió 7*, Manresa, 2017 [URL=<https://www.regio7.cat/manresa/2017/01/10/manresa-podria-trobar-nucli-original/394084.html>].

CERDÀ i MELLADO, J.A. La ceràmica catalana del segle XVII trobada a la plaça gran (Mataró), Barcelona: Associació catalana de la ceràmica decorada i la terrissa, 2002.

DAURA. A.; SÁNCHEZ, E., 1987, El Puig Cardener de Manresa. Prospeccions realitzades el 1986. Memòria dels treballs Arqueològics. Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya.

DICCIONARI BIOGRÁFIC, III, VV.AA; Barcelona, aLBERTÍ eDITOR, 1969.

DICCIONARI D'HISTORIOGRAFIA CATALANA, Barcelona, Enciclopeèdia de Catalunya i dels seus presidents, II, Barcelona, Generalitat de Catalunya - Enciclopèdia Catalana, 2003.

FERRER I ALÓS, LL, "Manresa al segle XVIII". Històrial del Bages. ED. Parcir. Manresa. Pàg. 371-388.

GUÀRDIA, J. Memòria de la intervenció arqueològica al Solar plaça Immaculada- via Sant Ignasi, 2000.

HARRIS, E. C. Principios de estratigrafía arqueológica. Barcelona: Crítica, 1979.

J. S. “La recuperació de l’edifici dels antics Jutjats com a palau del consell” A: El Pou de la Gallina, Manresa, 2019. [URL=<http://www.elpou.cat/noticia/3466/recuperacio/edifici/dels/antics/jutjats/palau/consell>]

LLORENS, J. Ceràmica catalana de reflex metàl·lic, Barcelona: F. Llorens, DL, 1989

LLORENS VILA, J. Plats i pots de ceràmica catalana: ss. XV al XVIII, Barcelona: Jordi Llorens Solanilla, 1977.

MARINA, M. Memòria d’intervenció arqueològica El joc de la Pilota, Manresa (Bages), 1991-1992.

MARINA, M. Memòria del seguiment de les obres de sanejament de la muralla del Joc de la Pilota. Manresa (Bages). Del 9 al 23 de Desembre de 1993., 1993.

MORERA, J. “Arqueologia a Manresa a partir del PIRNA” A: *Dovella*, 2009, Núm. 100, pàgs. 61-64

MORERA, J. Memòria dels sondejos realitzats a la Plaça Major de Manresa: Manresa (Bages): Campanya 28 de Juliol, Arqueociència, 2003.

PEÓN, A.; ALONSO, A.; ROSELL, J.; TRILLA, J.; OBRADOR, A.; RAMÍREZ DEL POZO, J.; *Mapa y memoria explicativa de la hoja nº 363 (Manresa) del Mapa Geológico de España a escala 1:50.000*, Madrid; IGME, 1975

SÁNCHEZ, E. Memòria de la intervenció arqueològica a la Capella del Claustre de la Seu de Manresa (Capella dels Favets). Campanya d’abril i desembre de 1991, 1991.

TELESE COMPTE, A. La vaixella blava catalana de 1570 a 1670, repertori, catalogació i proposta per a la seva nomenclatura: investigació bibliogràfica sobre la pisa hispànica, Barcelona: Arts gràfiques Cuscó, 1991.

VALDENEBRO, R. “El paisatge de la Manresa Medieval a partir de l’estudi de les seves muralles” A: *Arqueologia Medieval*, núm. 3, 2007, pàgs. 80-97.

VALDENEBRO, R. “El carrer de Balç de Manresa a través de la documentació històrica” A: *Dovella*, 2010, Núm. 103, pàgs. 6-14 [URL=<https://www.raco.cat/index.php/Dovella/article/view/201255>]

VALDENEBRO MANRIQUE, RAQUEL. La crisi de L’Edat Mitjana a la Catalunya Central / coord. por Marc Torras i Serra, 1994


Memòria de la intervenció arqueològica preventiva als carrers Baixada de la seu núm. 2 (Antics Jutjats) i Galcerán Andreu núm 6-8 (antiga Creu Roja) de Manresa

VAQUERO, M. Memòria de l'excavació arqueològica a la Balma de de la Costa de Can Manel, 2007.

J. YEGUAS I GASSÓ, "La trajectòria de l'escultor barroc Joan Grau". Estudis de Constantí 27, 2011, pàgs. 55-66

ANNEXES

Annex 1- Repertori Estratigràfic

 = Estrat

 = Interestrat (retall)

 = Estructura

UE 1001

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 1

Definició: Sòcol de Granit

Relacions físiques:

Cobreix a: UE 1002

Interpretació: Sòcol de granit contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1002

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 1

Definició: Paret de guix

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1001

Cobreix a: UE 1003

Interpretació: Paret de guix contemporània

Cronologia: s. XX

UE 1003

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 1

Definició: Envà de totxana

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1002

Cobreix a: UE 1004

Interpretació: Envà de totxana contemporània

Cronologia: s. XX

UE 1004

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 1

Definició: Farciment de formigó amb barreja de fragments de maó

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1003

Cobreix a: UE 1005

Interpretació: Farciment de formigó contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1005 ■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 1

Definició: Mur de carreus de pedra degradats i lligats amb morter de calç

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1004

Interpretació: Mur de pedra contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1006 ■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 1

Definició: Paviment de terrissa

Relacions físiques:

Cobreix a: UE 1007

Interpretació: Paviment Superficial contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1007 ●

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 1

Definició: Formigó base del paviment superficial

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1007

Cobreix a: UE 1008

Interpretació: Formigó base del paviment superficial

Cronologia: s. XX

UE 1008 ■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 1

Definició: Fila de maons

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1007

Cobreix a: UE 1009

Interpretació: Base pel paviment superficial contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1009 ■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 1

Definició: Paviment de morter lligat amb còdols

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1006, UE 1007, UE 1008

Lliura a: UE 1012

Cobreix a: UE 1010

Interpretació: Paviment base de formigó contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1010

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 1

Definició: Estrat d'anivellament compost per sorra fina amb còdols rodats i graves totalment disgregat

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1009

Lliura a: UE 1012

Cobreix a: UE 1013

Interpretació: Estrat d'anivellament contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1012

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 1

Definició: Mur de maons amb arrebossat de morter

Relacions físiques:

Igual a: UE 1005

Se li lliura: UE 1009, UE 1010, UE 1013 i UE 1014

Se li adossa: UE 1015

Interpretació: Mur de maons amb arrebossat de morter contemporani.

Cronologia: s. XX

UE 1013

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 1

Definició: Estrat d'argiles vermelles compactades

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1010

Lliura a: UE 1012 i UE 1014

Interpretació: Estrat d'argiles vermelles aportades contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1014

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 1

Definició: Base de formigó armat per la fonamentació del mur contemporani

Relacions físiques:

Igual a: UE 1005 i UE 1012

Interpretació: Fonament del mur sud de la "sala gòtica"

Cronologia: s. XX

UE 1015 ■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 3

Definició: Mur de maons

Relacions físiques:

Adossat a: UE 1005, UE 1012 i UE 1014

Interpretació: Mur de maons contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1016= Anul·lada

UE 1017= Anul·lada

UE 1018 ■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 4

Definició: Envà de guix i maons amb sòcol de granit

Relacions físiques:

Cobreix a: UE 1019

Interpretació: Envà contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1019 ●

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 4

Definició: Farciment de ciment Portland

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1018

Cobreix a: UE 1020

Interpretació: Farciment de ciment contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1020 ■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 4


Definició: Mur de carreus de pedra

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1019

Interpretació: Mur nord de carreus de pedra de la "sala gòtica"

Cronologia: s. XVII

UE 1021 

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 4

Definició: Base d'arc de pedra


Relacions físiques:

Igual a: UE 1020

Cobert per: UE 1019

Interpretació: Base d'arc de pedra integrada al mur nord de carreus de pedra de la "sala gòtica"

Cronologia: s. XVII

UE 1022 

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 5


Definició: Arrebossat de ciment

Relacions físiques:

Cobreix a: UE 1023

Interpretació: Arrebossat de ciment contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1023 

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 5


Definició: Mur de formigó armat

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1022

Interpretació: Pantalla de formigó armat que funciona com a mur nord del cos principal de l'edifici dels Jutjats vells.

Cronologia: s. XX

UE 1024 

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Paviment de rajoles de pedra superficial

Relacions físiques:

Lliura a: UE 1033 i UE 1049

Cobreix a: UE 1025

Interpretació: Paviment de rajoles de pedra superficial del nivell de circulació contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1025 ●

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Formigó base

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1024

Cobreix a: UE 1026

Lliura a: UE 1033 i UE 1049

Interpretació: Formigó que lliga el paviment contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1026 ●

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat d'anivellament conformat per sorres, pedres i argiles disgregada

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1025

Rebleix a: UE 1027

Cobreix a: UE 1028, UE 1029 i UE 1030

Interpretació: Estrat d'anivellament del paviment contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1027 ▲

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Rasa per instal·lar una presa de terra

Relacions físiques:

Retalla a: UE 1028 i UE 1029

Reblert per: UE 1026

Interpretació: Rasa per instal·lar una presa de terra del pararaigs contemporani dels Jutjats Vells

Cronologia: s. XX

UE 1028 ●

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat d'argiles compactes de coloració marró-ocre

Relacions físiques:

Igual a: UE 1029

Cobert per: UE 1026

Cobreix a: UE 1030

Retallat per: UE 1027

Interpretació: Estrat d'argiles compactes de coloració marró-ocre d'època moderna.

Cronologia: s. XVII

UE 1029

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat d'argiles compactes de coloració marró-ocre

Relacions físiques:

Igual a: UE 1028

Cobert per: UE 1026

Retallat per: UE 1032 i UE 1027

Cobreix a: UE 1030

Interpretació: Estrat d'argiles compactes de coloració marró-ocre d'època moderna.

Cronologia: s. XVII

UE 1030

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat d'argiles compactes de coloració vermella

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1026, UE 1028 i UE 1029

Interpretació: Estrat d'argiles compactes de coloració vermella amb material arqueològic sense determinar.

Cronologia: Desconegut, anterior a UE 1028 i UE 1029

UE 1031

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat de rebliment de la rasa de fonamentació del mur nord del cos principal de l'edifici dels Jutjats Vells

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1026

Cobreix a: UE 1032

Lliura a: UE 1033

Interpretació: Estrat de rebliment de la rasa de fonamentació del mur nord del cos principal de l'edifici dels Jutjats Vells d'època Moderna.

Cronologia: s. XVII

UE 1032

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Rasa de fonamentació del mur UE 1033

Relacions físiques:

Reblert per: UE 1031

Retalla a: UE 1029

Interpretació: Rasa de fonamentació del mur UE 1033 d'època moderna

Cronologia: s. XVII

UE 1033 ■■■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Mur de carreus de pedra nord del cos principal de l'edifici dels Jutjats Vells

Relacions físiques:

Igual a: UE 1034

Se li lliura: UE 1024, UE 1025, UE 1026, UE 1028, UE 1030 i UE 1031

Se li adossa: UE 1049

Interpretació: Mur de carreus de pedra nord del cos principal de l'edifici dels Jutjats Vells d'època moderna.

Cronologia: s. XVII

UE 1034 ■■■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Banqueta de pedra del mur de carreus de pedra nord del cos principal de l'edifici dels Jutjats Vells

Relacions físiques:

Igual a: UE 1033

Interpretació: Banqueta de pedra del mur de carreus de pedra nord del cos principal de l'edifici dels Jutjats Vells d'època moderna

Cronologia: s. XVII

UE 1035 ■■■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 6

Definició: Envà Contemporani elaborat a base de maons, guix i formigó.

Relacions físiques:

Cobreix a: 1036

Interpretació: Envà Contemporani

Cronologia: Segle XX

UE 1036 ■■■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 6


Definició: Mur de maons

Relacions físiques:

Cobert per: 1035

Interpretació: Mur de maons contemporani corresponent al mur sud del cos principal de l'edifici dels Jutjats Vells

Cronologia: Segle XX

UE 1037 

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 7


Definició: Envà Contemporani elaborat a base de maons, guix i formigó.

Relacions físiques:

Cobreix a: 1038

Interpretació: Envà Contemporani

Cronologia: Segle XX

UE 1038 

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 7


Definició: Mur Nord a la vessant Est conformat per pedra, maons i formigó.

Relacions físiques:

Cobreix a: 1037

Interpretació: Mur contemporani

Cronologia: Segle XX

UE 1039 

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 4

Definició: Estrat superficial orgànic amb abundància de residus del segle XX.


Relacions físiques:

Lliura a: UE 1046

Cobreix a: UE 1040, UE 1042

Interpretació: Estrat superficial contemporani.

Cronologia: Segle XX

UE 1040 

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 4

Definició: Estrat d'Argiles marrons amb material d'època moderna (Blava de volutes contraposades i roda de carreta).

Relacions físiques:

Cobert a: UE 1039

Cobreix a: UE 1041

Lliura a: 1046

Interpretació: Rebliment del retall UE 1041, d'època moderna.

Cronologia: Segle XVII

UE 1041 

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 4

Definició: Retall.

Relacions físiques:

Reblert per: UE 1040

Retalla a: UE 1042

Interpretació: Retall o cubeta.

Cronologia: Segle XVII

UE 1042

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 4

Definició: Estrat d'anivellament d'argiles vermelles amb material d'època moderna.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1039,

Retallat per: UE 1041

Lliura a: UE 1046

Cobreix a: UE 1050, UE 1047, UE 1043, UE 1048.

Interpretació: Estrat d'anivellament modern.

Cronologia: Segle XVII

UE 1043

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 4

Definició: Estrat d'argiles Vermelles.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1042

Cobreix a: UE 1044

Lliura a: 1046

Interpretació: Rebliment d'un retall irregular.

Cronologia: Desconeguda.

UE 1044

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 4

Definició: Retall

Relacions físiques:

Reblert per: UE 1043

Retalla a: UE 1045, UE 1047, UE 1048

Interpretació: Retall o cubeta.

Cronologia: Desconeguda.

UE 1045

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 4

Definició: Retall que funciona com a rasa de fonamentació del mur.

Relacions físiques:

Reblert per: UE 1050

Retalla a: UE 1048

Retallat per: UE 1044

Interpretació: Rasa de fonamentació

Cronologia: Segle XVII

UE 1046 ■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 4

Definició: Mur de carreus de pedra.

Relacions físiques:

Se li lliuren: UE 1039, UE 1040, UE 1042, UE 1043, UE 1050

Rebleix a: UE 1045

Cobreix: UE 1048

Interpretació: Mur de carreus de pedra de la vessant nord de la sala gòtica, d'època moderna.

Cronologia: Segle XVII

UE 1047 ■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 4

Definició: Estructura de pedra

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1042,

Retallat per: UE 1044

Retalla a: UE 1048

Interpretació: Estructura de pedra indeterminada

Cronologia: Desconeguda

UE 1048 ●

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: : Sondeig 4

Definició: Estrat calcari compostat a base de lutites, limotites i margues de coloració verdosa i duresa variable.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1042, UE 1046, UE 1050

Retallat per: UE 1044, UE 1045, UE 1047

Interpretació: Nivell geològic.

Cronologia: Eocè.

UE 1049 ■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Mur de carreus de pedra

Relacions físiques:

Se li lliura: UE 1034, UE 1025, UE 1026

S'adossa a: UE 1033

Cobreix: UE 1028

Interpretació: Façana de l'actual sala de l'il·lustre col·legi de procuradors.

Cronologia: Desconeguda.

UE 1050 ●

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 4

Definició: Estrat d'argiles marrons

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1042

Rebleix a: UE 1045

Lliura a: UE 1050

Interpretació: Rebliment de la rasa de fonamentació del mur nord de la "sala gòtica".

Cronologia: Segle XVII

UE 2001 = Anul·lada

UE 2002= Anul·lada

UE 2003 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 1

Definició: Envà conformat per maons, guix i formigó.

Relacions físiques:

S'adossa a : UE 2005

Cobreix a: UE 2004

Se li lliura: UE 2024

Interpretació: Envà contemporani.

Cronologia: segle XX

UE 2004 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 1

Definició: Mur de pedra de carreus mitjans

Relacions físiques:

Igual a: UE 2033

Se li lliura:

Se li adossa: UE 2005

Interpretació: Mur de pedra de carreus mitjans d'època moderna.

Cronologia: Segle XVIII

UE 2005 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 1

Definició: Arc de mig punt de carreus de pedra.

Relacions físiques:

Se li adossa: UE 2003

Se li lliura: UE 2029, UE 2034, UE 2024

S'adossa a : UE 2004

Interpretació: Arc de mig punt.

Cronologia: Segle XVIII.

UE 2006 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 2

Definició: Enrajolat

Relacions físiques:

Cobreix: UE 2007

Interpretació: Enrajolat Contemporani

Cronologia: Segle XX

UE 2007 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 2

Definició: Envà compostat per maons i guix.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2006

Cobreix a: UE 2008

Interpretació: Envà Contemporani

Cronologia: Segle XX

UE 2008 ●

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 2

Definició: Estrat compostat per material constructiu, morter de calç blanca i pedres irregulars.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2007

Cobreix: UE 2009, UE 2010, UE 2011, UE 2012

Interpretació: Arrebossat de la paret contemporània.

Cronologia: S.XX

UE 2009 ●

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 2

Definició: Estrat compost per argiles i pedres mitjanes sense lligar.

Relacions físiques:

Cobert per: 2008

Rebleix a: UE 2013

Interpretació: Rebliment o tapiat.

Cronologia: Desconeguda.

UE 2010 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 2

Definició: Mur de pedra

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2007, UE 2008

Retallat per: UE 2013

Interpretació: Mur de pedra

Cronologia: Desconeguda.

UE 2011 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 2

Definició: Mur de pedra

Relacions físiques:

Se li adossa: UE 2012

Retallat per: UE 2013

Cobert per: UE 2008

Interpretació: Mur de pedra

Cronologia: Desconeguda.

UE 2012 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 2

Definició: Arc apuntat

Relacions físiques:

S'adossa a: UE 2011

Interpretació: Arc apuntat.

Cronologia: Desconeguda

UE 2013 ▲

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 2

Definició: Retall

Relacions físiques:

Retalla: UE 2010, UE 2011

Reblert per: UE 2009

Interpretació: Retall que retalla dues estructures muraries.

Cronologia: Desconeguda

UE 2014 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 3

Definició: Enrajolat

Relacions físiques:

Cobreix: UE 2015

Interpretació: Enrajolat contemporani.

Cronologia: Segle XX

UE 2015 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 3

Definició: Envà construït a base de maons.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2014

Cobreix: UE 2016, UE 2017, UE 2019, UE 2021, UE 2022

Interpretació: Envà contemporani.

Cronologia: Segle XX

UE 2015 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 3

Definició: Envà construït a base de maons.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2014

Cobreix: UE 2016, UE 2016, UE 2017, UE 2019, UE 2021, UE 2022

Interpretació: Envà contemporani.

Cronologia: Segle XX

UE 2016 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 3

Definició: Paviment de Gres.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2015

Cobreix: UE 2023

Es lliura: UE 2017, UE 2019, UE 2020, UE 2022, UE 2021

Interpretació: Paviment contemporani.

Cronologia: Segle XX

UE 2017

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 3

Definició: Pedres irregulars lligades amb morter.

Relacions físiques:

Cobreix a: UE 2023

Rebleix: UE 2019

Se li Adossa: 2021

Interpretació: Estrat que tapia l'arc. Època contemporània.

Cronologia: Segle XX

UE 2018= Anulada

UE 2019

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 3

Definició: Arc de mig punt format per carreus grisos en disposició regular.

Relacions físiques:

Reblert per: 2017

Se li lliura: UE 2016, UE 2023.

Cobreix: UE 2039.

Relació amb 2020 poc clara.

Interpretació: Arc de mig punt.

Cronologia: Desconeguda.

UE 2020

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 3

Definició: Arc apuntat amb carreus regulars i repicats.

Relacions físiques:

Se li lliura: UE 2016, 2023, 2037.

Cobreix: UE 2039

Interpretació: Arc apuntat.

Cronologia: Desconeguda.

UE 2021

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 3

Definició: Mur de carreus regulars de colors marró i grisos, i lligat amb de color gris i marró.

Relacions físiques:

Se li lliura: UE 2016, UE 2023, UE 2037.

Cobreix: UE 2039.

S'adossa a: UE 2017

Interpretació: Mur de carreus regulars contemporani.

Cronologia: Segle XX

UE 2022 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 3

Definició: Columna de pedra de una sola filera de carreus de coloració marró.

Relacions físiques:

Se li adossa: 2021

Se li lliura: UE 2016, UE 2023, UE 2037.

Cobreix: UE 2039.

Interpretació: Columna de pedra.

Cronologia: Desconeguda.

UE 2023 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 1.

Definició: Paviment de formigó.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2016, UE 2017

Es lliura a: UE 2019, UE 2020, UE 2021, UE 2022,

Cobreix: UE 2037.

Interpretació: Paviment de formigó contemporani.

Cronologia: Desconeguda.

UE 2024 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Paviment superficial de gres.

Relacions físiques:

Es lliura a: UE 2003, UE 2005

Cobreix: UE 2028.

Interpretació: Paviment Superficial contemporani.

Cronologia: Segle XX.

UE 2025= Anul·lada

UE 2026= Anul·lada

UE 2027= Anul·lada

UE 2028 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Paviment de formigó lligat amb còdols.

Relacions físiques:

Cobert per: 2024

Cobreix: UE 2029.

Es lliura: UE 2004, UE 2005.

Interpretació: Paviment de formigó contemporani.

Cronologia: Segle XX.

UE 2029 ●

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Rebliment format per un enderroc de sorres, argiles, pedres i material constructiu.

Relacions físiques:

Es lliura a: UE 2004, UE 2005

Cobert per: UE 2028.

Cobreix a: UE 2033, UE 2034.

Rebleix: UE 2031

Interpretació: Estrat d'anivellament contemporani contemporani.

Cronologia: Segle XX.

UE 2030 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Paviment de lloses de ceràmica.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2029

Cobreix a : UE 2032

Retallat per: UE 2031

Interpretació: Paviment de lloses de ceràmica.

Cronologia: Desconeguda.

UE 2031 ▲

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Retall.

Relacions físiques:

Retalla a: UE 2030, UE 2032.

Reblert per 2029

Interpretació: Retall contemporani.

Cronologia: Segle XX.

UE 2032 ●

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Morter.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2030

Es lliura a: UE 2004

Cobreix a: UE 2034.

Retallat per: 2031

Interpretació: Morter que lliga el paviment (UE 2030).

Cronologia: Desconeguda.

UE 2033 = Anul·lada

UE 2034 ●

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Estrat d'argiles compactades de color marró-gris amb abundància de material d'època moderna.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2029

Es lliura a: UE 2004, UE 2005

Cobreix: UE 2035, UE 2036.

Interpretació: Estrat d'anivellament del Segle XVIII datat a partir de ceràmica blava Catalana de Faixes o Cintes.

Cronologia: Segle XVIII.

UE 2035 ▲

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Retall.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2034.

Reblert per: UE 2067

Retalla a: UE 2036

Interpretació: Rasa de fonamentació muraria d'època moderna.

Cronologia: Segle XVIII.

UE 2036 ●

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Estrat d'argiles vermelles amb material arqueològic.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2034.

Retallat per: UE 2035, UE 2037.

Interpretació: Estrat d'argiles vermelles, no excavat.

Cronologia: Desconeguda, anterior a UE 2004.

UE 2037 ●

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 1

Definició: Estrat d'anivellament de molta potència amb enderroc compostat per grans pedres i sorres, i barrejat amb materials moderns i del segle XX.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2023,

Es lliura a: UE 2019, UE 2020, UE 2021, 2022

Cobreix: UE 2039.

Interpretació: Anivellament contemporani.

Cronologia: Segle XX.

UE 2038 ▲

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Retall circular.

Relacions físiques:

Reblert per: UE 2034

Retalla a: UE 2036.

Interpretació: Probable forat de pal d'època moderna.

Cronologia: Segle XVIII.

UE 2039 ●

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 1

Definició: Estrat calcari compostat a base de lutites, limotites i margues de coloració verdosa i duresa variable.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2037, UE 2019, UE 2020, UE 2021, UE 2022

Interpretació: Nivell geològic.

Cronologia: Eocè.

UE 2040 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Paviment de gres.

Relacions físiques:

Es lliura a: UE 2041, UE 2042

Cobreix: UE 2043.

Interpretació: Paviment contemporani.

Cronologia: Segle XX.

UE 2041 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Columna/ Pilastra de pedra que conforma l'arc del vestíbul.

Relacions físiques:

Se li lliura: UE 2043, UE 2040, UE 2044, UE 2045, UE 2056

S'adossa a: UE 2064, UE 2068

Se li adossa: 2042

Cobreix: UE 2061.

Interpretació: Portal interior del vestíbul.

Cronologia: Edat Moderna, segurament segle XVII.

UE 2042

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Mur de pedra.

Relacions físiques:

Se li lliura: UE 2043, UE 2040, UE 2044, UE 2045, UE 2056, UE 2060

S'adossa a: UE 2041

Cobreix: UE 2061.

Interpretació: Mur de pedra modern.

Cronologia: Segle XVII.

UE 2043

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Paviment de formigó.

Relacions físiques:

Cobert per: 2040

Es lliura a: UE 2041, UE 2042

Cobreix: UE 2044.

Interpretació: Paviment contemporani.

Cronologia: Segle XX.

UE 2044

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat compostat per pedres de petit tamany.

Relacions físiques:

Cobert per: 2043

Es lliura a: UE 2041, UE 2042

Cobreix: UE 2045.

Interpretació: Nivell d'anivellament.

Cronologia: Segle XX.

UE 2045

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat d'argiles compactes de coloració marró.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2044

Es lliura a: UE 2041, UE 2042

Cobreix: UE 2046, UE 2047, UE 2048.

Interpretació: Nivell d'anivellament.

Cronologia: Segle XX.

UE 2046 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Tub de plom.

Relacions físiques:

Cobreix: UE 2047

Interpretació: Tub de plom.

Cronologia: Segle XX.

UE 2047 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estructura d'evacuació de residus.

Relacions físiques:

Coberta per: UE 2045, UE 2046.

Cobreix: UE 2051, UE 2054

Se li lliura: UE 2050

Interpretació: Claveguera.

Cronologia: Contemporània.

UE 2048 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estructura de canalització construïda amb lloses de ceràmica.

Relacions físiques:

Coberta per: UE 2045.

Reblerta per: UE 2049

Retallat per: UE 2052.

Cobreix a: UE 2069

Interpretació: Canal.

Cronologia: Desconeguda.

UE 2049 ●

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat de llims de color gris.

Relacions físiques:

Coberta per: UE 2045.

Rebleix: UE 2048.

Retallat per: 2052.

Interpretació: Rebliment de la canal.

Cronologia: Desconeguda.

UE 2050 ●

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat de pedretes petites.

Relacions físiques:

Coberta per: UE 2045.

Rebleix: UE 2052.

Cobreix a: UE 2054

Es lliura a: UE 2047

Interpretació: Rebliment de la rasa de la claveguera, d'època contemporània.

Cronologia: Contemporània.

UE 2051 ●

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Morter de color rosat.

Relacions físiques:

Rebleix: UE 2053

Retallat per: UE 2052

Cobert per: UE 2045.

Interpretació: Morter de color rosat, d'època contemporània.

Cronologia: Contemporània.

UE 2052 ▲

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Retall.

Relacions físiques:

Retalla a: UE 2053, UE 2051, UE 2048, UE 2049, UE 2070

Reblert per: UE 2050.

Interpretació: Rasa de la claveguera.

Cronologia: Contemporània.

UE 2053 ▲

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Retall.

Relacions físiques:

Retalla a: UE 2068,

Retallat per: UE 2052.

Interpretació: Retall.

Cronologia: Contemporània.

UE 2054

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Morter que rebleix la base de la claveguera.

Relacions físiques:

Rebleix: UE 2052.

Cobert per: UE 2050, UE 2047.

Interpretació: Morter que rebleix la rasa de la claveguera, d'època contemporània.

Cronologia: Contemporània.

UE 2055

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Retall de la rasa de fonamentació del mur.

Relacions físiques:

Retalla a: UE2057, UE 2060, UE 2061.

Cobert per: UE 2045.

Reblert per: UE 2056

Interpretació: Rasa de fonamentació, d'època moderna.

Cronologia: S. XVII.

UE 2056

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat sorrenc disgregat amb llims, i amb material arqueològic modern i ceràmica Blava Catalana d'orla ditada (1620-1670).

Relacions físiques:

Rebleix a: UE 2055.

Cobreix a:UE 2061.

Cobert per: UE 2045.

Es Lliura a : UE 2042

Retalla a: UE 2059, UE 2060,

Interpretació: Rebliment de la rasa de fonamentació del mur.

Cronologia: s. XVII.

UE 2057

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Retall que funciona de rasa de la pilastra/columna.

Relacions físiques:

Rebleix: UE 2052.

Cobert per: UE 2050, UE 2047.

Retalla: UE 2059, UE 2061

Retallat per: UE 2055

Interpretació: Rasa de fonamentació moderna.

Cronologia: Igual o anterior al segle XVII.

UE 2058

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Rebliment argilós-llimós de la rasa de fonamentació de la pilastra/columna.

Relacions físiques:

Rebleix a: UE 2057.

Cobreix a: UE 2061.

Cobert per: UE 2045.

Es Lliura a : UE 2041

Interpretació: Rebliment de la rasa de fonamentació de la columna/pilastra.

Cronologia: Igual o anterior al s. XVII.

UE 2059

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Retall de forma arrodonida.

Relacions físiques:

Retalla a: UE 2061.

Retallat per: UE 2055, UE 2057.

Reblert per: UE 2060.

Interpretació: Retall d'una possible cubeta o sitja.

Cronologia: Igual o anterior al s. XVII.

UE 2060

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Rebliment argilós-llimós del retall de forma arrodonida amb material d'època moderna.

Relacions físiques:

Rebleix a: UE 2059.

Cobreix a: UE 2061.

Retallat per: UE 2055

Cobert per: UE 2056.

Interpretació: Rebliment de cubeta o sitja.

Cronologia: Igual o anterior al s. XVII

UE 2061

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat calcari compostat a base de lutites, limotites i margues de coloració verdosa i duresa variable.


Relacions físiques:

Retallat per: UE 2059, UE 2057, UE 2055, UE 2052

Cobert per: UE 2060, UE 2058, UE 2056

Interpretació: Nivell geològic.

Cronologia: Eocè.

UE 2062 

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 4

Definició: Envà de guix


Relacions físiques:

Cobreix a: UE 2063, UE 2040

S'adossa a: UE 2041

Interpretació: Envà contemporani.

Cronologia: Segle XX

UE 2063 

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 4

Definició: Paret de maons

Relacions físiques:

Cobreix a: UE 2042

S'adossa a: UE 2041

Interpretació: Mur contemporani.

Cronologia: Segle XX

UE 2064 

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 5

Definició: Farciment de formigó


Relacions físiques:

Cobreix a: UE 2066, UE 2067

Se li adossa a: UE 2065

Interpretació: Farciment contemporani.

Cronologia: Segle XX

UE 2065 

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 5

Definició: Volta apuntada de maons

Relacions físiques:

S'adossa a: UE 2064

Interpretació: Volta apuntada contemporània.

Cronologia: Segle XX

UE 2066 

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 5

Definició: Mur de pedra

Relacions físiques:

Coberta per: UE 2064

Se li adossa a: UE 2068

Interpretació: Mur de pedra.

Cronologia: Desconeguda, possible edat moderna.

UE 2067 

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 5

Definició: Tapiat de maons


Relacions físiques:

Cobert per: UE 2064

Rebleix a: UE 2068

Interpretació: Tapiat de maons contemporani.

Cronologia: Segle XX.

UE 2068 

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 5

Definició: Porta de llindes de pedra.

Relacions físiques:

Reblert per: UE 2067

S'adossa a: UE 2066

Se li adossa: UE 2041

Interpretació: Porta de llindes de pedra.

Cronologia: Desconeguda, probable modern.

UE 2069 

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Estrat d'argiles fosques.


Relacions físiques:

Rebleix a: UE 2035

Cobreix a: UE 2036

Interpretació: Rebliment de la rasa del mur (UE 2035).

Cronologia: Segle XVIII.

UE 2070 

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat d'argiles marrons.

Relacions físiques:

Retallat per: UE 2052, UE 2053

Cobert per: UE 2045, UE 2048

Interpretació: Estrat d'argiles marrons.

Cronologia: Desconeguda. No excavat.

Annex 2- Documentació gràfica

- Documentació fotogràfica

Fig.1.-Imatge satel·lital de l'emplaçament dels dos edificis que constitueixen l'objecte d'estudi. En blau trobem Baixada de la Seu 2 i en vermell Galcerán Andreu 6-8.

Fig.2.- Situació de l'edifici de Baixada de la Seu, 2 i de Galcerán Andreu 6-8 al centre històric de Manresa i en relació a altres elements arquitectònics de interès històric. Elaboració: Sub-direcció general de Coordinació Territorial i Projectes Integrals Direcció de serveis Departament de Vicepresidència Economia i Hisenda. Escala 1:25000.

Fig.3.- Façana de l'edifici situat a Baixada de la Seu núm.2.

Fig.4.-Façana del carrer Galcerán Andreu núm. 6 (Antiga creu roja).

Fig.5.- Mapa geològic utilitzat.

Fig.6.- Detall de la zona d'interès històric-arqueològic de la carta geològica emprada.

Fig. 7.- Edifici Principal dels Jutjats Vells (en vermell), Sala Gòtica (en blau) i Il·lustre Col·legi de Procuradors (en verd). Elaboració de la imatge: Sub-direcció general de Coordinació Territorial i Projectes Integrals Direcció de serveis Departament de Vicepresidència Economia i Hisenda.

Fig. 8.- Principals elements arquitectònics, històrics i artístics dels Jutjats Vells de Manresa (en rosat).

Fig. 9.-Fotografia del vestíbul classicista del segon pis i de la claraboia situada al centre del mateix.

Fig.10.- Detall del mateix vestíbul en relació a la mitjera que el separa de la sala Panòptica.

Fig.11.- Detall de les decoracions de les parets del vestíbul classicista.

Fig.12.-Detall de les decoracions del sostre del vestíbul classicista.

Fig.13.-Detall del mur a la vessant nord est, que es relaciona amb la sala gòtica.

Fig.14.-Detall del mur a la vessant nord del cos principal de l'edifici.

Fig.15.- Fotografia dels arcs de la "sala gòtica".

Fig.16.-Imatge del mur nord de la "sala gòtica".

Fig.17.-Imatge de la vessant est de l'anomenada "sala gòtica".

Fig. 18.- Imatge de la porta

Fig.19.-Planimetria de l'edifici de Baixada de la Seu núm.2, amb els principals elements arquitectònics i històrics, així com amb les cales parietals i sondejos realitzats i amb les cales parietals i sondejos que es pretenen realitzar.

Fig.20.- Arc número 2 del qual volíem saber-ne el funcionament mitjançant la cala parietal 1 i el sondeig 1.

Fig.21.- Fotografia inicial de la cala parietal 1

Fig. 22.- Fotografia inicial de la cala parietal 1 respecte l'arc 2.

Fig. 23.-Fotografia de la capa de formigó i totxanes que componen l'envà que funciona a partir de la reforma de 1979.

Fig.24.-Arqueòleg repicant l'envà que funcionava des de 1979.

Fig. 25.-Arqueòleg deixant a vista el mur actual que funciona amb l'arc.

Fig.26.-Fotografia on es mostra l'arc amb la paret actual (un cop retirat l'envà), i els elements de suport que s'hi van posar a l'any 1979.

Fig.27.- Foto final de la Cala parietal 2 on s'observa la continuació de l'arc al sostre.

Fig.28.- Fotografia final de la Cala Parietal 2 on s'observa com no té la base original de suport, i queda penjat sobre un mur compost de maó i formigó contemporani.

Fig.29.- Detall de la base de l'arc en relació al formigó contemporani.

Fig.30.- Fotografia inicial de la Cala parietal 3.

Fig.31.-Imatge d'un arqueòleg treballant a la Cala parietal 3 amb martell elèctric.

Fig.32.-Fotografia final de la Cala parietal 3 enfocada en el mur Sud.

Fig.33.-Fotografia final de la Cala parietal 3 enfocada en el mur de tancament de la “sala gòtica”.

Fig.34.-Fotografia de l'interior de la Cala parietal 3, enfocada al mur de tancament de la “sala gòtica”.

Fig.35.-Fotografia inicial de la Cala parietal 4.

Fig.36.-Fotografia final de la Cala parietal 4.

Fig.37.-Fotografia final de la Cala parietal 4 on s'observa la base de l'arc integrada en l'estructura del mur antic.

Fig.38.-Fotografia inicial de la Cala parietal 5.

Fig.39.-Fotografia final de la Cala parietal 5

Fig.40.-Fotografia inicial de la Cala parietal 6

Fig.41.- Fotografia final de la cala 6.

Fig.42.- Fotografia inicial de la Cala 7.

Fig.43.- Fotografia final de la Cala 7.

Fig. 44.- Foto inicial del sondeig 1 respecte la cala parietal 1.

Fig. 45.-Foto de la cala parietal 1 en relació al paviment de formigó. S'observa formigó en la mateixa paret, el que indica o una reforma recent o el fet de que el mur sud pugui haver estat afectat per la reforma de l'any 1979.

Fig.46.-Fotografia del paviment respecte la cala 1.

Fig.47.-Foto inicial del sol d'anivellació sorrenc (UE 1010) del sondeig 1, on s'aprecia la filera de maons arrebossats amb morter (UE 1011) a sota de la base de pedra (UE 1005) de l'arc 2 a la cala parietal 1.

Fig.48.-Arqueòleg excavant la UE 1010.

Fig.49.-Imatge del final de la UE 1010 amb la bossa de plàstic.

Fig.50.- Foto inicial de la UE 1013.

Fig.51.- Foto de la UE 1013 en relació a la pavimentació de l'edifici, que confirma que es tracta de terres aportades per a sostenir la mateixa.

Fig.52.- Foto de la Cala parietal 1 on s'observa la UE 1012 en relació a la UE 1014.

Fig.53.-Arqueòleg retirant la coberta de sobre el paviment actual.

Fig.54.-Foto inicial del Sondeig 2

Fig.55.- Fibrociment trobat durant el Sondeig 2.

Fig.56.- Visió general de la façana de l'edifici de l'il·lustre col·legi de procuradors, conjuntament amb els edificis amb que es relaciona.

Fig.57.- Fotografia inicial del Sondeig 3 en relació al mur de la façana de l'edifici de l'il·lustre col·legi de procuradors.

Fig.58.-Fotografia inicial del sondeig 3, en relació al mur nord del cos principal de l'edifici de Baixada de la Seu nº2.

Fig.59.-Arqueòleg retirant el paviment actual (UE 1024).

Fig.60.- Fotografia de la UE 1025.

Fig.61.- Fotografia de la UE 1026.

Fig.62.-Fotografia de les UE 1028, 1029, 1027 i 1026.

Fig.63.-Fotografia de les UE 1028, 1029, 1027 i 1026, en relació al mur nord del cos principal de l'edifici de Baixada de la Seu.

Fig.64.- Imatge de la rasa buidada i de la UE 1030 aflorant.

Fig.65.-Imatge de detall de la UE 1030 on s'observa la presència de material arqueològic.

Fig.66.-Imatge del tall de la vessant nord-oest dels sondeig on s'observa, clarament, el rebliment (UE 1026) de la rasa (UE 1027) de la presa de terra.

Fig.-67.- Fotografia de la vessant sud-est del sondeig on s'observa com la façana de l'il·lustre col·legi de procuradors s'adossa al mur nord del cos principal de l'edifici dels "antics jutjats".

Fig.68.- Fotografia de detall on s'observen les relacions estratigràfiques i físiques anteriorment mencionades.

Fig.-69.-Fotografia inicial de les UE 1031 i UE 1032.

Fig.70.- Fotografia on s'observen les UE 1032 i la seva relació amb la banqueteta del mur i el mur mateix.

Fig.71.- Fotografia on s'observen la banqueteta de fonamentació del mur en relació al mateix.

Fig.-72.-Fotografia inicial del Sondeig 4.

Fig.73.-Fotografia on s'observa la potència de la UE 1039, i on s'observen els inicis de les UE 1040, 1041, 1042.

Fig.74.-Fotografia de la Ceràmica Blava catalana amb decoració de volutes contraposades i carretes. (ANNEX 2 SGM-1040-1).

Fig.75.- Fotografia final amb el rebliment del retall exhaurit (UE 1040).

Fig.76.-Fotografia on s'observen les diferents UE que van aflorar un cop excavat l'estrat UE 1040.

Fig. 77.- Principals elements arquitectònics, històrics i artístics de la planta baixa de l'edifici de l'antiga Creu Roja de Manresa (en rosat).

Fig.78.-Vestíbul de l'edifici de Galcerán Andreu núm.6-8 amb arc de mig punt i columnes de pedra (probable antic portal).

Fig.79.-Habitació feta amb carreus de pedra i volta de canó.

Fig.80.- Imatge d'un dels arcs apuntats de l'antic edifici de la Creu Roja.

Fig.81.-Imatge d'un dels arcs apuntats de Galcerán Andreu núm. 6-8.

Fig. 82.- Imatge d'un arc de mitja volta d'una dels àmbits principals.

Fig. 83.-Imatge de l'arc de mitja volta, on se n'aprecia un altre tapiat a la paret.

Fig.84.-Imatge d'un arc de mig punt tapiat.

Fig.85.-Detall de la factura de pedra dels murs circumdants als arcs de mig punt.

Fig.86.-Imatge d'un altre dels arcs de mig punt que estan presents a l'edifici.

Fig.87.- Arc amb volta just a sobre de la porta amb llindes quadrangulars.

Fig.88.- Imatge de la porta interior amb llindes quadrangulars de factura pètria.

Fig.89.-Imatge de l'arc de mig punt.

Fig.90.-Imatge de la forma en com està recolzat l'arc respecte la paret.

Fig.91.-Imatge de com es relaciona l'arc respecte la paret on trobem la porta amb llindes quadrangulars.

Fig.92.-Possible volta apuntada just al passar pel vestíbul de l'edifici de l'antiga creu roja.

Fig.93.-Planimetria de l'edifici de Galcerán Andreu núm.6-8 (antiga creu roja) assenyalant els principals elements arquitectònics amb interès històric i arqueològic, així com les Cales parietals i Sondejors planificats al projecte d'intervenció arqueològica preventiva.

Fig.94.-Fotografia inicial de la Cala parietal 1.

Fig.95.-Fotografia final de la Cala parietal 1.

Fig.96.-Fotografia final de la Cala parietal 1, amb especial èmfasi en les relacions físiques entre el mur i l'arc.

Fig.97.-Fotografia inicial de la Cala parietal 2.

Fig.98.- Fotografia final de la Cala parietal 2.

Fig.99.-Fotografia final de la Cala parietal 2 en relació amb l'arc (UE 2012).

Fig.100.-Fotografia inicial de la Cala parietal 3.

Fig.101.-Fotografia final Cala parietal 3.

Fig.102.- Fotografia final Cala parietal 3.

Fig.103.-Fotografia inicial de la Cala parietal 4.

Fig.104.-Fotografia final de la cala parietal 4.

Fig.105.-Fotografia inicial de la cala parietal número 5

Fig.106.- Fotografia final de la Cala parietal 5, amb especial èmfasi en la volta apuntada.

Fig.107.- Fotografia final de la Cala parietal 5 on s'observa la porta tapiada.

Fig.108.-Fotografia inicial del Sondeig 1.

Fig.109.-Fotografia de la UE 2023.

Fig.110.-Fotografia de la UE 2037.

Fig.-111.-Fotografia final del Sondeig 1.

Fig.-112.-Basament de l'arc (UE 2019) sobre l'estrat geològic.

Fig.-113.- Banqueta del mur (UE 2021) adossat a la columna i el seu basament (UE 2022), tots dos construïts sobre l'estrat geològic.

Fig.-114.-Fotografia inicial del Sondeig 2.

Fig.115.-Fotografia de la UE 2028.

Fig.116.-Fotografia de la UE 2029.

Fig.117.-Fotografia on apareixen les UE 2030, 2032, 2033 i 2034.

Fig.-118.-Infografia on es poden veure els diferents fragments amb els motius decoratius trobats de la sèrie de faixes o cintes (SGM 2034-1, SGM 2034-2 i SGM 2034-4) en comparació amb un plat de les mateixes característiques estilístiques. La seva adscripció crono-artística queda fora de qualsevol dubte.

Fig.119.-Fotografia final del Sondeig 2.

Fig.120.-Fotografia inicial del Sondeig 1

Fig.121.-Fotografia de la UE 2043.

Fig.122.-Fotografia de la UE 2044.

Fig.123.-Fotografia de la UE 2045.

Fig.124.-Fotografia on es veuen les UE 2046, 2047 i 2048.

Fig.125.-Fotografia on es veuen les diferents Unitats Estratigràfiques descrites.

Fig.126.-Infografia amb el fragment SGM 2056-2 i la representació de la sèrie de la ditada, a la que pertany.

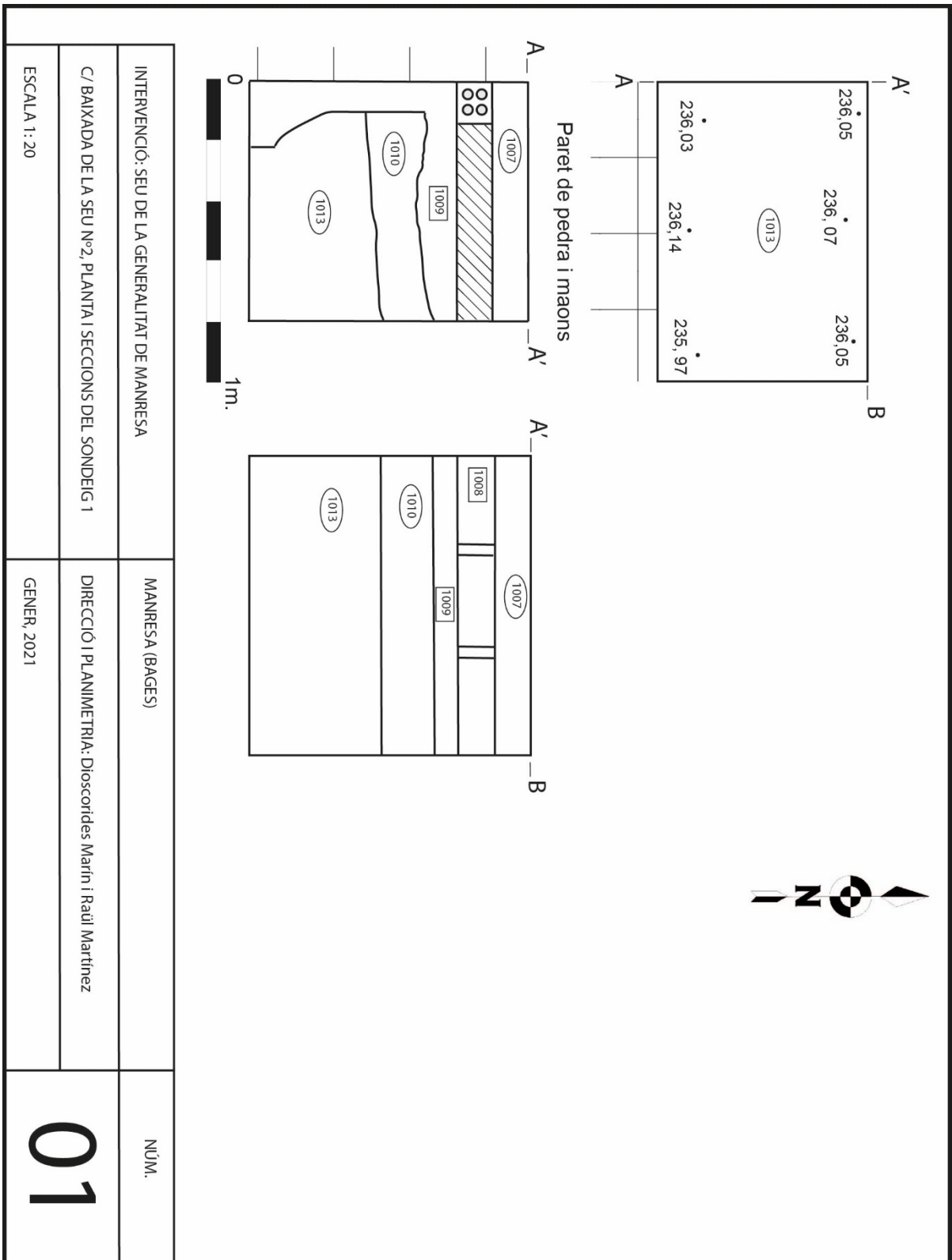
Fig.127.-Fotografia on s'observa l'estructura retallada per la rasa.

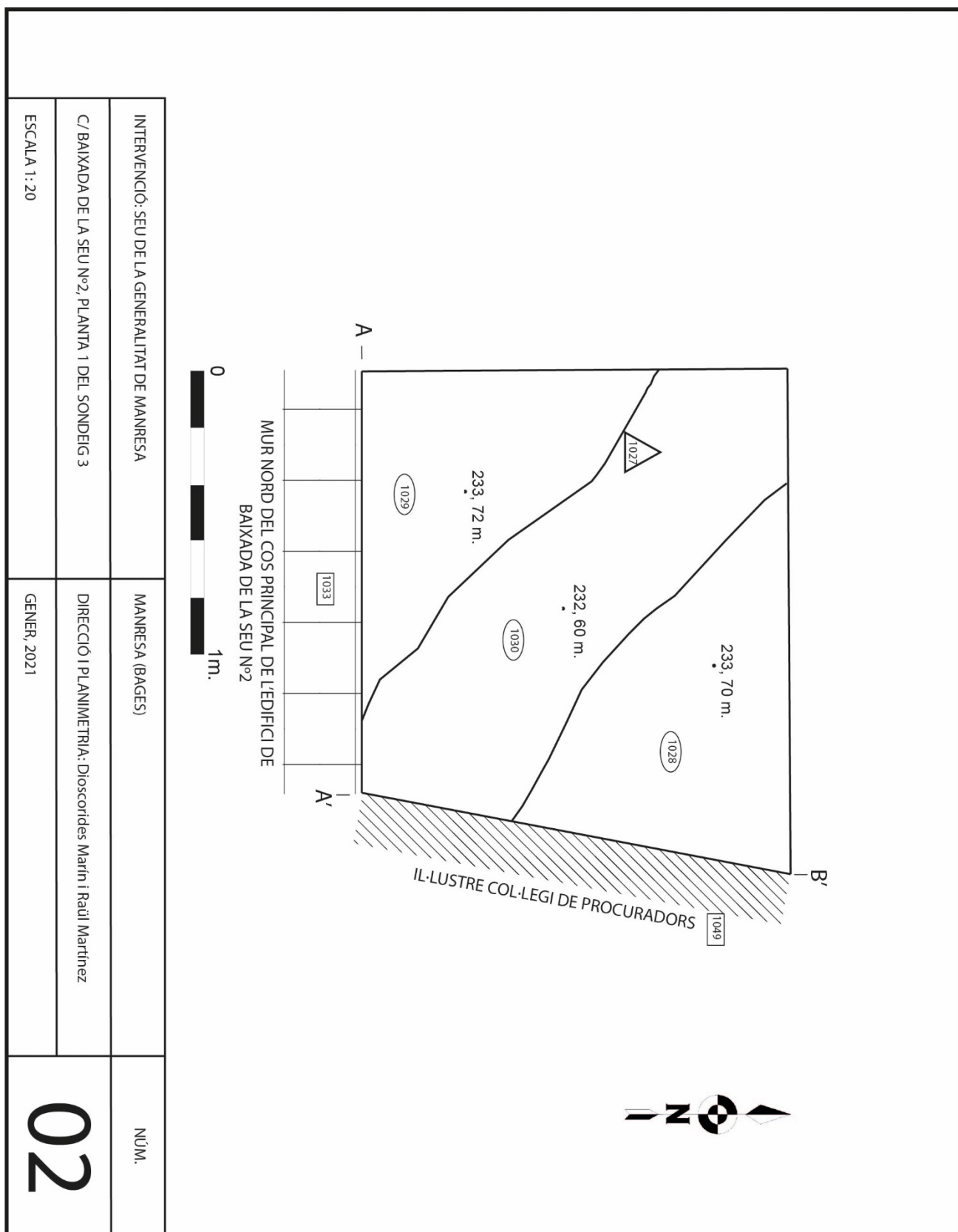
Fig.128.- Fotografia final Sondeig 3.

Fig.129.- Fotografia d'un dels sondejors de l'interior de Jutjats Vells on va aparèixer el fibrociment.

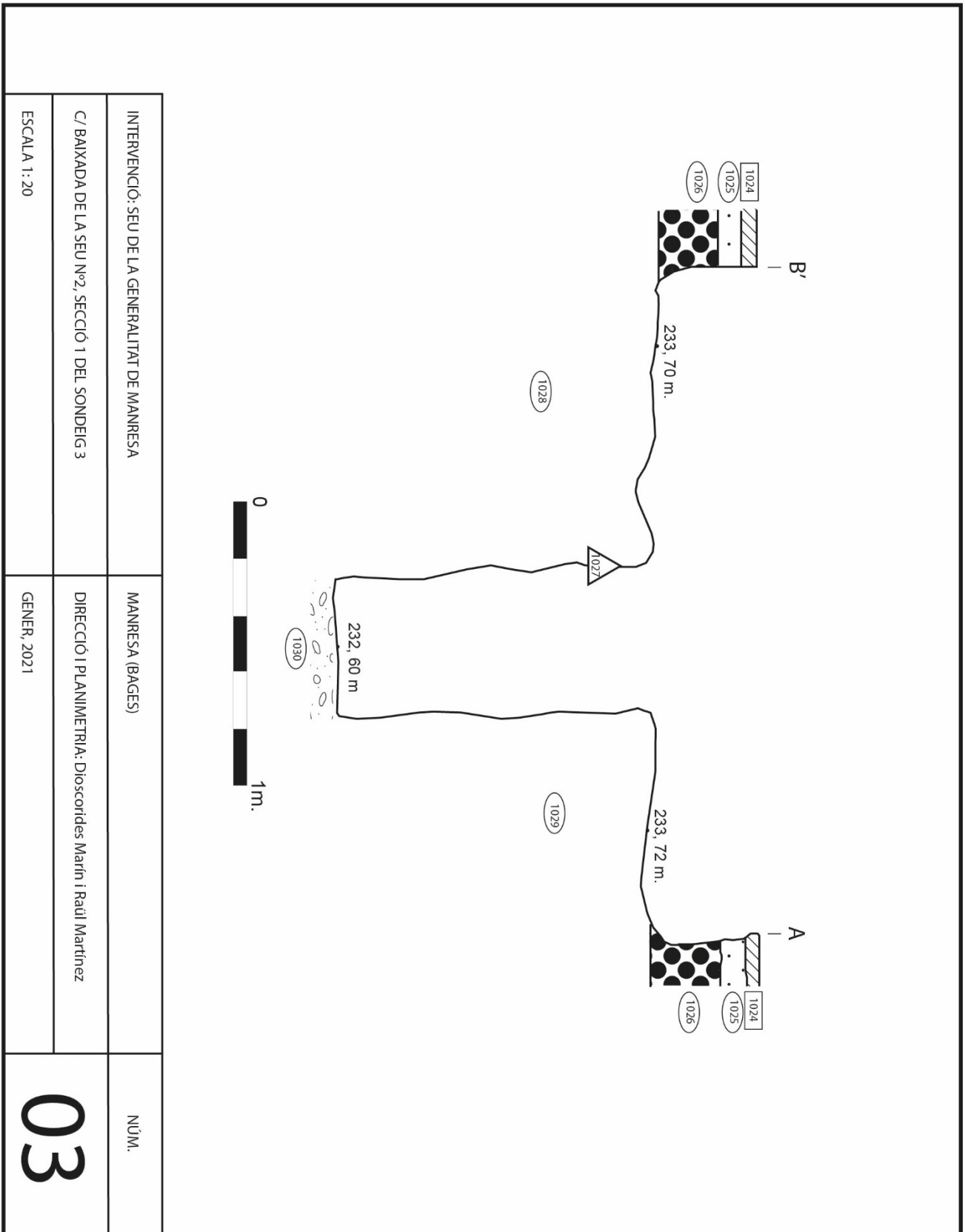
Fig.130.-Fotografia del sostre d'uralita sense retirar de l'edifici de l'antiga creu roja.

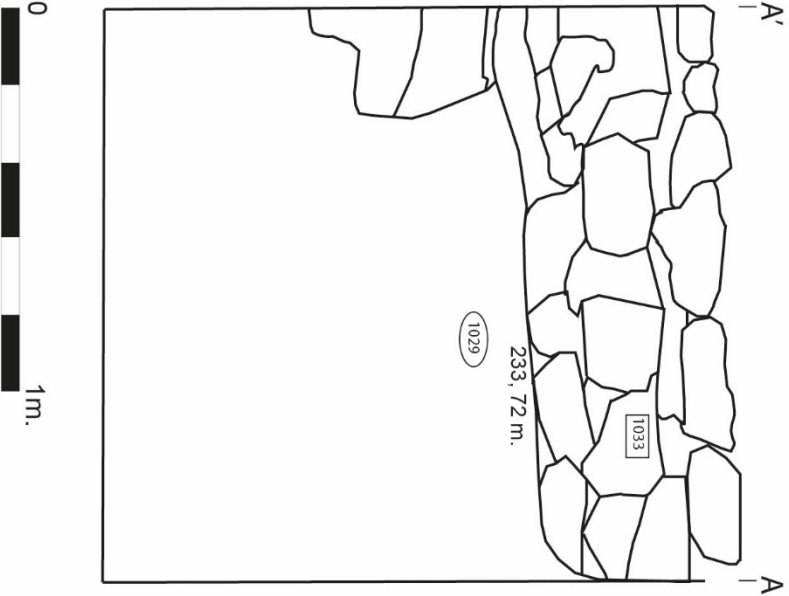
- Documentació planimètrica

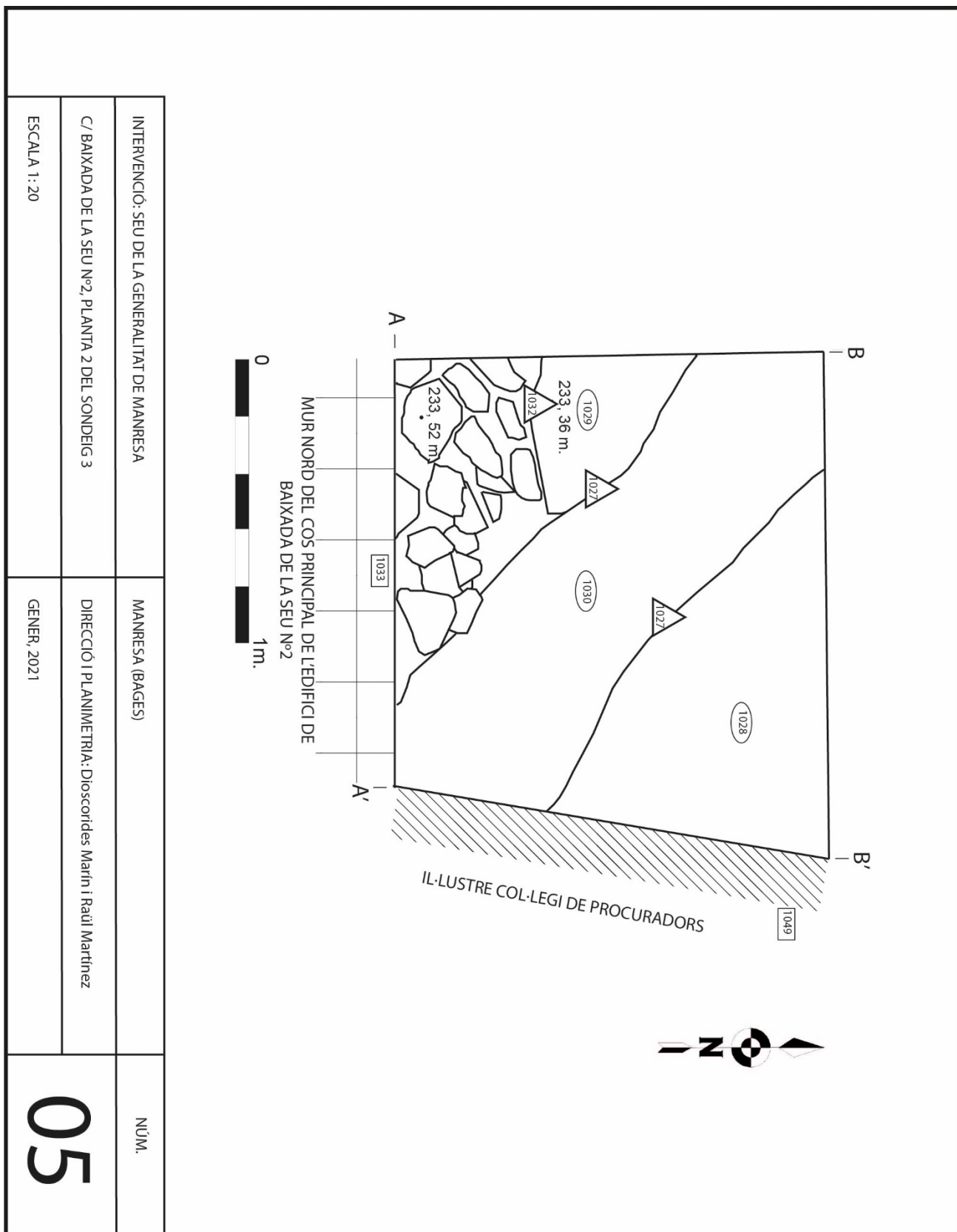


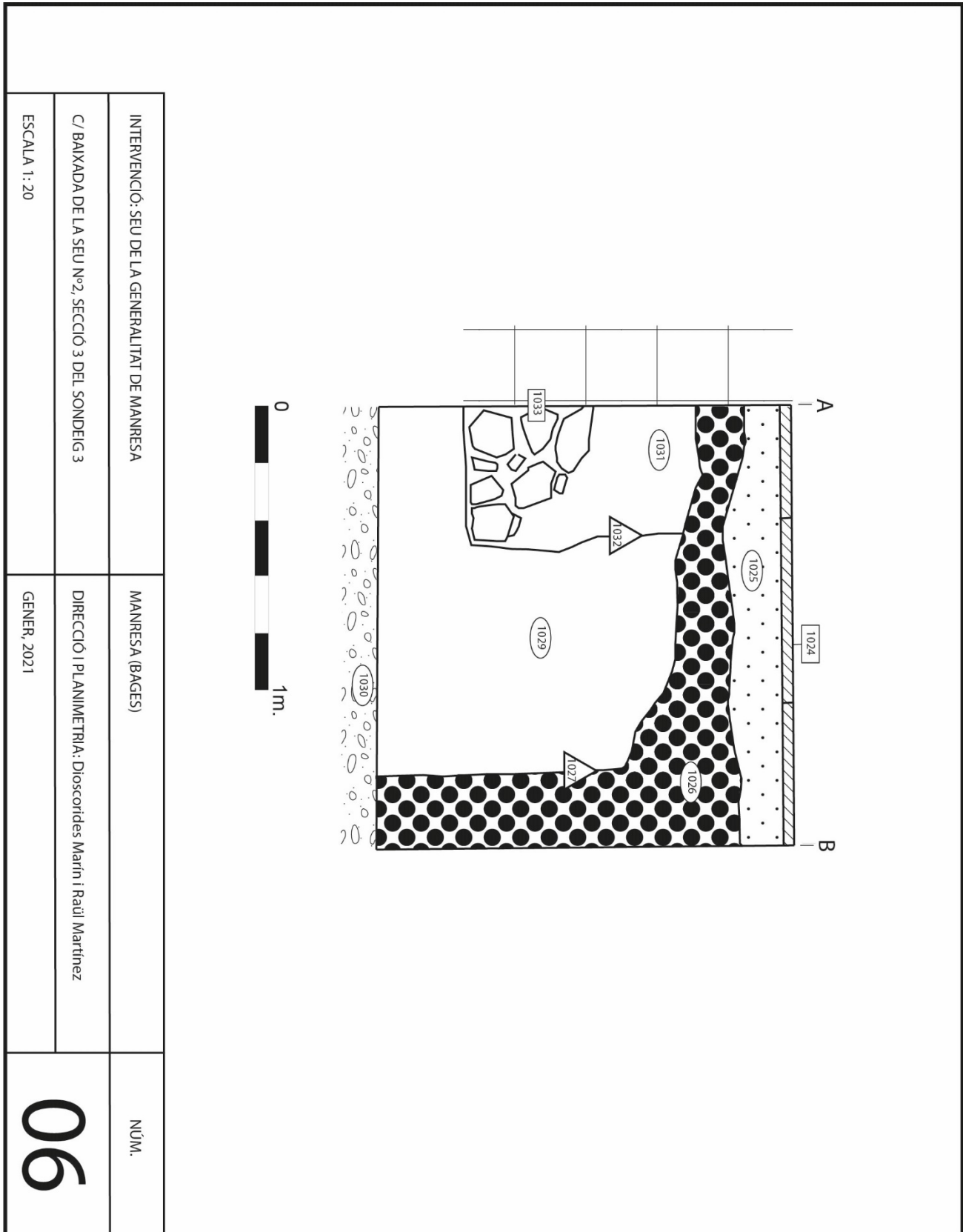


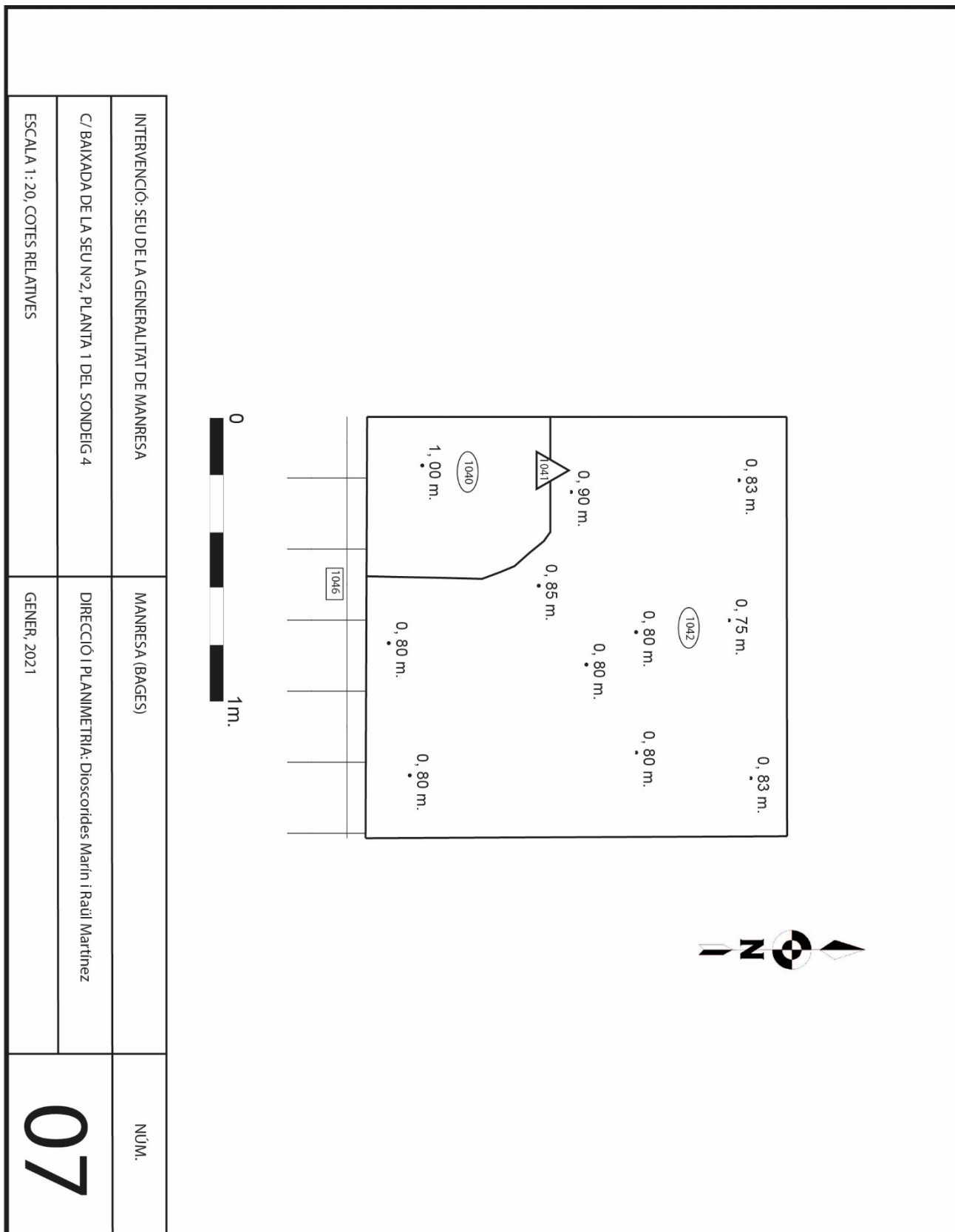
INTERVENCIÓ: SEU DE LA GENERALITAT DE MANRESA	MANRESA (BAGES)	NÚM.
C/BAIXADA DE LA SEU N°2, PLANTA 1 DEL SONDEIG 3	DIRECCIÓ I PLANIMÈTRIA: Dioscorides Marín i Raulí Martínez	
ESCALA 1:20	GENER, 2021	

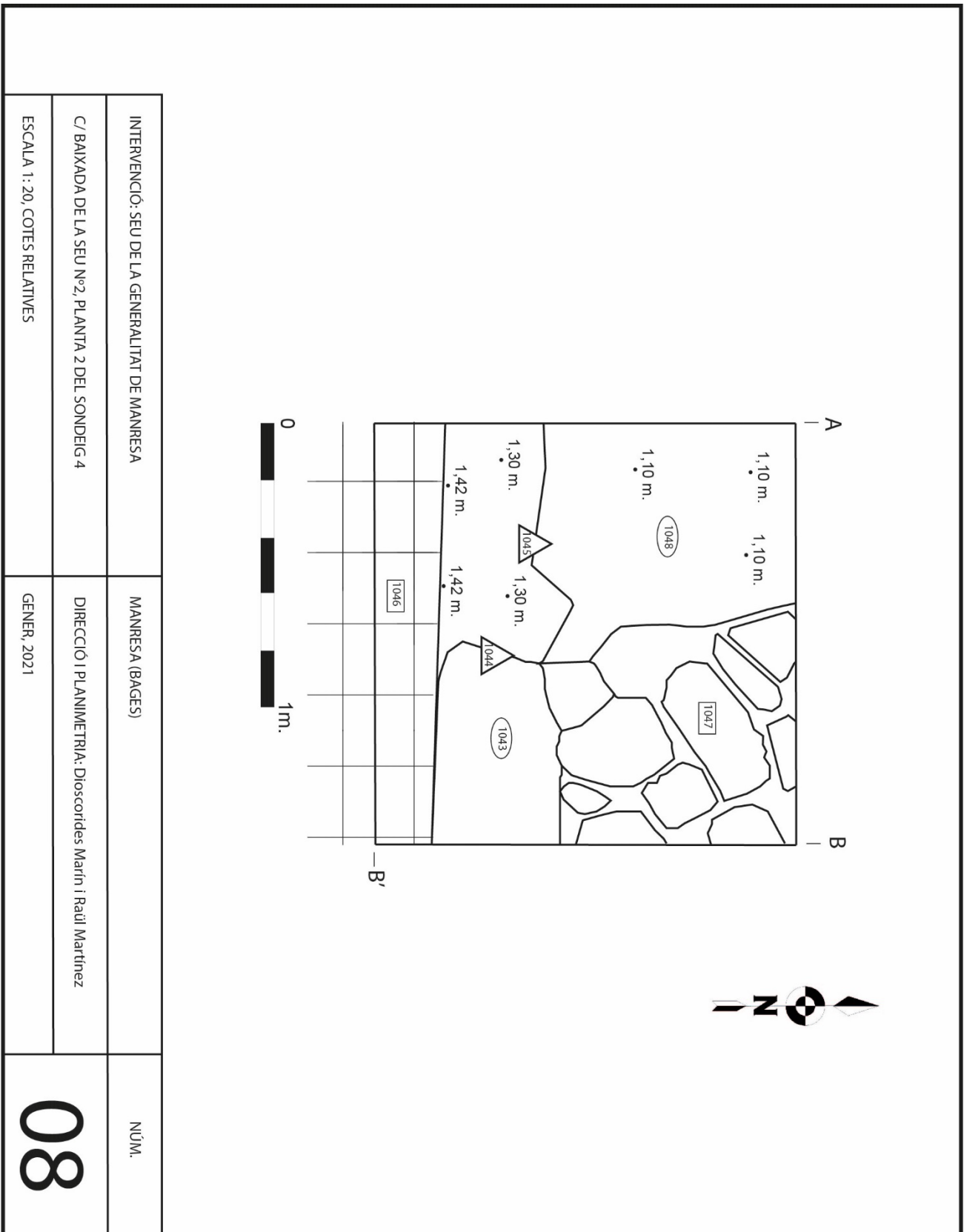


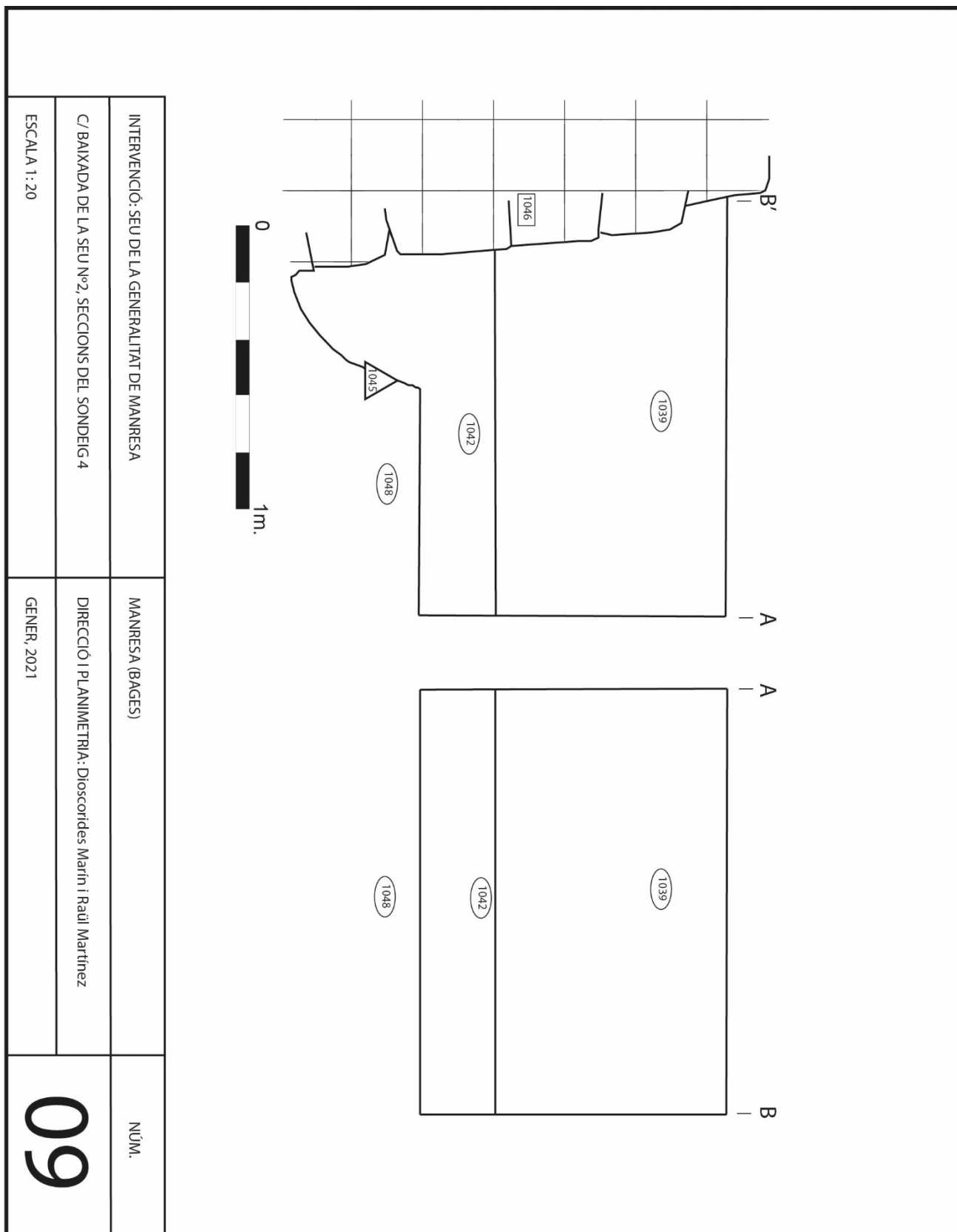
		
INTERVENCIÓ: SEU DE LA GENERALITAT DE MANRESA	MANRESA (BAGES)	NÚM.
C/ BAIXADA DE LA SEU Nº2, SECCIÓ 2 DEL SONDEIG 3	DIRECCIÓ I PLANIMETRIA: Dioscorides Marín i Raulí Martínez	04
ESCALA 1: 20	GENER, 2021	

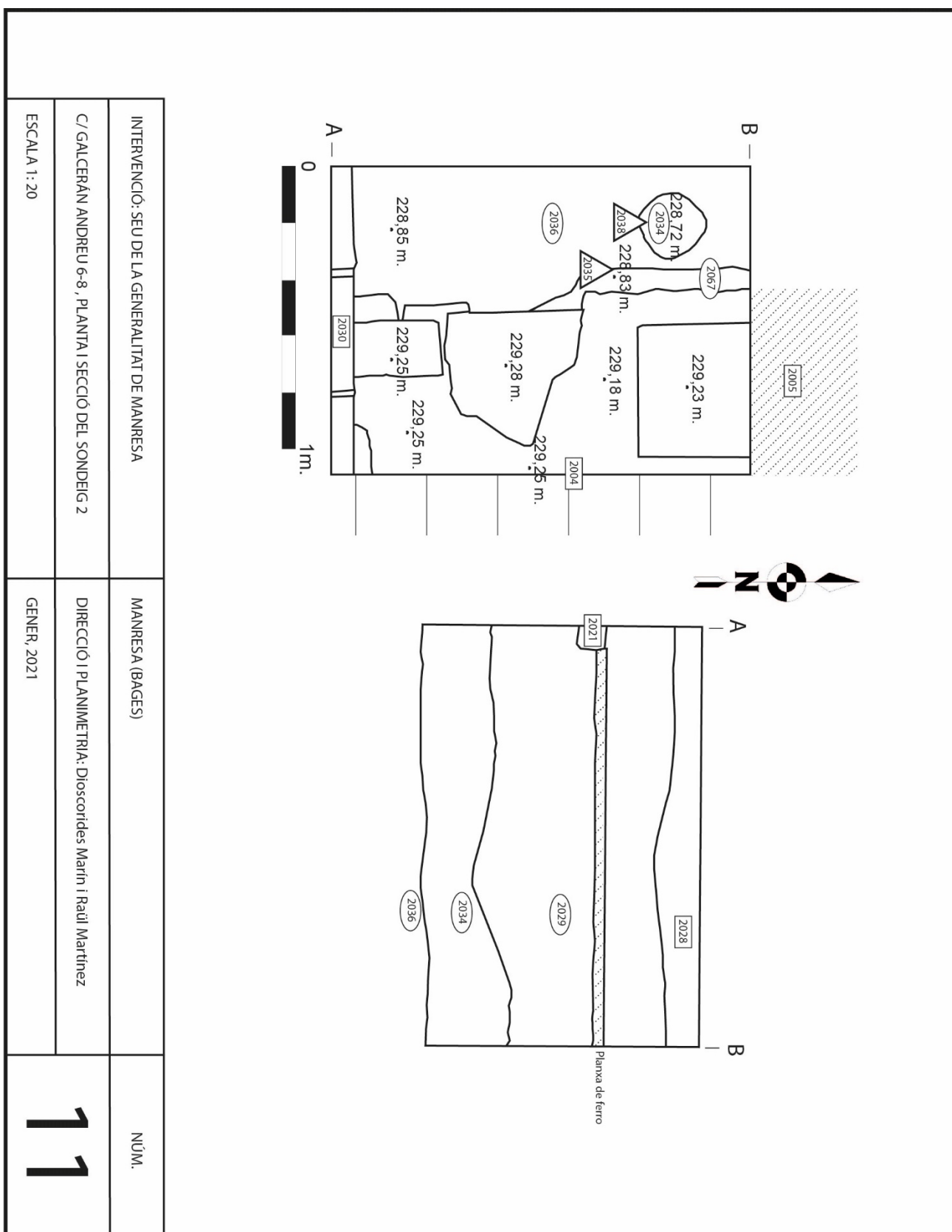




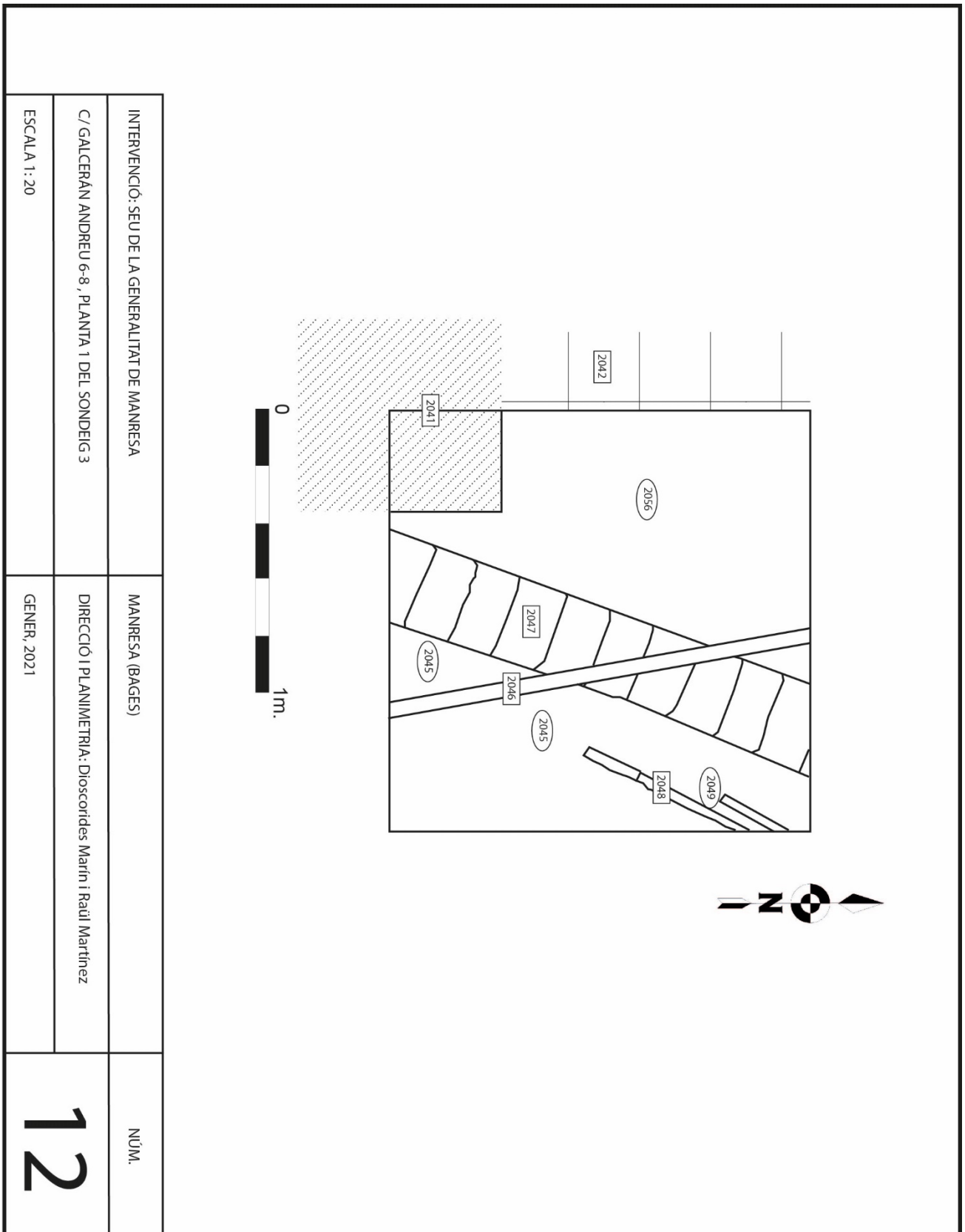


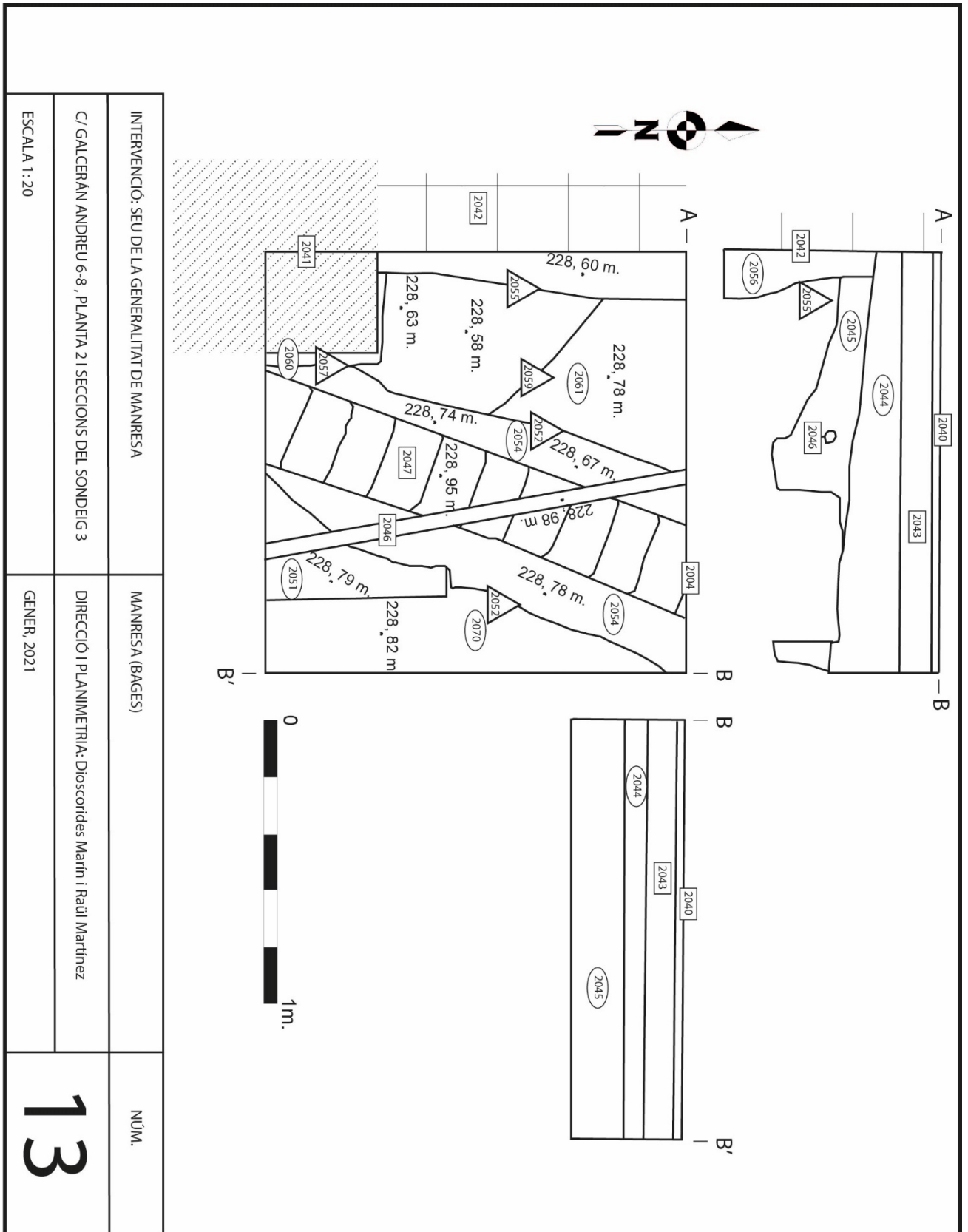






INTERVENCIÓ: SEU DE LA GENERALITAT DE MANRESA	MANRESA (BAGES)	NÚM.
C/ GALCERÁN ANDREU 6-8, PLANTA I SECCIÓ DEL SONDEIG 2	DIRECCIÓ I PLANIMETRIA: Dioscorides Marín i Raül Martínez	11
ESCALA 1: 20	GENER, 2021	

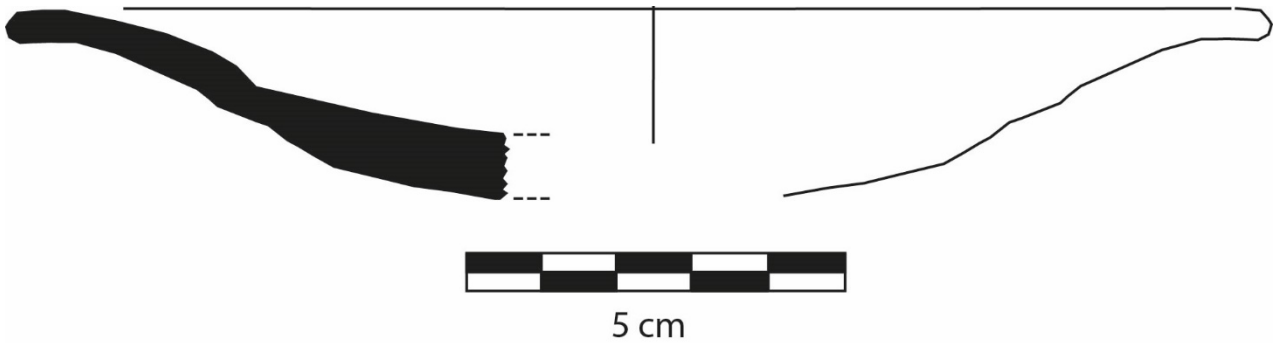




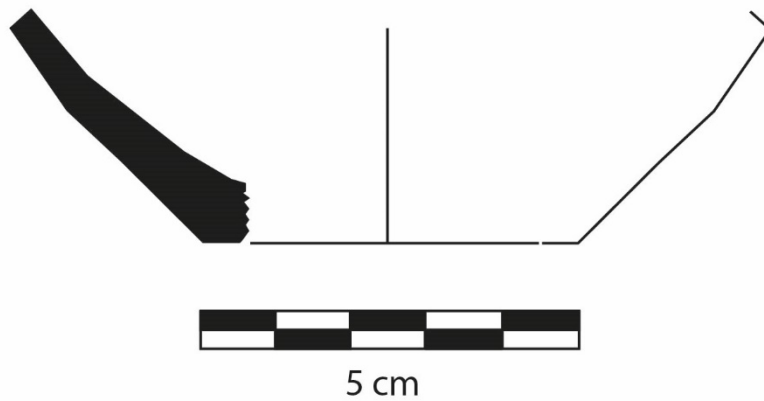
INTERVENCIÓ: SEU DE LA GENERALITAT DE MANRESA		MANRESA (BAGES)	NUM.
C/ GALCERÁN ANDREU 6-8, PLANTA 2 I SECCIONS DEL SONDEIG 3		DIRECCIÓ I PLANIMETRIA: Dioscorides Marín i Raulí Martínez	
ESCALA 1:20		GENER, 2021	13

- Dibuix de materials

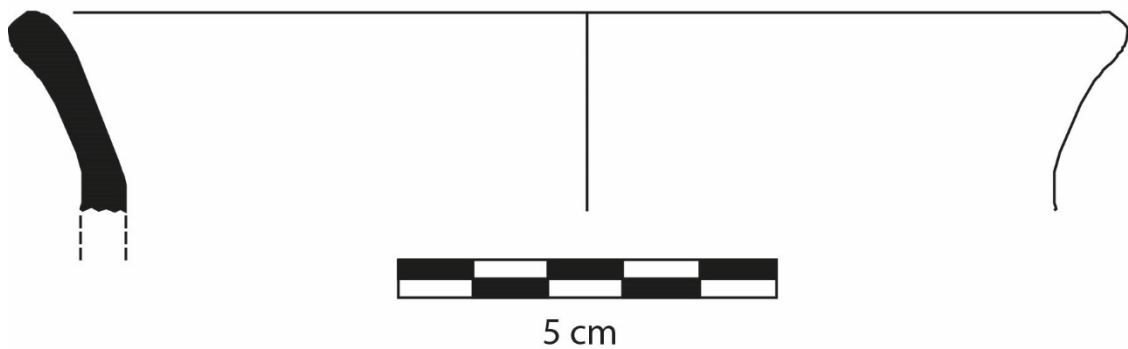
SGM-1040-1 ø 16 cm, Pisa Blava Catalana. Decoració orla: volutes contraposades i roda de carreta.



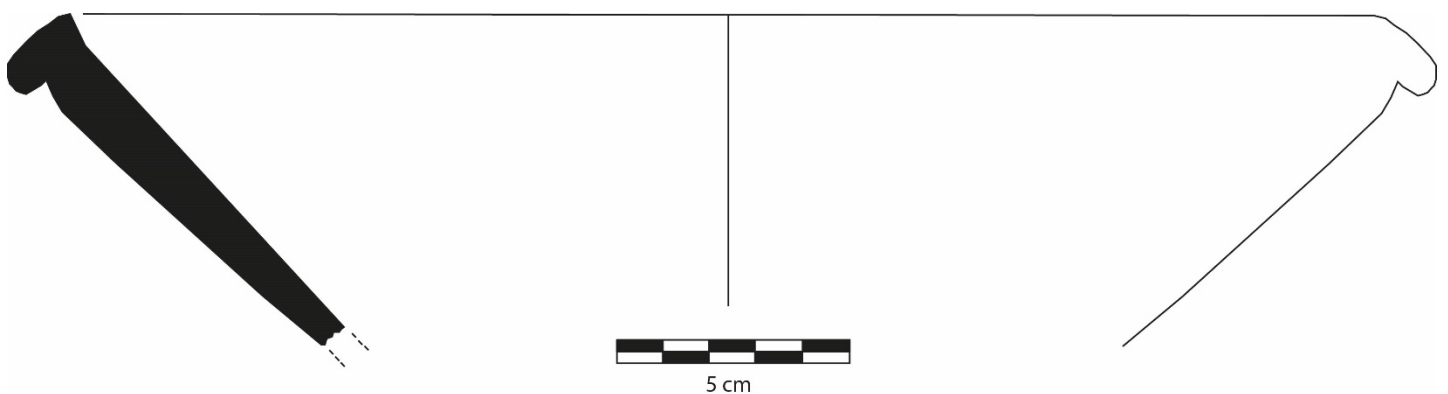
SGM-2054-20 ø 5 cm, Bol monocrom marró amb paret a exterior reductora .



SGM-2034-26 ø 14 cm, Gerra de ceràmica reductora amb vidriat verd exterior.



SGM-2034-10 ø 28 cm, Gibrell vidriat verd i groc



Annex 3- Inventari de materials

UE	Class e	Tipus	Num . Inv.	NM I	V	F	N	IN F	P F	TOTA L	Observacions	CRONOLOGI A
2034	VBM	GERRO	1	1				1		1	- Pisa Blava Catalana: Decoració de la sèrie de Faixes o Cintes (Batllorí, 1974: 76; Llorens, 1977: 137)	1700-1750
2034	VBM	GERRO	2	1				1	1	1	- Pisa Blava Catalana: Decoració de la sèrie de Faixes o Cintes (Batllorí, 1974: 76; Llorens, 1977: 137)	1700-1750
2034	VBM		3	1				1		1	- Pisa Blava Catalana: Decoració floral, possible blava de transició o butifarra (Telese Compte, 1991: 193; Batllorí, 1974: 75-76)	1670-1750
2034	VBM	GERRO	4	1				1		1	- Pisa Blava Catalana: Decoració de la sèrie de Faixes o Cintes (Batllorí, 1974: 76; Llorens, 1977: 137)	1700-1750
2034	VB	PLAT	5	1	1					1		
2034	VBM	GERRA	6	1				1		1	- Pisa Blava Catalana: Decoració al coll de la sanefa de la panotxa corresponent al subgrup de la butifarra (Batllorí, 1974: 93-94)	1700-1750
2034	VBM	GERRA	7	1	1					1	- Pisa Blava Catalana: Decoració al coll de la sanefa de la panotxa corresponent al subgrup de la butifarra (Batllorí, 1974: 93-94)	1700-1750
2034	VBM	PLAT	8	1	1					1	- Pisa Blava Catalana,	1600-1700

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva als carrers Baixada de la seu núm. 2 (Antics Jutjats) i Galcerán Andreu núm 6-8 (antiga Creu Roja) de Manresa

									atribuïble al s XVII per la decoració de línies paral·leles i concentriques a la vora (Telese Compte, 1991)	
2034	VP	XICRA	9	1		1	1		-Xicra o mancerina policromada	1700-1800
2034	VM	GIBRELL	10	1	1	1	1	2	GIBRELL VIDRIAT VERD I GROC	1400 1700
2034	TO		11	1		2	2		DECORACIO INCISA ESPATULADA	
2034	VM	PLAT	12	1	1		1	1	MONOCROM VERD FOSC	MODERN
2034	VM		13	1	1		1	1	MONOCROM VERD CLAR	MODERN
2034	VM		14	1	1			1	MONOCROM MARRO FOSC	MODERN
2034	VM		15	1		2	2		MONOCROM MELAT A LA PARET INTERNA I VERD EN EXTERNA	MODERN
2034	VM	PROBABLE CÀNTIR	16	1		1	1		MONOCROM VERD	MODERN
2034	VM	PLAT	17	1	1		1	1	MONOCROM MARRO	MODERN
2034	VM		18	1	1		1	1	MONOCROM MARRO	MODERN
2034	VM		19	1		1	1		MONOCROM MARRO	MODERN
2034	VM	BOL	20	1	1		1	1	MONOCROM MARRO PARET INTERIOR, PARET EXT REDUCTORA	MODERN
2034	VM		21	1		1	1		MONOCROM MARRO	MODERN
2034	TO		22	1	1			1		
2034	VM		23	1		1	1		MONOCROM VERD	MODERN
2034	TR		24	1		1	1			
2034	VM		25	1		1	1		MONOCROM MELAT A LA PARET INTERNA I REDUCTORA EN EXTERNA	MODERN
2034	VM	GERRA	26	1	1		1	1	CERAMICA REDUCTORA AMB VIDRIAT VERD INTERIOR	MODERN
1042	VVM	BOL	1	1	1		1	1	- Pisa Verd i Manganés	1350 1400
1042	VVM		2	1		1	1		- Pisa Verd i Manganés	1350 1400
1042	VBM		3	1		1	1		- Pisa Blava Catalana. Decoració: Orla	1600-1635

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva als carrers Baixada de la seu núm. 2 (Antics Jutjats) i Galcerán Andreu núm 6-8 (antiga Creu Roja) de Manresa

									de palma i branquillons (Telese Compte, 1991: 107)		
1042	VRM		4	1			1	1	- Reflexos metàl·lics: Tipus indeterminable	1450-1650	
1042	VM	CÀNTIR	5	1	1		1	1	VORA DE LA BOCA DE UN CÀNTIR MONOCROM VERD	MODERN	
1042	VM	PLAT	6	1	1			1	MONOCROM VERD	MODERN	
1042	VM		7	1			1	1	MONOCROM VERD	MODERN	
1042	VM		8	1			1	1	MONOCROM VERD	MODERN	
1042	VM		9	1			1	1	MONOCROM VERD	MODERN	
1042	TR		10	1			1	1			
1042	TR		11	1			1	1	DECORACIONS INCISES LINEALS		
2056	VBM		1	1			1	1	- Pisa Blava Catalana (Telese Compte, 1991: 98)	1620-1670	
2056	VBM		2	1			1	1	- Pisa Blava Catalana. Decoració: orla ditada (Telese Compte, 1991: 131; Cerdà i Mellado, 2001: 101)	1620-1670	
2056	VM	ESCUDELL A	3	1	1			1	MONOCROM MARRO	MODERN	
2056	VM	PLAT	4	1	1			1	MONOCROM MARRO	MODERN	
2056	VM		5	1			1	1	MONOCROM MARRO PARET INTERNA COLOR VERD	MODERN	
2056	VM		6	1			2	2	MONOCROM VERD	MODERN	
1031	TO		1	1	1			1			
1031	TO		2	1			1	1			
1031	TO		3	1			1	1			
1031	TO		4	1			1	1			
1031	TR		5	1			1	1	DECORACIONS INCISES LINEALS		
1040	VBM	PLAT	1	1	2		1	1	3	- Pisa Blava Catalana. Decoració orla: volutes contraposades i roda de carreta (Telese Compte, 1991: 106; Cerdà i	1600-1650

							Mellado, 2001: 107 i 243)	
2060	VM	CÀNTIR	1	1	1	1	MONOCROM VERD	MODERN
2060	VM		2	1		1	MONOCROM MELAT	MODERN
2034	RF					7	fauna	
2034	VD					5	vidre	

RELACIÓ D'ABREVIATURES PER A LA CLASSIFICACIÓ DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

*AFG	cer. com. africana pasta groga	
*CAR	Cer. d'origen àrab	
*ITV	Cer. itàlica vernís negre	
AF	Cer. africana de cuina	+70+440
AM	àmfora diversa	
AMA	àmfora africana	-200+600
AMB	àmfora bètica	-50+450
AMG	àmfora gal·la	-25+400
AMI	àmfora itàlica	-135-1
AMIB	àmfora ibèrica	-600-1
AMII	àmfora itàlica imperial	-50+250
AML	àmfora de Lusitània	+200+400
AMM	àmfora massaliota	-550-100
AMMI	àmfora massaliota imperial	-40+200
AMO	àmfora oriental	+350+600
AMP	àmfora púnica	-600-25
AMPE	àmfora púnico-ebussitana	-525+75
AMRE	àmfora romano-ebussitana	
AMT	àmfora tarragonesa	-30+75
AVN	àtica de vernís negre	-450-300
CA	Campaniana A	-250-100
CB	Campaniana B	-150-50
CBO	Campaniana B-oide	-100-50
CC	Campaniana C	-100-1
CCI	Cer. comuna itàlica	-500+100
CCV	Cer. comuna de Vila-seca	
CGCC	Cer. grisa de la costa catalana (ibèrica)	-400-50
CGIC	Cer. grisa ibèrica comuna	
CIM	Cer. importada d'època moderna	+1500+1800
CIO	Cer. ibèrica oxidada	
CIPT	Cer. ibèrica pintada	
CM	Cer. a tom mixta (ibèrica sandvitx)	
CMM	Cer. a mà mixta (oxidant-reductora)	
CMO	Cer. a mà oxidada	
CMR	Cer. a mà reduïda	
CMVN	Cer. micàcea de vernís negre	-150 -50
CRAT	Cer. reduïda antiguitat tardana	
CRO	Cer. comuna romana oxidant	
CRR	Cer. comuna romana reductora	
CVN	Cer. vernís negre indeterminat	
CVR	Vidriada romana	-25+600
DO	Dolium	
EB	Cer. d'engalba blanca	-150 -100
LRC	Late roman C	
MA	Metall argent	
MB	Metall bronze	
MC	Metall coure	
ME	Metall estany	
MF	Metall ferro	
MI	Metall indeterminat	
MLL	Metall llautó	
MO	Metall or	
MP	Metall Plom	
OB	Os/Banya	
OBT	Os/banya treballada	
OT	Os treballat	
PCA	Cer. oxidant tardo-rom. (D.S.P.)	+375+600
PCG	Cer. grisa tardo-romana (D.S.P.)	+375+600
PF	Parets fines	-150 +75
POR	Porcellana	+1800+1950
PTC	Cer. protocampaniana	-300-200
RA	Resta arquitectònica	
RE	Resta escultòrica	
RF	Restes faunístiques	
RH	Restes humanes	
RIP	Roig intern pompeïà	-250+250
RL	Resta lítica	
RLT	Resta lítica treballada	
RM	Resta malacològica	
RMT	Resta malacològica treballada	
RO	Restes orgàniques	
RP	Restes palcològiques	
TD	Trespeus, ferrets o trebedes	
TLM	Cer. a tom lent mixt	
TLO	Cer. a tom lent oxidada	
TLR	Cer. a tom lent reduïda	
TO	Cer. a tom oxidada (comuna)	
TR	Cer. a tom reduïda	
TS	Terra sigil·lada indeterminada	
TSAA	Cer. africana clara A	+90+200
TSAA/D	Cer. africana clara A/D	+200+300
TSAC	Cer. africana clara C	+250+450
TSAD	Cer. africana clara D	+325+550
TSAE	Cer. africana clara E	+350+450
TSG	Terra sigil·lada sudgal·lica	+10+150
TSGM	Terra sigil·lada marmorata	+50+70
TSH	Terra sigil·lada hispànica	+25+200
TSHT	Terra sigil·lada hisp. tardana	+375+500
TSI	Terra sigil·lada itàlica	-30+40
TSIT	Terra sigil·lada tardo-itàlica	+80+130
TSL	Terra sigil·lada Lucente	+250+450
TT	Terracuita	
VB	Vidriada blanca	
VBM	Vidriada blava moderna	+1500+1850
VBR	Vidriada blava i reflex	+1400+1500
VBVM	Vidriada blava medieval	+1375+1600
VD	Vidre	
VM	Vidriada monocroma	
VMN	Vidriada amb manganès	+1350+1400
VP	Vidriada decorada/policromada	+1700+2006
VRM	Vid. reflexes metàl·lics	+1450+1650
VVM	Vidriada amb verd i manganès	+1350+1400
ALTRES ABREVIATURES:		
Conspec.	Conspectus	
Déchéel.	Déchelette	
Drag.	Draggendorf	
Ind.	peça individualitzada	
Inf.	fragment informe	
Lamb.	Lamboglia	
Mos.	Mostra	
ND	Classificació no determinada	
Ritt.	Ritterling	

Annex 4 - Transcripció de les fonts documentals consultades.

En el moment de fer aquest treball, ha sigut necessari recórrer a les fonts històriques, és a dir, escrits d'època que complementen el treball arqueològic realitzat simultaneament.

Les fonts documentals emprades han estat d'una banda la que està publicada i de l'altra, documentació de l'Arxiu Comarcal de Manresa i de al Registre de la propietat de la mateixa localitat.

La majoria dels lligalls disponibles a l'Arxiu Comarcal són de al segle XIX, tot i que s'han consultat documents de l'XVII, XVIII i de el XX. També però no per això menys rellevants, hem utilitzat molts dels documents editats d'autors que podien fer llum sobre els edificis objecte d'aquest estudi.

S'han realitzat les següents fases del mateix:

1a Fase de recerca i aplec de documentació.

2a Fase d'anàlisi i interpretació dels documents i plans, ja siguin de naturalesa impresa com inèdita o sense inventariar (en llatí, català i castellà) on es feia referència als edificis.

3a Fase de confrontar els resultats de la investigació amb els treballs arqueològics realitzats en diferents parts dels edificis.

MANRESA, 1858

COMISIÓN DE RESTAURACIÓN DE CÁRCELES

El Excelentísimo Sr. Gobernador de esta Provincia al remitirme Expediente promovido para la restauración de las Cárceles de Partido, me transmite a la vez Real Orden de 22 de Noviembre por la cual S.M. la Reyna se ha dignado aprobarle así como el proyecto y presupuesto formados al efecto, autorizando a Su Excelencia para que pueda llevarlo a cabo con entera sujeción a las bases propuestas por esta Comisión y aprobadas en aquellas; Con la satisfacción y circunstancia a que la felicito a V. S Ylustrísima de que S.M. con

su natural bondad se ha dignado disponer se den las gracias en su Real nombre a esta Presidencia por el celoso interés demostrado en este asunto estimando a los pueblos del Partido para que por su parte contribuyan a tan importante obra, a la cual se han prestado todos los Ayuntamientos, y muy singularmente V.Ylustrisima dando patentes muestras de su desprendimiento, merced también a los laudables esfuerzos del Diputado Provincial.

Lo que traslado a V. Ylustrisima para su conocimiento y satisfacción, añadiéndole que obrando ya en esta Comisión el expediente y planos, va a darle al negocio el impulso que si importancia y necesidad reclaman; Y que ¿tan luego? Como se acredita la inversión de ocho mil duros que han de adelantar los pueblos para la obra, dará a V.Ylustrisima, la noticia oportuna para acordar el modo de hacer efectivos los sesenta mil reales de fondos de la Provincia.

Manresa 9 de diciembre 1858.

Fmdo: El Juez de 1ª inst. Presidente

MANRESA, 1878

EDIFICIO JUZGADOS Y CÁRCELES

“Instruyéndose por orden del M.S.Y ¿Jefe? Económico de esta Provincia expediente de investigación, de una Casa situada junto a las Cárceles Nacionales de esa ciudad que linda por O. con la Calle Bajada de la Cárcel; a M. con el paseo de la Seo, al P, con la subida que va a la Iglesia de la Seo, donde se halla la Audiencia del Juzgado del Partido y a E con el llamado horno de la munición, que pertenece a un tal Puig y para que obre los oportunos efectos en el ¿? De merecer de V la libre y remita a esta dependencia dentro en el termino más breve ...tificación ¿? La persona y ¿? A favor de la cual halla ¿.....?”

“D. Benito Puig y Mas, Secretario Del Ayuntamiento de Manresa en la Provincia de Barcelona.

Certifico: Según resulta de datos adquiridos, la casa ¿? entre la Bajada de la Cárcel, subida a la Seo y paseo de esta misma Iglesia, constituye un solo edificio, parte del cual fue destinado a Audiencia y Oficinas del Juzgado de 1ª Instancia y Cárceles del Partido y el resto dedicado de fecha inmemorial a Cuartel de Caballería, a cuyo servicio afecta en la actualidad si bien que, para

secundar las ordenes de S.M . viene comprendida en el plan de ensanche. mejoras y saneamiento de las indicadas cárceles.

Y para que conste en virtud de la comunicación fecha 19 de julio allí dirigida a esta alcaldía? para esta comisión principal investigadora de ¿? Nacionales, escrito el presente en Manresa a 1 de agosto de 1878”.

“Las cárceles se reformaron en 1860”.

“ La Dirección General del ¿? en comunicación en 14 octubre actual ordena que se dé conocimiento a ese Ayuntamiento de que vierte expediente en esta casal Inmediato a las Cárceles Nacionales de esa ciudad por haberse continuado en las relaciones que prevenían.

La instrucción de 31 de mayo 1855 y la Ley de 11 de julio 1856.

Por lo tanto expreso que dentro el permiso termino de 15 días, expondrá los ¿datos, acuerdos? Que crea V.S. en el ¿?, como lo demás, que crea conveniente para dejar cumplimentada otra superior disposición; Advirtiéndole que transcurrido otro termino, seguirá el expediente el curso marcado.

Recuerdo a V. mi comunicación de 5 del actual referente al ¿local? llamado “Cuarteles” inmediato a las Cárceles Nacionales de esta ciudad pues hasta llega esta Administración a carecer de noticias de si llegó a sus manos por falta del acuse de recibo de aquella, que se promete la obtendrá inmediatamente.

Dios que tenga a V.M.S. Barcelona 17 D? 1878”.

“La circunstancia expresada en comunicación de este día por la Comisión Principal de Ventas e Investigación de B (arcelona?) de la provincia de haber dejado sin contestación sin oficios de 22 de noviembre 5 y 17 Dic. Del año PPdo. ¿? La vertencia dispuesta por la dirección del ramo del expediente de investigación sobre un local inmediato a las Cárceles Nacionales de esta ciudad, ni siquiere haber tenido la atención de acusar el recibo; Ha determinado que si dentro 3º día no se dejan cumplimentados los referidos oficios, ...”

MANRESA 1880

“Con fecha del 8 de junio próximo pasado dije a V.M lo que sigue:

La Dirección general de Propiedades y Derechos del Estado en 21 de mayo de último dice a esta Administración entre otras cosas lo siguiente:

Esta Dirección devuelve a V.S el adjunto expediente promovido por D. Ventura Aleu y Dies, denunciando en concepto de mostrencos como ignorando dueño un casal inmediato a la cárcel de la ciudad de Manresa, que se dice hallarse abandonado hace ya algún tiempo, y en lo antiguo sirvió para Teatro, para que se sirva V.S disponer su ampliación en términos de veinte días con datos y diligencias siguientes:

De conocimiento de la denuncia como ha debido hacerse, al Ayuntamiento de Manresa para que pueda alegar lo que a su derecho viere convenir, justificando los motivos que hubiere tenido para no haber dado relación oportunamente de ¿dicho? edificio, la fecha ¿...? Que se halla destinado en el presente a Audiencia y Oficinas del Juzgado de Primera Instancia y el resto a Cuartel de Caballería, en virtud que órdenes y resoluciones y si por estos servicios perciba algún producto ¿...?

Corporación Municipal o si aquellos se prestan gratuitamente; Debiendo a la vez acompañar copias certificando de las Reales Ordenes en virtud de las cuales se comprendió aquel en el plano de ensanche, mejoría y saneamiento de la indicada Cárcel.

Para su conocimiento y a fin de que se sirva cumplimentar por su parte cuanto la Dirección general dispone en la presente orden. Y no habiéndose dado cumplimiento de la orden citada a pesar del mucho tiempo transcurrido se lo recuerdo para que lo verifique en el improrrogable término de ocho días, cuyo plazo fijado por la Superioridad orden recordatoria de fecha y del actual.

Dios guarde a V.M Barcelona, 11 de Sept. De 1880”

Notas:

*Mostrenco→ bienes que no tienen dueño conocido

*Casal→ Casa de campo con tierras de labor e instalaciones

MANRESA, 1885

MEMORIA

“Es imprescindible la necesidad de ensanchar la sala de vistas de la Audiencia, dar independencia al despacho del Sr. Presidente y al cuarto de Togas y de

deliberaciones; Procurar en la misma un local para la biblioteca y hacer ¿espacio? para el público y testigos que a ella acuden.

Es, si cabe, más indispensable buscar un local a propósito para los juzgados de primera instancia y municipal, instalados hoy, como de limosna, en unas salas de la casa consistorial sin el suficiente espacio ni independencia, verdaderamente amontonados y casi puede decirse que sirviendo de estorbo, pues el municipio necesita el local que les cede.

El erario municipal no permite ni siquiera pensar en la construcción de un nuevo edificio.

En cambio, tiene el Ayuntamiento, junto a la cárcel y Audiencia, uno que poco menos que abandonado conocido con el nombre de CUARTELES porque alguna vez han servido para alojar algunos caballos y soldados, pero que en realidad es inútil para este uso y solo sirve en la actualidad de almacenes de maderas y otros materiales sobrantes de las obras municipales.

Esta circunstancia y las naturales ventajas que resultarán de devolver a las oficinas municipales los locales que necesitan; De tener juntos, bajo un mismo tejado, pero con completa independencia la Audiencia y los Juzgados, dando tanto a estos como a aquella todo lo necesario de la manera menos cara y por consiguiente más práctica posible, han notificado el presente estudio ante proyecto de modificación. Lástima grande que no se haya podido extender con gran ventaja a la cárcel dándole amplitud, ventilación y algo de independencia o aislamiento por medio de los patios o corrales de las casas inmediatas.

Las plantas que se acompañen indican con claridad las reformas y permiten la comparación con el estado actual, marcando con tinta negra lo que debe permanecer, con amarilla lo que hay que derribar o modificar y con encarnada lo nuevo.

Pequeñas observaciones completarán su inteligencia. La parte, que a la izquierda de la puerta principal ocupan las habitaciones del portero y del alcaide, tiene entresuelo y sótano; El entresuelo que es también habitación de los mismos, no sufre modificación alguna; El sótano, que es noble y hoy está ocupado por una cuadra y pajera para el caballo del Comandante de la Guardia, que comunicara con el portal principal, y lo demás a depósitos para leñas, ¿cartones? y víveres. En comunicación con las habitaciones del alcaide.

En la actualidad no hay en todo el edificio más que un solo patio, que es grande y de forma semicircular y está completamente a cielo abierto aunque continuamente tengan que andar por él los presos, pues además de ser lugar de paso y centro de la cárcel, hay en él: los fogones donde los presos guisan

su comida; el aljibe y las fuentes o pilas donde se lavan y friegan los cacharros; El locutorio, la puerta y una reja por donde se comunican con el alcaide. En la reforma se colocan en planta principal y a lo largo del diámetro, ensanchándose en los extremos, dos ¿pasadizos/saledizos? que sin ¿? El patio dejándoles más que suficiente luz y ventilación, a la par que presta gran servicio a la Audiencia, protegen contra la lluvia, en todo tiempo y del solazo en verano, los servicios que se ha dicho tiene el patio de la cárcel. Al nivel de la primera menilla de la escalera de subida al juzgado de primera instancia, tendrá este sus excusados ventilados e independientes en un pequeño entresuelo.

Manresa 13 de octubre de 1885.

MANRESA, 1886

CUADERNO 1º

OBRAS DE LA AUDIENCIA DE MANRESA

1886

“Obras para la reinstalación del Juzgado en el edificio conocido por los Cuarteles.”

fechas	unidades	concepto	referencias	precio	importe
1886. 25/30 octubre	2	Jornales	Albañil	3´75	7´50
	“	“	“	“	“

Noviembre 1/6	6	Cal			
	6	Arena			
	3	Barriles para depósitos de agua			
	500 12 qq	Ladrillos cemento jornales			
Noviembre 8/13		Baja escalera, depósito jornales			

Resúmenes semanales:

Ayuntamiento de Manresa. Resumen semanal de gastos

Nota de los gastos causados durante la semana anterior en las obras por acuerdo de la corporación se llevan a cabo en el edificio denominado Los Cuarteles, sito en el Paseo de la Catedral, cuyos comprobantes obras en Secretaria.

Conceptos	Precio	Pesetas
-----------	--------	---------

Por 2 jornales de Albañil	3'75	7'50
"	"	"
"	"	"

MANRESA, 1887

OBRAS DE LA AUDIENCIA

INFORMES SOBRE EL ESTADO DE LA CÁRCEL

"2 de junio de 1887,

Pone al Sr. Arquitecto municipal para que en un breve plazo evalúe el informe que se reclama con la presente parte que le concierne"

"El Excelentísimo Sr. Director General de Establecimientos Generales, en 19 del actual dice lo siguiente:

La facilidad con que se intentan y logran las fugas en las Cárceles y las quejas constantes que llegan a esta Dirección general acerca de la falta de condiciones de seguridad de los edificios en que aquellas están construidas, exigen que se dedique con preferente atención a este servicio, pues alarmándose la opinión pública por la falta de seguridad de los criminales hace recaer todas las responsabilidades sobre el personal encargado del establecimiento, si bien este centro, viene aplicando con vigor saludable y acaso extremado para castigar cualquier falta de celo o de diligencia de los funcionarios encargados de la custodia de los presos, es necesario de ..¿? a estos aquellas condiciones materiales que son precisas para garantizar la eficacia en la vigilancia que se despliegue.

Al mismo tiempo debe tener en cuenta que la capacidad de los edificios es demasiado reducida para contener el número de presos y penados que les corresponda y que las Diputaciones Provinciales, por lo que respecta a las cárceles convencionales y los Ayuntamientos por lo que se refiere a las de los partidos se han hecho muchos de ellos, las reformas de habitación y ensanche que eran indispensables, pudiendo esto comprometer, y durante la alta

temperatura del verano la salud de los presos y con ella la de la población en general.

A fin de mediar uno y otro mal, ambos de importancia, esta Dirección general cree necesario dirigirse a U.S. para que exija que el Arquitecto provincial y los municipales en los puntos en que existan, hagan una visita”

MANRESA, 12 DE JULIO DE 1887

Sesión del 12 de julio de 1887

Pone a informe las Comisiones de Policía urbana y Hacienda

“ Excelentísimo Señor

Encargado por el Excmo. Señor Presidente del Tribunal Supremo de la inspección de las obras emprendidas para la instalación decorosa del Juzgado de 1ª Instancia y de esta Audiencia de lo criminal, y debiendo comunicarle cada mes los adelantos de las mismas como así lo hago con bastante dificultad, por ser estos tan escasos; ¿persuadido? de que ha de llamar la atención la lentitud con que se llevan a efecto los trabajos, precisamente en la estación presente en la que por ser los días más largos deberían tener mayor impulso, y no pudiendo por mi parte permanecer indiferente ante el estacionamiento en que las obras referidas se halla, ruego encarecidamente a V.SM. se sirva escrutar el celo de esa Excelentísima Corporación que tan dignamente preside a fin de que imprima desde luego mayor actividad a los trabajos comenzados y de que la proyectada mejora, para cuya realización inmediata contrajo ese Ayuntamiento un solemne compromiso no se venga aplazando de un modo indefinido, pues a esto equivale la marcha lenta y casi nula que en la actualidad lleva y de la cual no puedo hacerme responsable con mi silencio.

Por todo lo que, acudo a esa digna Corporación abogando la seguridad de que seré atendido por ella y de que me evitará el disgusto de tener que manifestar mi queja al Excelentísimo Señor Presidente del Tribunal Supremo, quien no sin razón exige enérgicamente que se cumpla lo que además de hallarse prometido y empezado a cumplir, es una reconocida e ...¿?

Dios guarde a V.M

Manresa, julio 1887

Francisco García”

MANRESA, 15 de febrero 1888

ESTABLECIMIENTO DE PENALES.

CÁRCEL DE MANRESA

INFORME

“Lo legislado sobre cárceles y presidios, que comprende varias leyes y Reales Decretos, fija de una manera bastante detallada, las condiciones que deben reunir los edificios de esta clase, relacionados con la extensión superficial de los mismos, con la población que han de contener y en cuanto la seguridad más absoluta por una parte y por otra la comodidad y demás preceptos que la higiene reclama.

Entre otras de las importantes disposiciones citadas, figura el “Programa para la construcción de las prisiones de Provincias y para la reforma de los edificios existentes”, este aprobado por Real Decreto de 6 de febrero de 1860 y mandado observar por Real Orden de 27 de abril del propio año.

Se dispone en dicho programa que la superficie total del terreno ocupada por el establecimiento relacionado con su población de presos debe ascender por lo menos a 31, 13? superficiales por individuo, obteniéndose así el área que ha de encerrar el muro de 3 rondal o condal?; y que los dormitorios, comedores y talleres, tengan la capacidad suficiente para suministrar 22 metros cúbicos de aire respirable por individuo.

Estas disposiciones aparecen confirmadas por Real Orden de 15 de Febrero de 1861, aprobando el programa de 14 del propio mes y año, y por la de 30 de Diciembre, también de 1861. Otras siguen, de carácter puramente administrativo, que indican las divisiones interiores de dichos establecimientos, debiéndose hacer especial mención de la Ley de 8 de Julio de 1876, referente al programa para la construcción de la cárcel modelo de Madrid, que fija para la celda la capacidad por lo menos de 30 metro cúbicos.

Visto pues lo nuevo que sobre el particular se ha dispuesto, de que se ha hecho un somero extracto, y al aplicarlo al edificio que hoy sirve para cárcel de

esta ciudad, con el fin de informar sobre el estado actual del mismo bajo los puntos de vista de seguridad e higiene, procede hacerlo en los siguientes términos.

El edificio consta, según se desprende de las plantas que se acompañan, de bajos y primer piso, tiene un patio semi-circular, a cuyo alrededor hay los calabozos, salas y corredores divididos por muros. Los techos son en general abovedados y en alguna parte con puestos de vigas y bovedillas; Aparecen los paramentos de los muros perfectamente recorridos y blanqueados, como corresponde, y en buen estado de conservación, que acusa, por lo visto, bastante seguridad así en paredes como en puertas, ventanas y sus rejas, herrajes de ¿hierro? Y seguridad, esté, ofreciendo tan solo algunos inconvenientes en cuanto a seguridad e higiene, el modo de llevar a cabo la extracción de materias fecales, cuyo único y mal emplazado depósito, está en la parte posterior de la casa, siendo necesario para llenar dicho servicio, atravesar los comedores hasta la puerta de entrada al edificio.

Está unido este por las puertas N. y E. a propiedades vecinas, acusando el límite las correspondientes paredes medianeras y por las partes S. y O. da fachada de los paseos del ¿Tosar? Y la Seo.

Instaladas en él las dependencias de la secretaría de la Audiencia, ha debido mermar un poco el espacio destinado a cárcel, especialmente en el primer piso, ocupado por aquella, en que hay la enfermería y sala o habitaciones de preferencia, efectuándose en la cárcel propiamente dicha, la unión entre el piso bajo y el principal, por tres escaleras muy estrechas, de las cuales una está inhabilitada, sienta por lo demás innecesaria.

Examinando el edificio bajo otro punto de vista, cómo se interesa por la Superioridad procede consignar que dicho edificio era suficientemente capaz y en general reunía las condiciones, cuando solo estaba destinado a cárcel de partido; Pero desde que además de eso, ha de servir como cárcel de audiencia y como prisión correccional, es sumamente deficiente, porque la población que por término medio ha de contener dado su triple carácter de cárcel de partido, cárcel de audiencia y prisión correccional, es de 50 a 60 individuos, número susceptible de aumento, que relacionado con la extensión superficial de que se dispone, que son unos 700 metros cuadrados, de 11 metros por individuo, número muy inferior a los indicados en los programas mencionados.

En la actualidad duermen en la sala mayor de la planta baja, 24 presos, sala que solo ofrece 12'88 metros cúbicos de aire por persona, cantidad muy insuficiente, se lo dispuesto, y téngase en cuenta, que dicha sala es la que única de que se puede disponer, pues dada la forma irregular de la planta del edificio y los muros, y que son dobles, pasadizos y rincones que existen, no

quedan más que dos o tres calabozos pequeños, en los cuales han de amontonarse los infelices presos.

La ventilación en las salas y calabozos es poca, pues no hay más que el pasillo ya citado, alguna que otra ventana en las paredes de la fachada y una muy reducida en la pared E. en cada piso, sobre la propiedad vecina, afecta por este concepto y por ser ¿dominada-destinada? por otras ventanas, a servidumbre de luces y vistas.

Como resultado de lo que antecede y debida consideración de que el edificio, que data de 1860, se construyó sólo para cárcel de partido y que después se les ha quitado espacio destinado a nuevos servicios, informe de la necesidad del aumento de local y la conveniente distribución del ¿terreno? para dar al conjunto forma más apropiada y adecuada para que todas sus dependencias respondan a los servicios que se señalan para establecimientos de esta índole.

Aprovechando los existentes, podrían agregarse, siguiendo los trámites prescritos por la ley, los patios y casas contiguas en un perímetro marcado en los planos con las letras abcdefgh, de color carmín, y líneas convencionales de trazado del mismo color, cuya parte edificada es ya vieja, en estado ruinoso y sumamente deteriorada.

Con dicho aumento de superficie y previo estudio de los correspondientes planos y presupuesto, se facilitaría la instalación de habitaciones cómodas y salubres para los detenidos, se contaría con patios bien ventilados y se podría estudiar al mismo tiempo, el modo más adecuado para ejercer las vigilancias, tan necesarias en casas de reclusión y castigo.

Para la adquisición de los terrenos de que se ha hecho mérito, no parecen surgir obstáculos graves puesto que se siguen en las líneas interiores del perímetro que abarca los límites de las diversas propiedades vecinas, quedando solo para ser ¿expropiada? la marcada en el croquis adjunto, que es la de D. Joaquín Puig y Mas, de una extensión superficial aproximada de cuatrocientos quince metros cuadrados, cuyo valor máximo de compra, compuesto de terreno y parte edificada, puede elevarse aproximadamente en siete mil pesetas; Siendo la mejor parte que puede adquirir de los terrenos vecinos, por estar orientado al S.E. quedando las restantes casas con fachada al Norte y no reunir por tanto condiciones aceptables para ser agregadas al edificio.

Dado el triple servicio que hoy presta este, y las malas condiciones que se han numerado, queda plenamente demostrado que es de urgente necesidad tomar acuerdo contundente al ensanche del mismo, para proceder al estudio de las obras de reforma más convenientes, a fin de poner el edificio-cárcel y sus

dependencias en disposición de prestar los distintos servicios que le dan carácter y para estar a la altura que se merece por importancia y por la de la ciudad que lo cuenta en su seno.

Manresa quince de febrero de mil ochocientos ochenta y ocho.

MANRESA, SEPTIEMBRE 1888

DIPUTACIÓN PROVINCIAL DE BARCELONA

OFICINA DEL ARQUITECTO

Sr. D. Pedro Sandó y Yceras?

Arquitecto municipal de Manresa

“Muy estimado compañero: En 20 de junio me dio traslado de un acuerdo de esta Excelentísima Diputación provincial, ordenándoseme trasladara a Manresa al efecto de estudiar junto con usted las obras de carácter urgente e indispensables que han de llevarse a cabo en la Cárcel de esta Ciudad. Al propio tiempo se me incluía en una comunicación del Gobernador el dictamen de V.Y en plano del edificio de que se trata. Otras atenciones del servicio de más inmediata urgencia me han impedido hasta ahora cumplimentar la mencionada ¿orden?, pero ya ¿realizado o analizado? el trabajo de la oficina me parece que es ocasión de llevar a cabo el servicio que se me interesa, pero antes he querido escribir a Usted porque como creo conveniente partir de la ¿? De sus informes y como el asunto que Usted ya conoce desearía que tomara la molestia de acompañarme el día que pase a verificar la inspección.

Qué día de la próxima semana le será a usted más cómodo y yo le volveré a escribir facilitándoles definitivamente el día de mi visita.

Sin otro particular, aprovecho la ocasión para ofrecerse de Su amigo.

Fmdo. Camilo Oliveras

Barcelona, 21 de septiembre de 1888 “

MANRESA, OCTUBRE 1888

DIPUTACIÓN PROVINCIAL DE BARCELONA

OFICINA DE POLICÍA URBANA Y EDIFICIOS PÚBLICOS

“Excelentísimo Señor

Inspeccionada la Cárcel de Manresa al objeto de estudiar justamente con el arquitecto de dicha ciudad las obras de carácter urgente e indispensable que han de llevar a cabo para garantizar en aquel edificio las condiciones de seguridad e higiene; Encargo que me fue confiado en virtud de acuerdo de la Excm. Corporación de 15 de junio del año actual, de lo manifestado a V.E.

El arquitecto municipal de Manresa en su informe sobre el mismo objeto determina de un modo ¿? Y explícito las obras de carácter urgente que deben llevar a cabo en el edificio de la cárcel de aquella ciudad para mejorar en lo posible las condiciones actuales del establecimiento sin cambiar su estructura. Que estas obras las de mayor necesidad se han realizado ya, aprovechando la circunstancia de haberse tenido que instalar en el edificio la Audiencia y las Oficinas del Juzgado de Instrucción. Pero esto no es más que una parte insignificante de lo mucho que debería hacerse. Hay que tener presente que la cárcel de Manresa debe prestar servicio como Cárcel de partido, Cárcel de Audiencia y Prisión correccional, y con estas condiciones, tanto su disposición como su capacidad, lo considero de todo punto inadmisibile. El arquiteo del municipio partiendo de lo legislado hasta hoy en la materia y fijándose especialmente en el Programa para la construcción de las prisiones de Provincia, aprobado por Real Decreto de Febrero de 1860 y en la Ley de 8 de Julio de 1876 referente al programa para construcción de la cárcel modelo de Madrid, demuestra de una manera notoria la deficiencias de la extensión superficial del solar y la de la capacidad cúbica de las estancias de los presos, con relación a la población del establecimiento, encontrando que, a esta corresponden solamente 11 metros superficiales y 12'88 metros cúbicos y siendo así que a tenor de lo que está establecido en los mencionados programas deberían corresponderles 31 metros cuadrados y 30 metros cúbicos.

Estas cifras ofrecen la penuria del espacio a que están sujetos los infelices presos de la cárcel de Manresa.

La disposición general del edificio contribuye tampoco a la seguridad de los presos que pueden afirmarse que si ahora está ¿garantizada? se debe casi exclusivamente al trabajo personal de los empleados del establecimiento. No solo no existe solución de continuidad entre el muro de la fachada y el recinto de la cárcel, sino que el departamento de mujeres, limitado a un solo dormitorio tiene huecos ¿luminarias? Y de ventilación directamente sobre la vía pública.

Toda la parte posterior está limitada por varias paredes medianeras que separan los dormitorios de los presos de las ¿paredes? vecinal, constituidas por una serie de casas y cobertizos medio ¿arruinados?.

La vigilancia exterior ¿? pésimas condiciones y la interior solo por un punto central situado en el único patio del establecimiento. Si esta vigilancia pudiese limitarse al dormitorio que ¿?, todavía la consideraría eficaz; más por el triple carácter que actualmente tiene la cárcel no todos los reclusos pueden encontrar cabida en dicho dormitorio, debiendo ser utilizados otros departamentos inmediatos, la mayor parte de cuya superficie, dadas la disposición de las paredes radiales y la situación de sus ventanas, se escapa a las ¿.....? de las ¿....? . La habitación de estos locales es por otra parte de imprescindible necesidad, si se quiere atender a la separación de los menores de 15 años.

Como previenen todas las disposiciones legales que sobre penales se han publicado y seguro aconsejan los más elementales principios de higiene y moral.

La cárcel además del inconveniente de no poder disponer más que de un solo dormitorio, tiene otro mucho más grave que consiste en carecer de patio o de algún sitio de desahogo y de lavadero.

Las obras recientemente practicadas para la instalación de la Audiencia y las Oficinas del Juzgado de Instrucción han dificultado mucho la reforma de la Cárcel tanto por la superficie que han absorbido como por la incomunicación en que han dejado algunos locales fácilmente aprovechables, como la planta baja del ala N.E. que actualmente se encuentra separada del resto por una escalera pública que desde el paseo del solar da acceso a las mencionadas oficinas del Juzgado establecidas en el principal de dicha ala.

El ensanche pues de la Cárcel por la parte de S.E. lo considera imprescindible si se quiere dar al edificio condiciones de seguridad y salubridad que sean aceptables. Por eso que el arquitecto municipal de Manresa, con muy buen acuerdo, propone la adquisición de los terrenos adyacentes a la Cárcel, comprendidos entre esta y la calle de ¿Codinella- Godinella?, en una extensión de 15 metros cuadrados, cuyo valor máximo de compra, comprendido terreno y edificaciones puede señalarse aproximadamente en 7000 pesetas.

En vista de lo expuesto, tengo el honor de someter a la consideración de V.E. las conclusiones siguientes:

1ª La capacidad superficial u cúbica de la cárcel de Manresa y muy insuficiente comparada con la que previenen las disposiciones dictadas para la construcción y reforma de penales.

2ª La disposición y la capacidad actual del edificio no permiten la separación que, dado el triple carácter de la cárcel de Manresa, le corresponde. Tampoco permite la separación de los menores de 15 y 12 años en los respectivos departamentos de hombres y mujeres, ni la anexión de un patio al segundo de estos departamentos.

3ª Estimado como necesaria la instalación de la Audiencia y Oficinas del Juzgado de Instrucción en el edificio no es posible practicar las reformas que exigen las necesidades actuales de la cárcel de Manresa, sin apelar a la ampliación del solar por el lado S.E.

4ª Como cuestión previa debe acordarse la adquisición de los terrenos necesarios, cuya extensión y coste aproximado se consigna en el cuerpo de este informe, e inmediatamente después de logrado practicar el estudio de la reforma y ensanche del edificio.

Es cuanto tengo el honor de informar en cumplimiento de la Orden de Y.Excel.

Dios guarde a Y.Excel.

Barcelona 23 de octubre de 1888.

El Arquitecto de la provincia=Camilo Oliveras=

MANRESA, 1889

AUDIENCIA DE LO CRIMINAL DE MANRESA

PRESIDENCIA

“Excelentísimo señor,

Teniendo en cuenta esta Audiencia en cumplimiento de la ley, que visitar semanalmente las cárceles de esta ciudad, me hallo en el caso de manifestar a V.S que por falta de local apropiado se vienen practicando las visitas en el patio del edificio, lo cual es indecoroso para este Tribunal que se constituye en todos sus retos de una manera digna, y expuesto además a que perjudique a la salud de los individuos que componen la visita, con especialidad en un tiempo

como el presente, por tratarse de la permanencia, a veces largo rato en un paraje húmedo y frío y al aire libre.

Así pues ruego a V.M que atendiendo esta justa reclamación se sirva ordenar como no dudo que a la mayor brevedad se disponga una habitación conveniente indicadas cárceles donde pueda este Tribunal realizar las visitas semanales de referencia, con el decoro y en las condiciones que son exigibles.

Manresa 16 de febrero de 1889.

Fmdo: Francisco Garcia”

MANRESA 1891

Don Pedro Arderin y Brugués

Alcalde Const. De esta Ciudad

“No habiendo ofrecido resultado por falta de licitadores la subasta anunciada para la adjudicación de las obras que han realizarse en la escalera del edificio público destinado a la Cárcel y Audiencia de los Criminal de esta ciudad, la corporación municipal de la misma ha acordado un consistorio de(sde?) ayer se celebre segunda subasta bajo el ¿? De 2.690 pesetas señalando al efecto el día 25 del actual y hora de las once de la mañana.

Las condiciones que han de regir en la subasta son las señaladas con motivo de la que se había de celebrar en 7 de enero último, y determinar en el anuncio de su referencia fechado en 23 de diciembre anterior e inserto en el Boletín Oficial de la provincia nº 312, correspondiente al 30 de dicho mes de Diciembre, las cuales estarán de manifiesto en la Secretaría del Ayuntamiento para que puedan enterarse de ellas los que lo estimen conveniente.

Manresa, 12 de febrero de 1891.

Fmdo: Pedro Alderin Brugues “

MANRESA, 1891

“Don Jose Calveras y Piqué vecino de la presente ciudad habitante en la calle Cardona 26 piso primero;

Bien enterado del pliego de condiciones facultativas y económicas planos y presupuesto que contribuyen el proyecto aprobado que ha de regir las obras de la terminación de la escalera de la Audiencia de lo Criminal de esta ciudad se

compromete a construir dichas obras por la cantidad de dos mil seiscientas noventa pesetas,

Manresa a 24 de febrero de 1891

Fmdo: Don Jose Calveras”

MANRESA, 1903

CUARTELES-CÁRCELES

En el edificio llamado cuarteles había, antiguamente, la Casa del Consejo de la Ciudad y las Oficinas del Nacionalato.

En 1684 se fabricó la actual fachada toda de sillería con el escudo del Ayuntamiento sobre la puerta principal.

Era destinado para Palacio del Obispo que pretendía tener de nuevo la ciudad.

Construidas las actuales Casas Consistoriales en 1746, pasaron allí en Consejo y el Nacionalato; destinándose el edificio que dejaban vacante para cárcel pública y más tarde cuarteles de infantería y caballería.

En 1834 el Ayuntamiento pidió permiso al gobierno para recomponer los cuarteles y erigir, entre estos, un teatro que funcionó hasta 1855.

Registrados los inventarios de fincas urbanas y rústicas propias de la ciudad, presentados por el Ayuntamiento y aprobados por el gobierno, todos anteriores a 1857, se ha visto constar en todos “Un edificio llamado los cuarteles en la subida de la Seo de esta ciudad destinado para cárcel pública, teatro, Cuartel para infantería y cuadras para Caballería” de ningún producto.

En 1858 el Ayuntamiento promovió expediente para la restauración de las Cárceles del Partido, cediendo para de edificio de los cuarteles; y S.M la Reina con fecha de 22 de abril del mismo año se dignó aprobar dichas restauración y cesión del local.

En los años 1978 y 1880 la Administración Económica de la Provincia pidió antecedentes sobre la posesión de este edificio por el Ayuntamiento.

Convendría ver el Registro de la Propiedad como la ¿funda? En la inscripción que según se cree se hizo en 1878.

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva als carrers Baixada de la seu núm. 2 (Antics Jutjats) i Galcerán Andreu núm 6-8 (antiga Creu Roja) de Manresa

28 Febrero 1903.

Fmdo: Joaquín Sarret